

Karl Marx

**LUOKKATAISTELUT RANSKASSA
VUOSINA 1848—1850 ¹¹¹**

FRIEDRICH ENGELSIN JOHDANTO
VUODEN 1895 PAINOKSEEN ¹¹²

Nyt uusintapainoksena ilmestyvä teos oli Marxin ensimmäinen yritys selittää kappale historiaa materialistisen käsitystapansa kannalta, lähtemällä vallitsevasta taloudellisesta tilasta. »Kommunistisessa manifestissa» tätä teoriaa oli sovellettu suurin piirtein koko uudempaan historiaan. Sitä oli jatkuvasti käytetty »Neue Rheinische Zeitungissa» julkaistuissa Marxin ja minun artikkeleissa silloisten poliittisten tapahtumien selittämiseen. Tässä teoksessa oli sitä vastoin kysymyksessä monivuotisen, koko Euroopalle yhtä pulmallisen kuin tyypillisenkin kehityksen sisäisen syy-yhteyden osoittaminen, siis tekijän ajatuksen mukaan poliittisten tapahtumien juontaminen viime kädessä taloudellisten syiden vaikutuksista.

Nykypäivien historian tapahtumia ja tapahtumasarjoja arvioitaessa ei koskaan kyetä löytämään *perimmäisiä* taloudellisia syitä. Vieläpä nykyäänkin, jolloin vastaava erikoisalan lehdistö antaa niin runsaasti aineistoa, on yhä jopa Englannissakin mahdotonta seurata teollisuuden ja maailmankaupan kehitystä ja tuotantomenetelmissä tapahtuvia muutoksia päivästä päivään sillä tavalla, että jonkin tietyn ajankohdan suhteen voitaisiin tehdä yleinen johtopäätös noista monimutkaisista ja alati muuttuvista tekijöistä, joista tärkeimmät vaikuttavat päälle päätteeksi enimmäkseen pitkän aikaa salaa, ennen kuin tulevat äkkiä väkivaltaisesti pinnalle. Jonkin tietyn ajanjakson taloudellisesta historiasta ei koskaan saa selvää yleiskuvaa kyseisenä aikana, vaan vasta myöhemmin, kun on koottu aineistoa ja seulottu se. Tilasto on siinä välttämätön apuväline, mutta se liik-

kaa aina jäljessä. Nykytapahtumien suhteen joudutaan sen tähden liiankin usein käsittelemään tuota ratkaisevaa tekijää pysyvänä ja kyseisen ajanjakson alussa ollutta taloudellista tilannetta koko ajanjaksoa koskevana ja muuttumattomana tai ottamaan huomioon ainoastaan tuon tilanteen sellaiset muutokset, jotka itse johtuvat kyseessä olevista ilmeisistä tapahtumista ja ovat sen tähden niin ikään päivänselviä. Materialistisen menetelmän täytyy sen tähden rajoittua tässä liiankin usein supistamaan poliittiset selkkaukset taloudellisen kehityksen luomien yhteiskuntaluokkien ja luokkaryhmittymien etutaisteluiksi ja osoittamaan erilliset poliittiset puolueet noiden luokkien ja luokkaryhmittymien enemmän tai vähemmän vastaaviksi poliittisiksi ilmauksiksi.

Itsestään selvää on, että tuosta kaikkien tutkimuksenalaisten tapahtumien varsinaisena perustana olevan taloudellisen tilanteen samanaikaisten muutosten väistämättömästä huomiotta jättämisestä täytyy johtua erehdyksiä. Mutta nykytapahtumien yleistävän esityksen kaikkiin edellytyksiin sisältyy väistämättä erehdyksen syitä, mikä ei kuitenkaan estä ketään kirjoittamasta nykytapahtumien historiaa.

Marxin ryhtyessä tähän työhön oli vielä paljon vaikeampi välttää mainittua erehdyksen syytä. Vuosien 1848—1849 vallankumousaikana oli suorastaan mahdotonta seurata samaan aikaan tapahtuneita taloudellisia muutoksia tai edes pitää niitä näköpiirissä. Samoin oli laita Lontoossa ensimmäisten maanpakokuukausien aikana, syksyllä ja talvella 1849—1850. Mutta juuri sinä aikana Marx aloitti työnsä. Näistä epäsuotuisista oloista huolimatta se seikka, että hän tunsu tarkasti niin Ranskan taloudellisen tilanteen helmikuun vallankumouksen edellä kuin myös tämän maan poliittiset tapahtumat sen jälkeen, auttoi häntä antamaan tapahtumista esityksen, joka tuo niiden sisäisen yhteyden julki niin hyvin, ettei parempaan ole sen jälkeen pystytty, ja joka on myöhemmin kestänyt loistavasti Marxin itsensä tekemän kaksinkertaisen tarkistuksen.

Ensimmäinen tarkistus johtui siitä, että Marx sai vuoden 1850 kevästä lähtien taas aikaa taloudellisiin

tutkimuksiin ja ryhtyi tutkimaan lähinnä viimeisten kymmenen vuoden taloushistoriaa. Sen tuloksena hänelle kävi itse tosiasioista täysin selväksi se, minkä hän siihen asti oli puoleksi apriorisesti johtanut vaillinaisesta aineistosta: nimittäin, että helmikuun ja maaliskuun vallankumouksen varsinaisena äitinä oli ollut vuoden 1847 maailman kauppapula ja että vuoden 1848 keskivaiheilta vähitellen jälleen alkanut ja 1849 ja 1850 täyteen kukoistukseen ehtinyt teollisuuden nousu oli uudelleen vahvistunutta eurooppalaista taantumusta elähdyttävä voima. Sillä oli ratkaiseva merkitys. Kun kolmessa ensimmäisessä artikkelissa* (ne ilmestyivät »Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue»¹¹³ julkaisun tammi-, helmi- ja maaliskuun vihkossa Hampurissa 1850) vielä pistää esiin vallankumouksellisen tarmon pikaisen uuden nousun odotus, niin syksyllä 1850 ilmestyneessä viimeisessä kaksoisvihkossa (touko—lokakuu) julkaistun ja Marxin kirjoittama historiallinen katsaus tekee kerta kaikkiaan lopun noista harhakuvitelmistä: »Uusi vallankumous on mahdollinen ainoastaan uuden pulan seurauksena. Edellinen on kuitenkin yhtä varmaa kuin jälkimmäinenkin.»** Tuo olikin ainoa oleellinen muutos, joka meidän oli tehtävä. Aikaisemmissa artikkeleissa annettussa tapahtumien selityksessä ja niissä esitetyissä syy-yhteyksissä ei ollut kerrassaan mitään muuttamista, kuten samassa katsauksessa oleva kertomuksen jatko maaliskuun 10. päivästä aina syksyyn 1850 osoittaa. Olen sen tähden ottanut tuon jatkon neljänneksi artikkeliksi tähän uuteen painokseen.

Toinen tarkistus oli vieläkin ankarampi. Heti Louis Bonaparten joulukuun 2. pnä 1851 suorittaman valtioukousjälkeen Marx kirjoitti uudella tavalla Ranskan historian ajalta, joka ulottui vuoden 1848 helmikuusta tapahtumaan, johon tuo vallankumouskausi toistaiseksi päättyi (»Louis Bonaparten brumairekuun kahdeksastoista», 3. painos, Hampuri, Meissner, 1885). Tuossa kirjasssa on käsitelty jälleen, joskin lyhyemmin, samaa ajanjaksoa kuin kirjoituksessammekin. Verrat

* Ks. tätä osaa, s. 456—557. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, s. 561. *Toim.*

kaa tätä toista vuotta myöhemmin sattuneen ratkaisevan tapauksen valossa kirjoitettua esitystä meidän esityksemme, niin huomaatte, että tekijällä on ollut vain hyvin vähän muutettavaa.

Kirjoituksellemme antaa aivan erityisen merkityksen se seikka, että siinä esitetään ensi kerran lauselmä, jossa maailman kaikkien maiden työväenpuolueet yksimielisesti esittävät lyhyesti taloudellista uudistusta koskevan vaatimuksensa: tuotantovälineet yhteiskunnan omiksi. Toisessa luvussa »oikeudesta työhön», mitä nimitetään »ensimmäiseksi kömpelöksi kaavaksi, missä esitetään lyhyesti proletariaatin vallankumoukselliset vaatimukset», sanotaan: »Mutta työnteko-oikeuden takana on ylivalta pääoman suhteen, pääoman yli ulottuvan vallan takana on *tuotantovälineiden haltuunottaminen*, niiden alistaminen yhteenliittyneen työväenluokan määräysvaltaan, siis palkkatyön, pääoman ja niiden keskinäis-suhteen hävittäminen»*. Tässä on muotoiltu siis ensi kerran väite, jonka ansiosta uudenaikainen työväen sosialismi eroaa jyrkästi niin kaikista feodaalisen, porvarillisen, pikkuporvarillisen jne. sosialismin eri vivahduksista kuin myös utooppisen ja alkuvoimaisen työläiskommunismin sekavasta omaisuuden yhteisyydestä. Kun Marx ulotti tämän määritelmän myöhemmin myös vaihdon välineiden haltuunottamista koskevaksi, niin tämä laajennus, joka muuten »Kommunistisen manifestin» mukaan oli itsestään ymmärrettävä, oli vain johtopäätös perusväitteestä. Englannissa eräät viisaat miehet ovat sitten äskettäin lisänneet vielä, että myös »jaon välineet» pitäisi siirtää yhteiskunnalle. Noiden herrojen lienee vaikea sanoa, mitä nuo tuotantovälineistä ja vaihdon välineistä eriävät taloudelliset jaon välineet ovat; ehkä niillä tarkoitetaan *poliittisia* jakokeinoja, veroja, köyhäinhuoltoa, siinä luvussa Sachsenwald-lahjoituksia¹¹⁴ ja muita dotaatioita. Mutta ensiksikin ne ovat jo nyt yhteiskunnan — valtion tai yhteisön — omistamia jaon välineitä ja toiseksi mehän tahdomme poistaa juuri ne.

* * *

* Ks. tätä osaa, s. 496. *Toim.*

Mitä tulee käsityksiimme vallankumouksellisten liikkeiden ehdoista ja kulusta, niin helmikuun vallankumouksen puhjetessa me kaikki olimme aikaisemman historiallisen kokemuksen, nimenomaan Ranskan kokemuksen lumoissa. Nimenomaan viimeksi mainittuhan oli hallinnut koko Euroopan historiaa vuodesta 1789, ja nytkin se antoi taas yleisen kumouksen merkin. Niinpä oli itsestään selvää ja väistämätöntä, että käsityksemme Pariisissa helmikuussa 1848 julistetun »yhteiskunnallisen» vallankumouksen, proletariaatin vallankumouksen, luonteesta ja kulusta olivat vahvasti vuosien 1789—1830 esikuvien muistojen värittämiä. Ja kun vielä Pariisin kapina sai vastakaikua Wienin, Milanon, Berliinin voitokkaista kapinoista; kun koko Eurooppa oli aina Venäjän rajaa myöten joutunut liikkeeseen; kun sitten kesäkuussa Pariisissa käytiin porvariston ja proletariaatin välillä ensimmäinen suurtaistelu herruudesta; kun yksin porvariluokan voittokin järkytti kaikkien maiden porvaristoa niin, että se pakeni jälleen vastikään kukistetun monarkistis-feodaalisen taantumuksen syliin, niin silloin ei meillä voinut olla silloisten asianhaarain vallitessa mitään epäilystä siitä, että oli alkanut ratkaiseva suurtaistelu, että se oli vietävä loppuun yhtenä ainoana pitkänä ja vaiherikkaana vallankumouskautena, mutta että se voi päättyä vain proletariaatin lopulliseen voittoon.

Vuoden 1849 tappioiden jälkeen meillä ei ollut suinkaan sellaisia harhakuvitelmia kuin vulgaareilla demokraateilla, jotka ryhmittäytyivät in partibus¹¹⁵ väliaikaisen tulevaisuuden hallitusten ympärille. He uskoivat »kansan» saavan pikaisen ja lopullisen voiton »sortajista»; me taas uskoimme, että »sortajien» syrjäyttämisen jälkeen tullaan käymään pitkällistä taistelua juuri tuossa »kansassa» piilevien vastakkaisten ainesten välillä. Vulgaarit demokraatit luulivat uuden purkauksen tapahtuvan tänään tai huomenna; me selitimme jo syksyllä 1850, että *ensimmäinen* vallankumouskauden jakso oli joka tapauksessa päättynyt ja ettei ollut odotettavissa mitään ennen uuden yleismaailmallisen talouspulan puhkeamista. Sen tähden meidät julistettiin vallankumouksen pettäjinä pannaan niiden miesten toi-

mesta, jotka tekivät sittemmin melkein poikkeuksetta rauhan Bismarckin kanssa — mikäli Bismarck piti heitä sen arvoisina.

Historia on kuitenkin osoittanut meidänkin olleen väärässä ja paljastanut silloiset mielipiteemme harhakuvitelmiiksi. Se on mennyt vielä pitemmälle: se ei ole ainoastaan hälventänyt silloista väärinkäsitystämme, vaan se on myös muuttanut tyyten niitä oloja, joissa proletariaatin on taisteltava. Vuoden 1848 taistelutapa on nyt joka suhteessa vanhentunut ja tätä kohtaa kannattaa tarkastella tässä tilaisuudessa lähemmin.

Kaikki aikaisemmat vallankumoukset ovat päättyneet siihen, että jonkin tietyn luokan herruus on vaihtunut toisen luokan herruudeksi; mutta kaikki aikaisemmat hallitsevat luokat ovat olleet vain mitättömänä vähemmistönä hallittuihin kansanjoukkoihin verraten. Jonkin hallitsevan vähemmistön tultua kukistetuksi on siis jokin toinen vähemmistö tarttunut sen asemesta valtion peräsimeen ja muovaillut valtiojärjestyksen omien etujensa mukaiseksi. Sinä on joka kerta ollut se vähemmistöryhmä, jonka taloudellisen kehityksen taso on tehnyt kykeneväksi valtaan ja kutsunut siihen, ja juuri sen tähden ja vain sen tähden on käynyt niin, että hallittu enemmistö on joko toiminut kumouksessa tuon ryhmän hyväksi tai ainakin sallinut kumouksen tapahtua rauhassa. Mutta ellemme ota lukuun kunkin tapauksen konkreettista sisältöä, kaikkien noiden vallankumousten yhteisenä muotona on ollut se, että ne ovat olleet vähemmistön vallankumouksia. Niihin osallistuessaankin enemmistö on — tieteen tai tietämättään — toiminut vain vähemmistön hyväksi; mutta juuri tämä tai yksinpä enemmistön passiivinen vastaanpanematon suhtautuminen sai näyttämään siltä, kuin vähemmistö edustaisi koko kansaa.

Ensimmäisen suuren tuloksen saatuaan on voitokas vähemmistö säännöllisesti jakaantunut: toinen puoli on ollut tyytyväinen saavutettuun, toinen on tahtonut mennä pitemmälle, esittänyt uusia vaatimuksia, jotka ovat olleet ainakin osittain suurten kansanjoukkojen todellisten tai näennäisten etujen mukaisia. Joissakin

tapauksissa nämä jyrkemmat vaatimukset on myös toteutettu, mutta useinkin vain hetkeksi: maltillisempi puolue on saanut jälleen yllötteen ja se, mikä vastikään voitettiin, on taas menetetty joko kokonaan tai osaksi, voitettut ovat silloin nostaneet melun petoksesta tai selittäneet tappion sattumaksi. Todellisuudessa asia on kuitenkin ollut enimmäkseen näin: vasta radikaalipuolueen toinen voitto on varmistanut ensimmäisen voiton saavutukset; kun se on saatu aikaan ja siten saavutettu se, mikä sillä hetkellä on ollut välttämätöntä, radikaalit ja heidän saavutuksensa ovat kadonneet jälleen näyttämöltä.

Seitsemännentoista vuosisadan suuresta Englannin vallankumouksesta alkaen ovat uuden ajan kaikissa vallankumouksissa ilmenneet nuo piirteet, jotka ovat näyttäneet kuuluvan erottamattomasti jokaiseen vallankumoukselliseen taisteluun. Ne ovat näyttäneet olevan ominaisia myös proletariaatin vapautustaisteluille, etenkin kun juuri 1848 voitiin sormin laskea ne, jotka edes jossakin määrin käsittivät, miltä suunnalta tuota vapautusta oli etsittävä. Proletaarijoukot itsekkin olivat jopa Pariisissa vielä voiton jälkeenkin täysin epätietoisia siitä, mille tielle piti kääntyä. Ja kuitenkin liike oli olemassa, se oli vaistomaista, spontaanista, hillitöntä. Eikö tämä ollut juuri sellainen tilanne, jossa vallankumouksen piti onnistua, tosin vähemmistön johtamana, mutta ei tällä kertaa vähemmistön, vaan enemmistön varsinaiseksi eduksi? Jos kaikkina pitempinä vallankumouskausina suuret kansanjoukot saatiin niin helposti viehättymään eteenpäin tunkeutuvien vähemmistöryhmien pelkillä ulkokultaisilla uskotteluilla, niin olisivatko ne voineet olla vähemmän vastaanottavaisia aatteiden suhteen, jotka olivat niiden taloudellisen tilan tarkkaa heijastusta, jotka eivät olleet mitään muuta kuin niiden omien tarpeiden selvää järjestillistä ilmaisua, vaikka niillä itsellään ei vielä ollut noista tarpeista selvää käsitystä, vaan vasta epämääräinen tunne? Tämä joukkojen vallankumouksellinen mieliala muuttui tosin melkein aina ja enimmäkseen hyvin pian uupumukseksi tai jopa päinvastaiseksi mielialaksi, heti kun harhakuvitelmat hälvenivät ja pettymys valtasi mielet. Nyt ei

kuitenkaan ollut kysymys uskotteluista, vaan suuren enemmistön varsinaisten etujen toteuttamisesta; noista eduista tuo suuri enemmistö ei tosin suinkaan ollut silloin selvillä, mutta pian se oli pääsevä niistä tarpeeksi selville käytännön perusteella, vakuuttuen näkemästään. Ja kun nyt, kuten Marxin kolmannessa artikkelissa osoitetaan, vuoden 1848 »yhteiskunnallisesta» vallankumouksesta syntyneen porvarillisen tasavallan kehitys oli keskittänyt vuoden 1850 kevääseen mennessä todellisen herruuden suurporvariston käsiin, joka päälle päätteeksi oli monarkistismielinen, ja ryhmittänyt sitä vastoin kaikki muut yhteiskuntaluokat, talonpojat ja pikkuporvarit, proletariaatin ympärille, joten yhteisen voiton ohessa ja sen jälkeen ratkaisevaksi tekijäksi oli tuleva kokemuksen viisasuttama proletariaatti eivätkä he — eikä siis ollut täysin luultavaa, että vähemmistön vallankumous muuttuu enemmistön vallankumoukseksi?

Historia on osoittanut, että me ja kaikki, jotka ajattelivat siten, olimme väärässä. Se on osoittanut selvästi, että manner-Euroopan taloudellisen kehityksen tila ei ollut silloin vielä läheskään niin kypsä, että kapitalistinen tuotantotapa olisi voitu poistaa; se on todistanut tämän taloudellisella vallankumouksella, joka vuodesta 1848 on levinnyt yli koko mannermaan ja joka varsinaisesti vasta onkin juurruttanut suurteollisuuden Ranskaan, Itävaltaan, Unkariin, Puolaan ja äskettäin Venäjälle ja tehnyt Saksasta suorastaan ensiluokkaisen teollisuusmaan — ja kaikki tämä on tapahtunut kapitalistisella, siis vuonna 1848 vielä varsin laajentumiskykyisellä perustalla. Mutta juuri tämä teollinen vallankumous onkin tuonut kaikkialla selvyyttä luokkasuhteisiin, syrjäyttänyt joukon manufaktuurikaudelta ja Itä-Euroopassa jopa ammattikuntaisesta käsityöteollisuudesta periytyneitä välimuotoja, synnyttänyt todellisen porvariston ja todellisen suurteollisuusproletariaatin ja asettanut ne yhteiskunnallisessa kehityksessä etualalle. Mutta siten onkin näiden molempien suurten luokkien välinen taistelu, jota vuonna 1848 käytiin Englantia lukuun ottamatta ainoastaan Pariisissa ja korkeintaan eräissä suurissa teollisuuskeskuksissa, levinnyt yli koko Euroopan ja käynyt niin voimakkaaksi, ettei 1848 sellaista

voitu vielä ajatellakaan. Silloin oli paljon epäselviä lahkolaisevankeliumeja yleislääkkeineen, nykyään on olemassa *yksi* yleisesti tunnustettu, erittäin selvä Marxin teoria, joka määrittelee tarkasti taistelun lopulliset tavoitteet; silloin oli paikkakunnan ja kansallisuuden mukaan erinneitä ja erilaistuneita ainoastaan yhteisten kärsimysten tunteen yhdistämiä, kehittymättömiä joukkoja, jotka heittelehtivät neuvottomina sinne tänne innostuksen ja epätoivon välillä; nykyään on olemassa *yhtenäinen* suuri kansainvälinen sosialistien armeija, joka kulkee herkeämättä eteenpäin ja jonka lukumäärä, järjestyneisyys, kurinalaisuus, tietoisuus ja voitonvarmuus kasvavat päivä päivältä. Kun tämä proletariaatin mahtava armeijakaan ei ole vielä saavuttanut päämäärää, kun sen täytyy saavuttamatta voittoa lähimainkaan *yhdellä* lujalla iskulla edetä ankaraa, sitkeää taistelua käyden vitkallisesti asemasta toiseen, niin tämä todistaa kerta kaikkiaan, miten mahdotonta oli 1848 saada aikaan yhteiskunnallinen uudistus pelkällä äkkiryynnäköllä.

Kahdeksi dynastis-monarkistiseksi osastoksi jakaantunut porvaristo¹¹⁶, joka vaati kuitenkin ennen kaikkea rauhaa ja turvaa liiketoiminnalleen; sen vastustajana tosin voitettu, mutta yhä vielä uhkaava proletariaatti, jonka ympärille ryhmittyi yhä enemmän pikkuporvareita ja talonpoikia; alituinen väkivaltaisen purkauksen uhka, vaikka tuo purkaus ei kaikesta huolimatta tarjonnut mitään lopullisen ratkaisun mahdollisuutta — siinä tilanne, joka oli kuin luotu kolmannen, pseudodemokraattisen vallantavoittelijan Louis Bonaparten valtiökausta varten. Tämä teki armeijan avulla joulukuun 2. p:nä 1851 lopun jännittyneestä tilanteesta ja turvasi sisäisen rauhan Euroopalle onnellistuttaakseen sen sitten uudella sotien aikakaudella¹¹⁷. Alhaalta käsin toimeenpantujen vallankumousten kausi oli toistaiseksi päättynyt; seurasi ylhäältä käsin toimeenpantujen vallankumousten kausi.

Vuoden 1851 taka-askel imperiumiin oli uusi todistus tuon ajan proletariaatin pyrkimysten kypsymättömyydestä. Mutta tuo taka-askel itse oli luova ehdot, joiden vallitessa noiden pyrkimysten täytyi kypsyä. Sisäinen

rauha turvasi täydet mahdollisuudet teollisuuden uudelle nousulle; se, että armeijalle oli annettava tekemistä ja ohjattava kumoukselliset virtaukset ulkopoliittikan suuntaan, synnytti sotia, joissa Bonaparte koetti »kansallisuusperiaatteen»¹¹⁸ voimaansaattamisen varjolla saada Ranskalle aluevaltauksia. Hänen matkijansa Bismarck omaksui saman politiikan Preussia varten; hän suoritti 1866 valtiokeikauksensa, ylhäältä käsin toimeenpannun vallankumouksen Saksan liittoa¹¹⁹ ja Itävaltaa vastaan ja yhtä paljon Preussin riitaista edustajakamaria vastaan. Eurooppa oli kuitenkin liian pieni kahdelle Bonapartelle, ja niinpä historian ivaa oli, että Bismarck kukisti Bonaparten ja Preussin kuningas Vilhelm perusti paitsi piensaksalaisen valtakunnan¹²⁰ myös Ranskan tasavallan. Yleistuloksena oli kuitenkin, että Puolaa lukuun ottamatta Euroopan suurten kansallisuuksien itsenäisyydestä ja sisäisestä yhtymisestä oli tullut tosi, vaikkakin suhteellisen vaatimattomissa, mutta kuitenkin niin laajoissa rajoissa, etteivät kansalliset selkkaukset olleet enää työväenluokan kehitysprosessin varsinaisina esteinä. Vuoden 1848 vallankumouksen haudankai-vajista oli tullut sen testamentin' täytäntöönpanijoita. Ja heidän rinnalleen kohosi jo uhkaavana vuoden 1848 perijä, proletariaatti, *Internationaalinen* muodossa.

Vuosien 1870—1871 sodan jälkeen Bonaparte katosi näyttämöltä ja Bismarck oli tehnyt tehtävänsä, joten hän saattoi jälleen aleta tavalliseksi junkkeriksi. Mutta tuon kauden päätekohtana oli Pariisin kommuuni. Thiersin salakavala yritys varastaa tykistö Pariisin kansalliskaartilta¹²¹ aiheutti voitokkaan kapinan. Ilmeni jälleen, ettei Pariisissa ollut mahdollinen enää mikään muu kuin proletaarinen vallankumous. Voiton jälkeen valta joutui ihan itsestään, ihan kiistatta työväenluokan käsiin. Taas kerran selvisi, miten mahdoton tuo työväenluokan valta oli vielä silloinkin, kaksikymmentä vuotta kirjoituksessamme kuvatun ajan jälkeen. Toisaalta Ranska jätti Pariisin pulaan ja katseli, miten se vuodatti vertansa Mac-Mahonin luotisateessa; toisaalta Kommuuni heikkeni siinä hyödyttömässä taistelussa, jota molemmat puolueet: blanquillaiset (enemmistö) ja proudhonistit (vähemmistö), joiksi Kommuuni oli jakaan-

tunut, kävivät kummankaan tietämättä, mitä oli tehtävä. Vuoden 1871 helppo voitto jäi yhtä hedelmättömäksi kuin vuoden 1848 äkkiryssä.

Taistelukuntoisen proletariaatin luultiin tulevan lopullisesti haudatuksi Pariisin kommuunin mukana. Mutta kävikin aivan päinvastoin, Kommuunista ja Saksan-Ranskan sodasta alkoi proletariaatin valtavin nousu. Koko asekuntoisen väestön ottaminen armeijoihin, joiden vahvuus laskettiin nyt jo miljoonissa, ennen kuulumattoman tehokkaat tuliaseet, ammukset ja räjähdysaineet saivat koko sotalaitoksessa aikaan täydellisen mullistuksen, joka teki toisaalta äkkiä lopun bonaparte-laisesta sotakaudesta ja turvasi teollisuuden rauhallisen kehityksen tekemällä mahdottomaksi minkään muun sodan paitsi ennen kuulumattoman julmaa maailmansotaa, jonka lopputuloksen arvioiminen on kerrassaan mahdotonta. Toisaalta se kohotti geometrisessa sarjassa nousevilla sotakustannuksilla verot suunnattoman korkeiksi ja ajoi siten köyhät kansanluokat sosialismin syyliin. Elsass-Lothringenin anastus, mikä oli lähin syy hurjaan aseistautumiskilpaan, saattoi kiihottaa Ranskan ja Saksan porvariston kiihkoisänmaallisina toisiaan vastaan, mutta noiden maiden työläisille siitä tuli uusi yhdistävä side. Ja Pariisin kommuunin vuosipäivästä tuli koko proletariaatin ensimmäinen yleinen juhlapäivä.

Vuosien 1870—1871 sota ja Kommuunin tappio siirsivät, kuten Marx oli ennustanut, Euroopan työväenliikkeen painopisteen toistaiseksi Ranskasta Saksaan. Ranska tarvitsi tietysti vuosia tointuakseen vuoden 1871 toukokuun suoneniskusta. Sitä vastoin Saksassa, missä lisäksi ranskalaisen miljarditulvan¹²² suorastaan ansarimaisesti edistämänä teollisuus kehittyi yhä nopeammin, sosiaalidemokratia kasvoi yhä ripeämmin ja varmemmin. Sen ansiosta, että Saksan työläiset osasivat käyttää taitavasti vuonna 1866 voimaansaatettua yleistä äänioikeutta, puolueen kasvu oli hämmästyttävä käyden koko maailmalle ilmi kiistattomista numeroista: 1871 — 102 000, 1874 — 352 000, 1877 — 493 000 sosiaalidemokraattista ääntä. Sitten korkea esivalta antoi tuolle edistykselle tunnustuksensa poikkeuslain¹²³ muodossa; puolue murskattiin hetkeksi, sen saama äänimäärä väheni

vuonna 1881 312 000:een. Puolue selvisi tuosta tilasta kuitenkin pian, ja nyt poikkeuslain painon alla, ilman sanomalehtiä, ilman julkista järjestöä, ilman yhdistymis- ja kokoontumisoikeutta, alkoi todella ripeä kasvu: 1884 — 550 000, 1887 — 763 000, 1890 — 1 427 000 ääntä. Valtion käsi herposi. Poikkeuslaki sosialisteja vastaan katosi, sosialistien äänimäärä kohosi 1 787 000:een, mikä oli enemmän kuin neljännes kaikista annetuista äänistä. Hallitus ja hallitsevat luokat olivat käyttäneet kaikki keinonsa loppuun — hyödyttömästi, tarkoituksettomasti, tuloksettomasti. Viranomaiset yövahdista valtiokansleriin asti saivat ottaa vastaan kouraantuntuvia todistuksia voimattomuudestaan — ja lisäksi ylenkatsotuilta työläisiltä! — ja näitä todistuksia oli miljoonia. Valtio oli joutunut umpikujaan, työläiset olivat vasta alkamassa.

Saksan työläiset olivat tehneet asialleen toisenkin suuren palveluksen tämän ensimmäisen lisäksi, jonka he tekivät jo pelkästään olemalla vahvin, kurinalaisin ja nopeimmin kasvava sosialistinen puolue. He olivat antaneet tovereilleen kaikissa maissa uuden, erittäin terävän aseensa osoittamalla heille, miten yleistä äänioikeutta on käytettävä.

Ranskassa oli ollut yleinen äänioikeus jo kauan, mutta se oli joutunut huonoon huutoon syystä että Bonaparten hallitus oli käyttänyt sitä väärin. Kommuunin kukistuttua ei ollut työväenpuoluetta käyttämässä tätä oikeutta. Myös Espanjassa se oli voimassa tasavallan alusta alkaen, mutta siellä kieltäytyminen osallistumasta vaaleihin oli alusta pitäen kaikkien vakavien oppositiopuolueiden yleisenä sääntönä. Niin ikään Sveitsin kokemukset yleisen äänioikeuden suhteen olivat työväenpuolueelle kaikkea muuta kuin rohkaisevia. Romaanisten maiden vallankumoukselliset työläiset olivat tottuneet pitämään äänioikeutta ansana, hallituksen petkutusalineena. Saksassa oli toisin. Jo »Kommunistinen manifesti» oli julistanut, että taistelu yleisen äänioikeuden, demokratian puolesta on taistelevan proletariaatin ensimmäisiä ja tärkeimpiä tehtäviä, ja Lassalle oli palauttanut tämän vaatimuksen jälleen päiväjärjestykseen. Kun Bismarckin oli pakko saattaa yleinen äänioikeus¹²⁴

voimaan ainoana keinona saada kansanjoukot kiinnostumaan hänen suunnitelmistaan, työläisemme ottivat asian heti vakavalta kannalta ja lähettivät August Bebelin ensimmäisille perustaville valtiopäiville. Siitä alkaen he ovat käyttäneet yleistä äänioikeutta hyväksenn tavalla, josta on ollut heille tuhatkertaista hyötyä ja joka on ollut esikuvana kaikkien maiden työläisille. He ovat Ranskan marxilaisen ohjelman sanojen mukaan transformé de moyen de duperie qu'il a été jusqu'ici en instrument d'émancipation — muuttaneet sen petkutusvälineestä, jona se on ollut näihin asti, vapautusvälineeksi¹²⁵. Vaikka yleisestä äänioikeudesta ei olisi ollut mitään muuta hyötyä kuin se, että se on antanut meille mahdollisuuden toimittaa joka kolmas vuosi voimiemme laskemisen; että se on säännöllisesti todetulla, odottamattoman nopealla äänimäärän kasvulla lisännyt samassa määrässä niin työläisten voitonvarmuutta kuin vastustajien kauhua ja tullut siten parhaaksi propagandavälineeksemme; että se on antanut meille tarkat tiedot voimistamme samoin kuin kaikkien vihollispuolueiden voimista ja toimittanut siten meille vertaansa vailla olevan mittapuun toimintamme suunnittelua varten varjellen meitä olemasta liian arkoja samoin kuin liian uhkarohketakaan — vaikka meille olisi ollut äänioikeudesta vain tämä hyöty, niin jo se olisi enemmän kuin kylliksi. Se on kuitenkin saanut aikaan paljon enemmän. Vaaliagitaatiossa se on antanut meille vertaansa vailla olevan keinon päästä kosketuksiin kansanjoukkojen kanssa siellä, missä ne ovat meistä vielä etäällä, pakottaa kaikki puolueet puolustamaan hyökkäyksiltämme mielipiteitään ja tekojaan koko kansan edessä; ja lisäksi se on antanut edustajillemme valtiopäivillä puhujalavan, jolta he ovat voineet puhua parlamentissa oleville vastustajilleen ja sen ulkopuolella oleville joukoille vaikuttavammin ja vapaammin kuin sanomalehdissä ja kokouksissa. Mitä apua oli poikkeuslaista hallitukselle ja porvaristolle, kun vaaliagitaatio ja sosialistiset valtiopäiväpuheet puhkoivat siihen jatkuvasti ammottavia aukkoja?

Tämän yleisen äänioikeuden menestyksellisen hyväksikäytön ohella tuli käytäntöön aivan uusi proletariaatin taistelutapa, ja se kehittyi nopeasti. Huomattiin, että

valtionalaitokset, joiden turvin porvaristo järjestää heruutensa, tarjoavat muitakin keinoja, joiden avulla työväenluokka voi taistella itse noita valtionalaitoksia vastaan. Työläiset alkoivat osallistua provinssien maapäivien, kunnanvaltuustojen, ammattituomioistuinten vaaleihin, taisteltiin porvariston kanssa jokaisesta virkatoimesta, mikäli sen haltuunottamisessa oli sananvaltaa kyllin suurella proletariaatin osalla. Ja kävi niin, että porvaristo ja hallitus rupesivat pelkäämään paljon enemmän työväenpuolueen laillista kuin laitonta toimintaa, enemmän vaalien kuin kapinan seurauksia.

Tässäkin suhteessa taistelun ehdot olivat siis muuttuneet oleellisesti. Vanha kapinatyö, katutaistelu katusulkuineen, jolla vuoteen 1848 asti oli ollut kaikkialla ratkaiseva merkitys, oli melkoisesti vanhentunut.

Älkäämme rakennelko tämän johdosta mitään harhakuvitelmia: kapinan todellinen voitto sotaväestä katutaistelussa, sellainen voitto, jollaisia on kahden armeijan välisessä taistelussa, on mitä suurimpia harvinaisuuksia. Mutta siihen kapinalliset ovatkin yhtä harvoin panneet toiveensa. Heidän tarkoituksenaan on ollut vain horjuttaa sotaväen mielialoja moraalisisilla vaikutteilla, joiden merkitys kahden sotaa käyvän maan armeijoiden välisessä taistelussa on joko olematon tai paljon vähäisempi. Jos siinä onnistutaan, niin joko sotaväki kieltäytyy toimimasta tai päälliköt hämmentyvät, ja kapina voittaa. Ellei siinä onnistuta, niin sotaväki osoittautuu yksinpä pienempilukuisenakin ylivoimaiseksi paremman aseistuksen ja koulutuksen, yhtenäisen johdon, taisteluvoimien suunnitelmallisen käytön ja kurinalaisuuden ansiosta. Kapinan suurin mahdollinen saavutus varsinaisessa taktisessa toiminnassa on jonkin erillisen katusulun taidokas rakentaminen ja puolustaminen. Keskinäinen apu, varaväen sijoitus ja käyttö, lyhyesti sanoen eri osastojen yhteisvaikutus ja yhteistoiminta, mikä on välttämätöntä jo jonkin kaupunginosan puolustamiseksi puhumattakaan kokonaisen suuren kaupungin puolustamisesta, on saavutettavissa vain hyvin rajoitetussa määrässä, useimmiten tuskin ollenkaan; taisteluvoimien keskittäminen johonkin ratkaisevaan kohtaan jää tällöin ilman muuta suorittamatta. Vallitsevana taistelumuotona

on sen tähden passiivinen puolustus; jos jossain hyökätäänkin, niin ainoastaan poikkeuksena, tilapäistaisteluja käyden ja sivustaiskuja antaen, mutta sääntönä on, että hyökkäysliike rajoittuu vain perääntyvän joukon jättämien asemien miehittämiseen. Sitä paitsi sotaväellä on käytettävänä tykistöä ja täysin varustettuja ja harjoitettuja insinöörijoukkoja, taistelukeinoja, joita kapinoitsijoilla ei ole miltei koskaan. Ei ole siis ihme, että hyvin sankarillisestikin käydyt katusulkutaistelut — Pariisissa kesäkuussa 1848, Wienissä lokakuussa 1848, Dresdenissä toukokuussa 1849 — päättyivät kapinan tappioon, kun hyökkäävän sotaväen johtajat toimivat puhtaasti sotilaallisista näkökannoista antamatta poliitisten seikkojen estää itseään ja kun sotamiehet pysyivät heille uskollisina.

Kapinallisten lukuisat menestykset vuoteen 1848 asti johtuivat varsin moninaisista syistä. Heinäkuussa 1830 ja helmikuussa 1848 Pariisissa, samoin kuin useimmissa Espanjassa käydyissä katutaisteluissa kapinoitsijoiden ja sotaväen välillä oli kansalliskaarti, joka joko siirtyi suoranaisesti kapinan puolelle tai sai laimealla ja epäröivällä suhtautumisellaan myös sotaväen horjumaan ja toimitti lisäksi aseita kapinallisille. Siellä, missä tämä kansalliskaarti asettui jo alunperin kapinaa vastaan, kuten kesäkuussa 1848 Pariisissa, tuli kapinakin kukistetuksi. Berliinissä 1818 kansa voitti osaksi siitä syystä, että se sai huomattavan määrän uusia taisteluvoimia maaliskuun 19. päivän vastaisena yönä ja aamulla, osaksi siitä syystä, että sotajoukot olivat uupuneita ja huonosti huollettuja, vihdoin osaksi siitä syystä, että komento oli lamauttavaa. Kapinalliset saivat kuitenkin kaikissa tapauksissa voiton siksi, että sotaväki kieltäytyi ampumasta ja että päälliköt menettivät päättäväisyytensä tai siksi että heiltä puuttui toimintavapautta.

Katutaistelujen klassisenakin aikana katusulku vaikutti siis enemmän moraalisesti kuin aineellisesti. Se oli keino, jolla järkytettiin sotaväen lujutta. Jos katusulku kesti niin kauan, että tuo tarkoitus saavutettiin, oli voitto saatu, ellei, niin taistelu hävittiin. Tämä on se tärkein seikka, joka on pidettävä mielessä silloinkin, kun

tutkitaan odotettavissa olevien katutaistelujen mahdollisuuksia.*

Jo 1849 nuo mahdollisuudet olivat aika huonot. Porvaristo oli siirtynyt kaikkialla hallitusten puolelle, »sivistyksen ja omistuksen» kannattajat tervehtivät ja kestitivät sotaväkeä, joka lähti nujertamaan kapinoita. Katusulku oli kadottanut lumousvoimansa; sotamies ei nähnyt sen takana enää »kansaa», vaan kapinoitsijoita, villitsijöitä, ryöstäjiä, saaliin jakajia, yhteiskunnan hylkiöitä; upseeri oli ajan mittaan perehtynyt katutaistelun taktisiin muotoihin, hän ei marssinut improvisoitua rintavarustusta vastaan enää suoraa päätä ja suojattomana, vaan kiersi sen puutarhojen, pihojen ja talojen kautta. Siinä onnistuttiin nyt yhdeksässä tapauksessa kymmenestä, kun oli vähänkin taitavuutta.

Sittemmin on tapahtunut vielä hyvin paljon muita muutoksia ja kaikki sotaväen eduksi. Jos kohta suurkaupungit ovat suureneet tuntuvasti, niin armeijat ovat suureneet vielä enemmän. Pariisi ja Berliini eivät ole kasvaneet nelinkertaisiksi vuodesta 1848, mutta niiden varuskunnat ovat kasvaneet sitä enemmän. Nämä varuskunnat voidaan rautateiden ansiosta suurentaa 24 tunnissa enemmän kuin kaksinkertaisiksi ja paisuttaa 48 tunnissa jättiläisarmeijoiksi. Tämän tavattomasti vahvistuneen joukon aseistus on verrattomasti tehokkaampi. Vuonna 1848 oli käytössä rihlaton suusta ladattava pyssy, nykyisin — pienikaliberinen takaaladattava makasiinikivääri, joka ampuu neljä kertaa kauemmaksi ja kymmenen kertaa tarkemmin ja nopeammin kuin edellinen. Ennen — tykistön suhteellisen heikkotehoiset pallokuulat ja kartessi, nykyisin — räjähdysammukset, joista yksi riittää särkemään parhaimmankin katusulun pirstaleiksi. Ennen — pioneerin hakku murtamassa aukkoa palomuriin, nykyisin — dynamiittipanos.

Sen sijaan kapinoitsijain puolella kaikki edellytykset ovat huonontuneet. Tuskinpa tulee enää kapinaa, jolle kaikki kansankerrokset ovat myötämielisiä; luokkataistelussa eivät välikerrokset tule kaiketi koskaan ryhmittyy-

* »Die Neue Zeit» lehdessä julkaistussa tekstissä sekä teoksen vuoden 1895 erillisessä painoksessa tämä lause on jätetty pois.
Toim.

mään proletariaatin ympärille niin täydellisesti, että porvaristoa kannattava taantumuksellinen puolue häviäisi miltei olemattomiin. »Kansa» on siis aina esiintyvä jakautuneena, eikä sen vuoksi tule olemaan sitä voimallista vipua, joka 1848 oli niin äärettömän tehokas. Jos kohta kapinallisten puolelle tulee enemmän sotapalveluksessa olleita sotilaita, niin heidän aseistamisensa käy sitä vaikeammaksi. Asekauppojen metsästys- ja loistopyssyt, vaikkei niitä olisikaan tehty ennakoita poliisin toimesta käyttökeltvottomiksi poistamalla lukon jokin osa, eivät lähitaistelussakaan vedä läheskään vertoja sotamiehen makasiinikiväärille. Ennen vuotta 1848 jokainen saattoi itse tehdä tarpeellisen latingin ruudista ja lyijystä, mutta nykyisin on joka kivääriä varten erikoiset patruunat, jotka ovat ylipäänsä samanlaisia vain siinä suhteessa, että ne ovat taidokkaita suurteollisuuden tuotteita eikä niitä siis voida valmistaa tuota pikaa, joten useimmat kiväärit ovat hyödyttömiä niin kauan kuin ei ole nimenomaan niitä varten sopivia panoksia. Ja vihdoin 1848 jälkeen nousseissa suurkaupunkien kortteleissa kadut on rakennettu pitkiksi, suoriksi, leveiksi, ikään kuin uusien tykkien ja kiväärien tehoa silmällä pitäen. Mielettömän täytyy olla vallankumousmiehen, joka itse valitsee Berliinin pohjoisen ja itäisen osan uudet työväenkaupunginosat katusulkutaistelun alueiksi.

Merkitseekö tämä, että tulevaisuudessa katutaistelu ei tule esittämään enää mitään osaa? Ei suinkaan. Se merkitsee vain, että edellytykset ovat sitten vuoden 1848 muuttuneet paljon epäedullisemmiksi siviilitaistelijoille ja paljon edullisemmiksi sotaväelle. Tuleva katutaistelu voi siis voittaa vain, jos tämä aseman epäedullisuus korvataan muilla momenteilla. Siksi katutaistelua on harvemmin esiintyvä suuren vallankumouksen alussa kuin sen myöhemmässä kulussa, ja siihen on ryhdyttävä suuremmin voimin. Mutta nämä voimat katsonevatkin silloin, niin kuin Ranskan suuressa vallankumouksessa, niin kuin syyskuun 4. päivänä ja lokakuun 31. päivänä 1870 Pariisissa¹²⁶, paremmaksi avoimen hyökkäyksen kuin passiivisen barrikaditaktiikan*.

* »Die Neue Zeit» lehden tekstissä sekä vuoden 1895 erillisessä painoksessa tämä kappale on jätetty pois. *Toim.*

Ymmärtääkö lukija nyt, minkä tähden hallitsevat vallanpitäjät tahtovat saada meidät suoraan sinne, missä pyssy ampuu ja sapeli hakkaa? Minkä tähden meitä syytetään nykyisin pelkuruudesta, kun emme lähde ilman muuta kadulle, jossa tiedämme ennakolta joutuvamme tappiolle? Minkä tähden loppujen lopuksi meitä rukoillaan niin kiihkeästi suostumaan kanuunanruoaksi?

Herrat tuhlaavat aivan turhanpäiten pyyntöjään ja taisteluhaasteitaan. Niin tyhmiä emme ole. He voisivat yhtä hyvin vaatia ensi sodassa viholliseltaan, että se asettuisi heitä varten vanhan Fritzin* linjajärjestykseen taikka kokonaisia divisioonia käsittäviksi koloniksi à la Wagram ja Waterloo¹²⁷ ja lisäksi piilukkopyssy kädessä. Jos kohta kansojen sodan ehdot ovat muuttuneet, niin sitäkin enemmän ovat muuttuneet luokkataistelun ehdot. Äkkirynnäkköjen aika, valveutumattomien joukkojen kärjessä olevan harvalukuisen valveutuneen vähemmistön suorittamien vallankumousten aika on ollut ja mennyt. Siellä, missä kysymyksessä on yhteiskuntajärjestelmän täydellinen uudistaminen, täytyy joukkojen itsensä olla mukana, itsensä olla selvillä, mistä on kysymys, mitä varten niiden on pantava henkensä vaaralle alttiiksi**. Sen on opettanut meille viimeksi kuluneiden viidenkymmenen vuoden historia. Mutta se, että joukot ymmärtäisivät, mitä on tehtävä, vaatii pitkäaikaista, sitkeää työtä, ja juuri tätä työtä me teemme nykyisin, teemme niin menestyksellisesti, että se saa vastustajamme epätoivoon.

Myös romaanisissa maissa ymmärretään yhä paremmin, että vanha taktiikka kaipaa tarkistusta. Kaikkiialla on seurattu Saksan esimerkkiä vaalioikeuden käyttämisessä, kaikkien saatavissamme olevien paikkojen valtaamisessa; kaikkiialla ovat valmistelemattomat hyökkäykset joutuneet taka-alalle***. Ranskassa, missä toki

* — Fredrik II:n *Toim.*

** »Die Neue Zeitung» ja teoksen vuoden 1895 erillisjulkaisun tekstissä on sanojen »mitä varten niiden on pantava henkensä vaaralle alttiiksi» tilalla sanat »minkä puolesta heidän olisi esiinnyttävä». *Toim.*

*** »Die Neue Zeitung» esittämässä ja teoksen vuoden 1895 erillisjulkaisun tekstissä sanat »kaikkiialla ovat valmistelemattomat hyökkäykset joutuneet taka-alalle» on jätetty pois. *Toim.*

alun toista sataa vuotta vallankumous toisensa jälkeen on muokannut maaperää ja missä ei ole ainoatakaan puoluetta, joka ei olisi suorittanut omaa osaansa salaliitoissa, kapinoissa ja kaikissa muissa vallankumouksellisissa toiminnoissa; Ranskassa, missä hallitus ei voi sen tähden suinkaan luottaa armeijaan ja missä olosuhteet ovat yllätyskapinalle yleensä paljon suotuisimmat kuin Saksassa — yksinpä Ranskassakin sosialistit vakuuttuvat yhä enemmän, että heidän on mahdoton saada pysyvää voittoa, elleivät he saa ennakolta puolelleen suuria kansanjoukkoja, ts. tässä tapauksessa talonpoikia. Jatkuva propagandatyö ja parlamenttitoiminta on tunnustettu sielläkin puolueen lähimmäksi tehtäväksi. Tuloksia myös tulee. Paitsi sitä, että on vallattu koko joukko kunnantaluustoja, edustajakamareissa istuu 50 sosialistia, ja nämä ovat kukistaneet jo kolme ministeristöä ja yhden tasavallan presidentin. Belgiassa työläiset hankkivat viime vuonna vaalioikeuden ja voittivat joka neljännessä vaalipiirissä. Sveitsissä, Italiassa, Tanskassa, jopa Bulgariassa ja Romaniassakin sosialisteilla on edustajia parlamentissa. Itävallassa kaikki puolueet ovat yhtä mieltä siitä, ettei meitä voida enää kauemmin estää pääsemästä eduskuntaan. Me menemme sinne, se on varmaa, kiistanalaista on vain se, mistä ovesta. Ja jopa Venäjäänkin nähden, kun siellä kokoontuu paljonpuhuttu Semski Sobor*, se kansalliskokous, jota vastaan nuori Nikolai haraa niin tuloksettomasti, voimme olla varmoja siitä, että me tulemme olemaan siinäkin edustettuina.

Itsestään ymmärrettävää on, etteivät ulkomaalaiset toverimme suinkaan luovu vallankumousoikeudestaan. Vallankumousoikeushan on ylipäänsä ainoa *todella* »historiallinen oikeus», ainoa, johon perustuvat poikkeuksetta kaikki uudenaikaiset valtiot, siinä luvussa Mecklenburg, missä aatelisvallankumous päättyi 1755 »perintösopimukseen» (»Erbvergleich»), nykyäänkin pätevään kuuluu feodalismin kirjalliseen vahvistukseen¹²⁸. Vallankumousoikeus on saanut yleisön tajunnassa niin kiis-

* Alkutekstissä venäjänkielinen nimitys latinalaisin kirjaimin. *Toim.*

tattoman tunnustuksen, että kenraali von Boguslawski-kin johtaa pelkästään tästä kansan oikeudesta oikeuden valtiokeikaukukseen vaatien sitä keisarilleen.

Mutta tapahtukoon muissa maissa mitä tahansa, Saksan sosiaalidemokratiolla on erikoinen asemansa ja sen vuoksi myös erikoinen tehtävänsä, ainakin lähikaudeksi. Kaksi miljoonaa valitsijaa, jotka se lähettää vaaliurnille, sekä nuoriso ja naiset, jotka olematta valitsijoita ovat heidän takanaan, muodostavat mitä lukuisimman, tiiviimmän joukon, proletariaatin kansainvälisen armeijan ratkaisevan »voimaryhmän». Tämän joukon osalle tulee jo nyt enemmän kuin neljännes annetuista äänistä, ja se kasvaa herkeämättä, kuten valtiopäivien täydennysvaalit, osavaltioiden maapäivien vaalit, kunnanvaltuustojen ja ammattituomioistuinten vaalit osoittavat. Sen kasvaminen tapahtuu yhtä spontaanisesti, yhtä lakkaamattomasti, yhtä hillittömästi ja samalla yhtä rauhallisesti kuin jokin luonnonprosessi. Kaikki hallituksen toimenpiteet ovat osoittautuneet voimattomiksi sitä pidättämään. Jo nyt voimme odottaa 2¹/₄ miljoonaa valitsijaa. Jos näin tulee jatkumaan, valloitamme puolellemme vuosisadan loppuun mennessä suurimman osan yhteiskunnan keskikerroksista, niin pikkuporvarit kuin pientalonpojatkin, ja kasvamme maan ratkaisevaksi voimaksi, jonka edessä kaikkien muiden voimien on tahtoen tai tahtomattaan kumarruttava. Päätehtävämme on pitää tuota kasvua keskeytyksettömänä, kunnes se ylittää itse vallitsevan hallitusjärjestelmän puitteet; emme saa antaa tämän päivä päivältä vankkenevan voimajoukon tuhoutua esitaisteluissa, vaan se on pidettävä koskemattomana ratkaisun päivään saakka.* On vain yksi keino, jolla Saksan sosialististen taisteluvoimien taukoamatonta kasvua voitaisiin hetkeksi pidättää ja vieläpä joksikin aikaa taannuttaakin: suuri yhteenotto sotaväen kanssa, sellainen verilöyly kuin Pariisissa 1871. Ajan oloon toinnuttaisiin siitakin. Euroopan ja Amerikan mitkään makasiinikiväärät eivät riitä hävittämään

* »Die Neue Zeitung» esittämässä ja teoksen vuoden 1895 erillisjulkaisussa on jätetty pois sanat »emme saa antaa tämän päivä päivältä vankkenevan voimajoukon tuhoutua esitaisteluissa, vaan se on pidettävä koskemattomana ratkaisun päivään saakka». *Toim.*

maailmasta puoluetta, johon kuuluu miljoonia. Se pidättäisi kuitenkin normaalia kehitystä, voimaryhmä ei ehkä kriittisellä hetkellä olisikaan käytettävissä, ratkaiseva taistelu* siirtyisi tuonnemmaksi, pitkittyisi ja vaatisi raskaampia uhreja.

Maaailmanhistorian iva panee kaiken ylösalaisin. Me »vallankumoukselliset» ja »mullistajat» menestymme paljon paremmin laillisten keinojen kuin laittomien keinojen ja kumouksen turvin. Puolueet, jotka sanovat itseään järjestyspuolueiksi, tuhoutuvat niiden itsensä luoman laillisuustilan ansiosta. Ne huutavat epätoivoisina yhdessä Odilon Barrotin kanssa: *la légalité nous tue*, laillisuus tappaa meidät, kun taas me saamme tuon laillisuuden vallitessa jäntevät lihakset ja punaiset posket ja näytämme itse ikuiselta elämältä. Ellemme *me* ole niin järjestömiä, että annamme niiden mieliksi ajaa itsemme katutaisteluun, silloin ei niiden auta lopuksi muu kuin itsensä murtaa tuo kohtalokas laillisuus.

Toistaiseksi ne laativat uusia lakeja kumousta vastaan. Kaikki on pantu jälleen ylösalaisin. Eivätkö nuo yltiöpäät, jotka tänään vastustavat kumousta, olleet eilen itsekkin kumouksellisia? *Mekö* aiheutimme vuoden 1866 kansalaissodan? *Mekö* karkotimme Hannoverin kuninkaan, Hessenin vaaliruhtinaan, Nassaun herttuan isiltä perityiltä, laillisilta perintömailtaan ja annektoimme nuo perintömaat? Ja nuoko, jotka kukistivat Saksan liiton ja kolme jumalan armoittamaa kruunua, valittelevat kumousta? *Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?** kukapa sallisi Bismarckin palvojain solvata kumousta?

Ajakoot he kumouksenvastaiset lakiehdotuksensa läpi, tehköt ne vieläkin ankarammiksi, muuttakoot kumiksi koko rikoslain, he eivät saa aikaan muuta kuin uuden todisteen voimattomuudestaan. Vahingoittaakseen vakavasti sosiaalidemokratiaa niiden täytyy ryhtyä lisäksi

* »Die Neue Zeitin» esittämässä ja teoksen vuoden 1895 erillisjulkaisussa on jätetty pois sanat »voimaryhmä ei ehkä kriittisellä hetkellä olisikaan käytettävissä», ja sanojen »ratkaiseva taistelu» asemesta on »ratkaisu». *Toim.*

** — Kuka sallisi Gracchusten valittaa kapinan vuoksi? (*Juvenalis*, toinen satiiri). *Toim.*

kokonaan toisenlaisiin toimenpiteisiin. Sosiaalidemokraattista kumousta, jolle nyt on suorastaan eduksi, että se noudattaa lakeja, he voisivat vastustaa vain suorittamalla järjestyspuolueiden kumouksen, joka ei voi tapahtua lakeja rikkomatta. Herra Rössler, preussilainen byrokraatti, ja herra von Boguslawski, preussilainen kenraali, ovat osoittaneet heille ainoan keinon, jolla ehkä vielä voisi päästä käsiksi työläisiin, jotka eivät kerta kaikkiaan anna vietellä itseään katutaisteluun. Valtiosäännön rikkominen, diktatuuri, absolutismiin palaaminen, regis voluntas suprema lex!* Rohkeasti vain hyvät herrat, nyt ei auta suunsoitto, nyt on toimittava!

Mutta älkää unohtako, että Saksan valtakunta, kuten kaikki pikkuvaltiot ja yleensä kaikki uudenaikaiset valtiot, on *sopimuksen tulos*, ensiksikin ruhtinain keskeisen sopimuksen ja toiseksi ruhtinain ja kansan sopimuksen tulos. Jos toinen puoli rikkoo sopimuksen, raukeaa koko sopimus; se ei sido enää toistakaan puolta. Sen Bismarck osoitti meille niin mainiosti 1866. Jos te siis rikotte valtakunnan valtiosääntöä, niin sosiaalidemokratiakin on vapaa ja voi menetellä teidän suhteenne siten kuin parhaaksi katsoo. Mutta mitä se silloin tulee tekemään, sitä se teille nyt tuskin sanoo.**

Siitä on nyt melkein tasan 1600 vuotta, kun Rooman valtakunnassa toimi niin ikään vaarallinen kumouspuolue. Se horjutti uskontoa ja kaikkia valtion perustuksia, se suorastaan kiisti sen, että keisarin tahto on korkein laki, se oli isänmaaton, kansainvälinen ja levisi valtakunnan kaikkiin provinsseihin Galliasta Aasiaan ja valtakunnan rajojen ulkopuolelle. Se oli toiminut kauan aikaa maanalaisena, salassa, mutta oli pitänyt itseään jo melko pitkän aikaa kyllin vahvana astumaan julki-
sesti päivänvaloon. Tällä kumouspuolueella, joka tunnettiin kristittyjen nimellä, oli vahva edustuksensa myös sotaväessä: kokonaiset legioonat olivat kristityitä. Kun heitä komennettiin pakanallisen valtiokirkon uhrimeinonihin tekemään kunniaa, niin kumoukselliset sotilaat

* — hallitsijan tahto on korkein lakil *Toim.*

** »Die Neue Zeitin» tekstissä ja teoksen vuoden 1895 erillisjulkaisussa on jätetty pois kappaleen kolme viimeistä lausetta. *Toim.*

olivat siinä määrin julkeita, että kiinnostivat kypäräänsä vastalauseeksi erikoisen merkin — ristin. Yksinpä esimiesten tavanomaiset kasarmikidutuksetkin olivat hedelmättömiä. Keisari Diocletianus ei voinut katsella enää levollisena, kuinka hänen sotajoukossaan horjutettiin järjestystä, kuuliaisuutta ja kuria. Hän ryhtyi ajoissa tarmokkaksiin toimenpiteisiin. Hän sääti lain sosialisteja, piti sanoa kristittyjä vastaan. Kumouksellisten kokoukset kiellettiin, heidän kokoushuoneensa suljettiin tai jopa hävitettiin, kristilliset tunnusmerkit, risti jne. kiellettiin, kuten Saksissa kiellettiin punaiset nenäliinat. Kristityt julistettiin kelvottomiksi valtionvirkoihin, heitä ei saanut olla edes korpraaleina. Koska silloin ei vielä ollut käytettävissä tuomareita, jotka olisi harjoitettu ottamaan huomioon »persoonan arvon» niin hyvin, kuin herra von Köllerin kumouksenvastainen lakiehdotus edellyttää, niin kristittyjä kiellettiin ilman muuta hake-
masta itselleen oikeutta tuomioistuimelta. Tämäkin poikkeuslaki jäi tehottomaksi. Kristityt repivät sen pilkkaa tehden pois seinistä, ja kerrotaanpa heidän syyttäneen Nikomediassa tuleen palatsin, missä keisari asui. Silloin keisari kosti panemalla toimeen suuren kristittyjen ajojahdin vuonna 303 uutta lukua. Se oli laatuaan viimeinen. Ja sen vaikutus oli niin tehoisa, että seitsemäntoista vuotta myöhemmin kristityt olivat vallitsevina armeijassa, ja seuraava koko Rooman valtakunnan itsevaltiias Konstantinus, jonka papit ovat nimenneet suureksi, julisti kristinuskon valtionuskonnoksi.

F. Engels

Lontoossa 6. maaliskuuta 1895

Julkaistu (lyhennettynä) aikakauslehdessä »Die Neue Zeit», Bd. 2, n:o: 27. ja 28, 1894—1895 ja kirjassa: Karl Marx. Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850, Berlin 1895

*Valitut teokset kolmessa osassa
1. osa, s. 164—179*

LUOKKATAISTELUT RANSKASSA VUOSINA 1848—1850

Paitsi muutamia harvoja lukuja vuosien 1848—1849 vallankumouksen aikakirjojen jokaisen huomattavamman osan otsikkona on: *Vallankumouksen tappio!*

Noissa tappioissa ei kuitenkaan tuhoutunut vallankumous. Niissä tuhoutui esivallankumouksellisia perinteitä, yhteiskunnallisten suhteiden tuloksia, suhteiden, jotka eivät vielä olleet kärjistyneet jyrkiksi luokkavas-takohdiksi; henkilöitä, harhaluuloja, kuvitteluja, suunnitelmia, jotka kahlitsivat vallankumouksellista puoluetta ennen helmikuun vallankumousta ja joista sen saattoi vapauttaa ainoastaan sarja *tappioita*, mutta ei *helmikuun voitto*.

Sanalla sanoen: vallankumouksellinen edistys ei rai-vannut itselleen uraa välittömällä tragikoomisilla saavutuksillaan, vaan päinvastoin synnyttämällä yhtenäisen, voimakkaan vastavallankumouksen, synnyttämällä vihollisen, jota vastaan taistellessaan kumouspuolue vasta varttuikin todelliseksi vallankumoukselliseksi puolueeksi.

Seuraavien kirjoitusten tehtävänä on sen todistaminen.

KESÄKUUN TAPPIO 1848

Kun vapaamielinen pankkiiri Laffitte saattoi heinäkuun vallankumouksen jälkeen compèreaan* Orléansin herttuaa¹²⁹ riemukulussa raatihuoneelle, hän virkkoi: »Tästä lähtien hallitsevat pankkiirit.» Laffitte oli lausunut ilmi vallankumouksen salaisuuden.

Ludvig Filipin aikana ei hallinnut Ranskan porvaristo, vaan sen *eräs ryhmä*, pankkiirit, pörssi- ja rautatiekuninkaat, hiili- ja rautakaivosten sekä metsien omistajat ja osa niihin yhteydessä olevia maanomistajia, niin sanottu *finanssiylimystö*. Se istui valtaistuimella, saneli kamareissa lait, jakeli valtionvirat alkaen ministerinviroista valtion tupakkakauppoja myöten.

Varsinainen *teollisuusporvaristo* muodosti osan julkisesta oppositiosta, ts. se oli edustettuna kamareissa vain vähemmistönä. Sen oppositio kävi sitä jyrkemäksi, mitä aidommaksi rahaylimystön yksinvalta kehittyi ja mitä enemmän se itse kuvitteli, että vuosien 1832, 1834 ja 1839 vereen tukahdutettujen kapinain¹³⁰ jälkeen sen herruus työväenluokkaan on turvattu. Rouenilainen tehtailija *Grandin*, porvarillisen taantumuksen fanaattisin äänitorvi perustuslakia säättävässä ja lakiasäättävässä kansalliskokouksessa, oli edustajakamarissa Guizotin kiivain vastustaja. *Léon Faucher*, jonka sittemmin tekivät tunnetuksi hänen voimattomat ponnistuksensa kohota Ranskan vastavallankumouksen Guizotiksi, kävi Ludvig Filipin hallituskauden lopulla kynäsootaa teollisuuden puolesta keinottelua ja sen hännän-

* Sanaleikki: »compère» tarkoittaa sekä »kummi» että »vehkeily-, seikkailukumppani». *Toim.*

kantajaa, hallitusta, vastaan. Bastiat harjoitti Bordeauxin ja koko viiniä tuottavan Ranskan nimissä agitaatiota vallitsevaa järjestelmää vastaan.

Kaikki *pikkuporvariston* kerrokset samoin kuin *talonpoikaissluokkakin* oli kokonaan syrjäytetty valtiollisesta vallasta. Julkisessa oppositiossa taikka kokonaan pays légalin* ulkopuolella olivat edellä mainittujen luokkien *aatteelliset* edustajat ja puheturvet, niiden oppineet, asianajajat, lääkärit jne., sanalla sanoen, niiden niin sanotut *kyvyt*.

Rahavaikeuksien takia heinäkuun monarkia oli alusta alkaen riippuvainen suurporvaristosta, mikä aiheutti vuorostaan yhä lisääntyvää rahapulaa. Valtiohallinnon järjestäminen kansallisen tuotannon edun mukaiseksi on mahdotonta ilman budjetin saattamista tasapainoon, ilman valtionmenojen ja -tulojen tasapainottamista. Entä kuinka tuo tasapaino olisi saatu aikaan rajoittamatta valtionmenoja, so. loukkaamatta vallitsevan järjestelmän tukipylväiden etuja ja järjestämättä uudelleen verotusjärjestelmää, siis vierittämättä melkoista osaa verotaakasta suurporvariston omille harteille?

Valtion velkaantuneisuus oli jopa suorastaan edullista sille porvarisryhmälle, joka hallitsi ja sääti lakeja edustajakamarien kautta. Olihan *valtionvajaus* sen varsinaisena keinottelun kohteena ja päätekijänä sen rikastumisessa. Joka vuosi uusi vajaus. Joka neljän viiden vuoden kuluttua uusi laina. Jokainen uusi laina taas antoi rahaylimystölle uuden tilaisuuden ryöstää valtiota, jota pidettiin keinoitekoisesti vararikon partaalla; valtion täytyi tehdä pankkiirien kanssa lainasopimuksia mitä epäsuotuisimmilla ehdoilla. Jokainen uusi laina antoi sitä paitsi mahdollisuuden rosvota valtion arvopapereihin pääomiaan sijoittanutta yleisöä harjoittamalla pörssiikeinoteltua, jonka salaisuuksista hallitus ja parlamentin enemmistö olivat selvillä. Yleensäkin valtionluoton horjuva tila ja valtiosalaisuuksien tunteminen antoivat pankkiireille, samoin kuin heidän kumppaneilleen edustajakamareissa ja valtaistuimella, mahdollisuuden aiheuttaa epätavallisia äkillisiä valtion arvopapereiden kurssivaih-

* — äänioikeutettujen piirin, äänioikeutettujen. *Toim.*

teluja, joiden alituksena seurauksena oli pikkukapitalistien joukoittainen väistämätön perikato ja suurpelurien satumaisen nopea rikastuminen. Se, että valtionvajauksesta oli suoranaista etua hallitsevalle porvarisryhmälle, selittää sen, miksi valtion *ylimääräiset* menot olivat Ludvig Filipin kymmenenä viimeisenä hallitusvuotena yli 2-kertaiset Napoleonin ajan ylimääräisiin valtionmenoihin verrattuna, ne nousivat vuosittain lähes 400 miljoonaan frangiin, samalla kun Ranskan koko vuotuinen vienti nousi harvoin 750 miljoonaan frangiin. Valtavat summat, jotka näin kulkivat valtion käsien kautta, antoivat päälle päätteeksi tilaisuuden huijarimaisten hankintasopimusten tekoon, lahjomisiin, kavalluksiin, kaikeleisiin konnuuksiin. Valtion rosvoaminen, jota tapahtui runsaasti lainojen avulla, toistui valtion töissä vähäisempänä. Se mitä esiintyi edustajakamarin ja hallituksen välisissä suhteissa, kertautui eri hallinnonalojen ja eri yrittäjien välisissä suhteissa.

Samaan tapaan kuin valtionmenoja ja valtionlainoja käytti hallitseva luokka riistämiseen myös *rautateiden rakentamista*. Kamarit vierittivät valtion niskoille päärasitukset ja varasivat keinottelevälle rahaylimystölle kultaomenat. Kaikki muistavat edustajakamarissa tapahtuneen skandaalin, kun sattumalta tuli ilmi, että enemmistön kaikki jäsenet — joukossa myös osa ministereitä — olivat osakkaina niissä samoissa rautatietöissä, jotka he sittemmin lainsäätäjinä teetättivät valtion kustannuksella.

Sitä vastoin pieninkin rahanuudistus kariutui pankkiirien vastustukseen. Siten oli esimerkiksi *postiuudistuksen* laita. Rothschild pani vastaan. Olisiko valtio tohtinut supistaa tulolähteitä, joista se maksoi yhä kasvavan velkansa korot?

Heinäkuun monarkia ei ollut mikään muu kuin Ranskan kansallisomaisuutta riistävä osakeyhtiö, jonka osingot jaettiin ministereiden, kamarien, 240 000 valitsijan ja heidän kuppikuntansa kesken. Ludvig Filip oli tuon yhtiön johtaja, valtaistuimella istuva Robert Maistre¹³¹. Kaupalle, teollisuudelle, maanviljelykselle, merenkululle, teollisuusporvariston eduille täytyi koitua tästä järjestelmästä alituista vaaraa ja vahinkoa. Huokea

hallitus, gouvernement à bon marché, kirjoitti porvaristo lippuunsa heinäkuun päihinä.

Rahaylimyksen säätäessä lakeja, johtaessa valtion hallintoa, käyttäessä kaikkea järjestettyä valtiollista valtaa ja hallitessa todellisen asiointilan vuoksi ja lehdistön avulla yleistä mielipidettä kaikissa piireissä, hovista café borgnehen* asti, oli vallalla sama ammattihau-reus, sama häpeämätön vilppi, sama himo rikastua, ei tuottamalla, vaan kahmimalla ovelasti jo olevaa vierasta rikkautta; varsinkin porvarillisen yhteiskunnan huip-pukeroksissa pääsivät valloilleen hillittömät, epäterveet ja irstaat halut muodossa, joka joutui alituisesti risti-riitaan jopa porvarillistenkin lakien kanssa ja josta kei-nottelemalla hankittu rikkaus etsi luontonsa mukaista tyydytystä, niin että nautinto muuttui irstailuksi ja raha, lika ja veri sulautuivat yhdeksi virraksi. Rikas-tumistapansa ja nautintojensa laadun perusteella raha-ylimystö ei ole mitään muuta kuin *porvarillisen yhteiskun-nan kukkuloilla uudestisyntynyttä ryysyköyhälistöä*.

Ne Ranskan porvaristoryhmät, joilla ei ollut valtaa, kirkuivat: »*Turmelusta!*» Kansa huusi: »*À bas les grands voleurs! À bas les assassins!*»**, kun 1847 porvarillisen yhteis-kunnan ylimmillä askelmilla esitettiin julkisesti samoja näytelmiä, jotka johtavat ryysyköyhälistön tavallisesti porttoloihin, köyhäintaloihin ja hullujenhuoneisiin, tuo-mioistuimen eteen, pakkotyöhön ja mestauslavalle. Teol-lisuusporvaristo näki etujensa olevan vaarassa, pikku-porvaristo oli siveellisen suuttumuksen vallassa, kansan mielikuvitus oli kiihtynyt ja Pariisi oli tulvillaan häväis-tyskirjasia — »*La dynastie Rothschild*»***, »*Les juifs rois de l'époque*»**** jne.— joissa rahaylimyksen her-ruus paljastettiin ja leimattiin poltinmerkillä enemmän tai vähemmän henkevästi.

Rien pour la gloire!***** Maine ei tuota mitään!
La paix partout et toujours!***** Sota polkee kolmi-

* — huonomaineisiin pesiin. *Toim.*

** — »Alas suurvargaat! Alas murhaajat!» *Toim.*

*** — »Rothschildien hallitsijasuku». *Toim.*

**** — »Koronkiskurit ovat aikakautemme kuninkaita». *Toim.*

***** — Ei ropoakaan mainetta varten! *Toim.*

***** — Rauha hinnalla millä hyvänsä! *Toim.*

ja neliprosenttisten arvopaperien kurssin! oli pörssi-keinottelijain Ranska kirjoittanut lippuunsa. Sen ulkopolitiikka tyypistyi sen tähden useisiin ranskalaisten kansallistunteen loukkauksiin. Tuo tunne kuohahti erittäin voimakkaana, kun Puolan rosvoamisessa päädyttiin liittämään Krakova Itävaltaan ja kun Guizot asetui Sveitsin Sonderbund¹³² -sodassa aktiivisesti kannattamaan Pyhää allianssia. Voitto jonka Sveitsin liberaalit saivat tässä näennäisessä sodassa, kohotti Ranskan porvarillisen opposition itsetuntoa, ja Palermon verinen kansankapina vaikutti lamautettuun kansanjoukkoon kuin sähköisku, herättäen sen suuret vallankumoukselliset muistot ja intohimot*.

Kaksi taloudellista maailmantapahtumaa jouduttivat vihdoin yleisen tyytymättömyyden purkaantumista, kypsyttivät apean mielialan vallankumoukseksi.

Perunarutto ja viljakadot vuosina 1845 ja 1846 kiihdyttivät kansan yleistä kuohuntaa. Kallis aika 1847 aiheutti Ranskassa kuten muuallakin mannermaalla verisiä selkkauksia. Rahaylimyksen pitäessä häpeällisiä orgioitaan kansa taisteli tärkeimmistä elintarpeista! Buzançaisissa mestattiin nälkäkapinoinhin osallistuneita¹³³, mutta Pariisissa siepattiin kuninkaallisen perheen toimesta ylensyöneet veijarit tuomioistuinten kourista!

Toinen huomattava taloudellinen tapahtuma, joka joudutti vallankumouksen puhkeamista, oli *yleinen kauppa- ja teollisuuspulla* Englannissa; siitä tiedotti jo syksyllä 1845 rautatieosakkeilla keinottelevien joukkomitainen vararikkoutuminen, mutta vuonna 1846 sitä viivästyttivät eräät satunnaiset seikat, kuten tulossa oleva viljatullien poistaminen, vihdoin syksyllä 1847 se puhkesi Lontoon suurten siirtomaatavarakauppiainden vararikkoina, joita seurasivat välittömästi maapankkien romahdukset ja tehtaiden sulkemiset Englannin teollisuusalueilla. Tämän pulan jälkiseuraukset eivät olleet vielä ehtineet

* Itävalta anasti Krakovan Venäjän ja Preussin suostumuksella marraskuun 11. päivänä 1846.—Sveitsin Sonderbund-sota marraskuun 4.—28. päivinä 1847.—Palermon kapina tammikuun 12. päivänä 1848, tammikuun lopulla napolilaiset pommittivat kaupunkia 9 päivää. (*Engelsin huomautus vuoden 1895 painokseen.*)

ilmetä täydellä teholla mannermaalla, kun puhkesi helmikuun vallankumous.

Kauppaa ja teollisuutta hävittävä taloudellinen kulkauti teki rahaylimyksen yksinvallan vielä sietämättömämmäksi. Oppositiossa oleva porvaristo pani ympäri Ranskaa toimeen *agitaatiobanketteja vaalireformin* puolesta, jonka piti tuottaa sille enemmistö kamareissa ja kukistaa pörssikuninkaiden ministeristö. Pariisissa oli teollisuuspulan seurauksena mm. vielä se, että suuri joukko tehtaailijoita ja suurkauppiaita, jotka silloisten olosuhteiden vallitessa eivät voineet enää harjoittaa liiketointa ulkomaanmarkkinoilla, joutui antautumaan kotimaisen kaupan alalle. He perustivat suurliikkeitä, joiden kilpailu saattoi pikkukauppiaita joukoittain häviöön. Siitä johtuivat Pariisin porvariston tuon osan lukemattomat vararikot, siitä johtui sen vallankumouksellinen esiintyminen helmikuussa. Tunnettua on, että Guizot ja edustajakamarit vastasivat uudistusehdotuksiin selvällä haasteella, että Ludvig Filip päätti liian myöhään muodostaa Barrotin ministeristön, että kansan ja armeijan välille syntyi käsikahakkaa, että kansalliskaartin passiivinen käyttäytyminen oli syynä armeijan aseistariisumiseen, että heinäkuun monarkian täytyi luovuttaa paikkansa väliaikaiselle hallitukselle.

Helmikuun barrikadeilla muodostuneen *väliaikaisen hallituksen* kokoonpanossa kuvastuivat väistämättä ne eri puolueet, joiden kesken voitto jaettiin. Tuo hallitus ei voinut olla muuta kuin *kompromissi niiden eri luokkien välillä*, jotka olivat yhdessä suistaneet heinäkuun monarkian, mutta joiden edut olivat sovittamattoman vastakkaisia. Hallituksen *valtaenemmistön* muodostivat porvariston edustajat. Tasavaltalaista pikkuporvaristoa edustivat Ledru-Rollin ja Flocon, tasavaltalaista porvaristoa —»Nationalin»¹³⁴ miehet, dynastista oppositiopuoluetta — Crémieux, Dupont de l'Eure jne. Työväenluokalla oli vain kaksi edustajaa, Louis Blanc ja Albert. Väliaikaisessa hallituksessa ollut Lamartine ei viime kädessä ollut minkään todellisen intressin, minkään tietyn luokan edustaja, hän oli itse helmikuun vallankumous, yleinen kapina sille ominaisine harhakuvitelmineen, runollisuuksineen, mielikuvituksellisine sisäl-

töineen ja korulauseineen. Asemansa ja mielipiteittensä puolesta tämä helmikuun vallankumouksen edustaja kuului muuten *porvaristoon*.

Jos kohta Pariisi hallitsee poliittisen keskityksen ansiosta Ranskaa, niin vallankumouksellisen maanjärityksen hetkinä työläiset hallitsevat Pariisia. Väliaikaisen hallituksen ensimmäisenä toimintona oli yritys vapautua tuosta valtavasta vaikutuksesta vetoamalla voitosta huumaantuneen Pariisin asemesta selväjärkiseen Ranskaan. Lamartine eväsi barrikaditaistelijoilta oikeuden tasavallan julistamiseen, hänen mielestään siihen oli oikeutta vain ranskalaisten enemmistöllä; oli odotettava heidän äänestystään, Pariisin proletariaatti ei saanut tahrata voittoaan usurpaatiolla. Porvaristo suo proletariaatille vain *yhden* usurpaation — taistelun usurpaation.

Puolen päivän aikaan 25. helmikuuta tasavaltaa ei oltu vielä julistettu, sitä vastoin kaikki ministerinpaikat oli jo jaettu väliaikaisen hallituksen porvarisainesten kesken ja »Nationalin» ympärille ryhmittyneiden kenraalien, pankkiirien ja asianajajien kesken. Työläiset olivat kuitenkin päättäneet olla tällä kertaa sietämättä sellaista silmäkääntötemppeä kuin heinäkuussa 1830. He olivat valmiit alkamaan taistelun uudelleen ja muodostamaan tasavallan asevoimalla. *Raspail* lähti viemään tätä sanomaa kaupungintalolle. Pariisin proletariaatin nimessä hän *käski* väliaikaista hallitusta julistamaan tasavallan; ellei tätä kansan käskyä panna täytäntöön kahden tunnin kuluessa, niin hän palaa takaisin 200 000 miehen etunenässä. Kaatuneiden ruumiit olivat tuskin ehtineet kylmetä, katusulkuja ei oltu raivattu pois, työläisiä ei oltu riisuttu aseista, ja ainoa voima, joka voitiin asettaa heitä vastaan, oli kansalliskaarti. Näissä oloissa katosivat äkkiä väliaikaisen hallituksen valtioviisaat epäilyt ja juridinen hienotunteisuus. Kahden tunnin määräaika ei ollut vielä kulunut umpeen, kun Pariisin kaikissa seinissä komeilivat jo historialliset jättiläissanat:

République française! Liberté, Égalité, Fraternité!*

* — Ranskan tasavalta! Vapaus, Yhdenvertaisuus, Veljeys!
Toim.

Yleiseen vaalioikeuteen perustuvan tasavallan julistamisen yhteydessä unohdettiin tyystin myös ne rajoitetut tavoitteet ja vaikuttimet, jotka olivat ajaneet porvaristoa helmikuun vallankumoukseen. Muutamien harvojen porvarisryhmien asemesta Ranskan yhteiskunnan kaikki luokat joutuivat yhtäkkiä valtiovallan piiriin, niiden oli pakko jättää aitiot, permanto, parveke ja esiintyä henkilöosissa vallankumouksen näyttämöllä! Perustuslaillisen kuningaskunnan mukana oli kadonnut myös porvarillista yhteiskuntaa vastustanut näennäisesti itsenäinen valtiomahti ja koko sarja tuon näennäisyyden aiheuttamia vähempiarvoisia selkkauksia!

Määrätessään väliaikaisen hallituksen ja sen kautta koko Ranskan muodostamaan tasavallan, proletariaatti astui heti itsenäisenä puolueena etualalle, mutta samalla se haastoi taisteluun kanssaan koko porvarillisen Ranskan. Se oli valloittanut vallankumouksellisen vapautustaistelun tantereen, mutta ei suinkaan tuota vapautusta.

Helmikuun tasavallan sitä vastoin täytyi ennen kaikkea täydentää porvariston valtaa päästämällä kaikki omistavat luokat rahaylimyksen ohella poliittisen vallan piiriin. Suurmaanomistajien enemmistö, legitimistit, pääsi nousemaan siitä poliittisesta mitättömyydestä, johon heinäkuun monarkia oli heidät tuominnut. »*Gazette de France*»¹³⁵ ei ollut suotta agitoinut yhdessä oppositiolehtien kanssa, *La Roshejaquelein* ei ollut suotta asettunut vallankumouksen puolelle edustajakamarin istunnossa helmikuun 24. päivänä. Yleisen vaalioikeuden kautta pantiin nimelliset omistajat, *talonpojat*, jotka muodostavat ranskalaisten valtaenemmistön, Ranskan kohtalon ratkaisijoiksi. Helmikuun tasavalta toi vihdoin porvariston herruuden selvästi esiin lyömällä murskaksi kruunun, jonka takana pääoma oli piileskellyt.

Helmikuussa työläiset saivat taistelemalla *porvarillisen tasavallan*, niin kuin heinäkuussa *porvarillisen monarkian*. Niin kuin heinäkuun monarkian oli ollut pakko julistautua *tasavaltalaisten instituutioiden ympäröimäksi monarkiaksi*, niin myös helmikuun tasavallan oli pakko julistautua *sosiaalisten instituutioiden ympäröimäksi tasavallaksi*. Pariisin proletariaatti hankki väkivaltaisesti myös tuon myönnytyksen.

Marche, eräs työmies, saneli asetuksen, jossa vastikään muodostettu väliaikainen hallitus sitoutui turvaamaan työläisten toimeentulon työllä, toimittamaan työtä kaikille kansalaisille jne. Kun sitten hallitus muutamien päivien päästä unohti lupauksensa ja tuntui kadottaneen proletariaatin näkyvistään, 20 000 työläistä käsittävä joukko marssi kaupungintalon luo huutaen: *Työn järjestäminen! Vasituisen työministeriön muodostaminen!* Väliaikainen hallitus nimitti vastahakoisesti ja pitkien väittelyjen jälkeen vakituisen erikoisvaliokunnan, joka sai toimekseen *keksiä* keinoja työtätekevien luokkien aseman parantamiseksi. Tuo valiokunta muodostettiin Pariisin käsityökorporaatioiden edustajista, ja sen puheenjohtajina olivat Louis Blanc ja Albert. Luxembourgin palatsi annettiin sen istuntosaliksi. Työväenluokan edustajat karkotettiin siten väliaikaisen hallituksen olinpaikasta, todellinen valtiovalta ja hallitusohjat pysyivät yksinomaisesti hallituksen porvarillisen osan käsissä. Rahaministeriön, kauppaministeriön ja yleisten töiden ministeriön *rinnalle*, pankin ja pörssin *rinnalle* oli kohoamassa *sosialistinen synagooga*, jonka ylipapeilla, Louis Blancilla ja Albertilla, oli tehtävänänsä löytää luvattu maa, julistaa uusi evankeliumi ja antaa työtä Pariisin proletariaatille. Toisin kuin kaikella muulla maallisella valtiomahdilla heillä ei ollut mitään budjettia eikä mitään täytöntöönpanovaltaa. Heidän piti päällään särkeä porvarillisen yhteiskunnan tukipylyvät. Sillä aikaa kun Luxembourgin palatsissa etsittiin viisasten kiveä, kaupungintalolla lyötiin käypää rahaa.

Ja kuitenkin Pariisin proletariaatin vaatimukset, mikäli ne ylittivät porvarillisen tasavallan puitteet, eivät voineet realisoitua muussa kuin tuossa epämääräisessä Luxembourgin valiokunnan muodossa.

Työläiset olivat tehneet helmikuun vallankumouksen yhdessä porvariston kanssa, nyt he koettivat ajaa etujaan porvariston *rinnalla*, olivathan he itse asettaneet väliaikaiseen hallitukseen porvarillisen enemmistön rinnalle yhden työläisen. *Työn järjestely!* Mutta palkkatyö, sehän jo on porvarillista työn järjestelyä. Ilman sitä ei ole pääomaa, ei porvaristoa, ei porvarillista yhteiskuntaa. *Vasituinen työministeriö!* Mutta eivätkö finanssi-, kaup-

pa- ja yleisten töiden ministeriö ole *porvarillisia* työministeriöitä? *Proletaarinen* työministeriö on pakosta oleva niiden *rinnalla* voimattomuuden ministeriö, hurskaiden toiveiden ministeriö, Luxembourgin valiokunta. Uskoessaan vapautuvansa porvariston rinnalla, työläiset luulivat myös voivansa suorittaa proletaarisen vallankumouksen Ranskan kansallisissa puitteissa, rinnatusten muiden porvarillisten kansakuntien kanssa. Mutta Ranskan tuotantosuhteet ovat riippuvaisia sen ulkomaisesta kaupasta, sen asemasta maailmanmarkkinoilla ja näiden laeista; kuinka Ranska voisi murtaa ne aiheuttamatta Euroopan vallankumoussotaa, joka vaikuttaisi vuorostaan tuntuvasti maailmanmarkkinoiden yksinvaltiaaseen, Englantiin?

Luokka, jossa keskittyvät yhteiskunnan vallankumoukselliset pyrkimykset, löytää kapinaan noustuaan välittömästi omasta asemastaan vallankumouksellisen toimintansa sisällön ja aineksen: se lyö viholliset, ryhtyy taistelun vaatimiin toimenpiteisiin, ja sen omien tekojen seuraukset ajavat sitä edemmäksi. Se ei antaudu tehtävänsä teoreettisiin tutkisteluihin. Ranskan työväenluokka ei ollut siinä asemassa, se ei vielä kyennyt suorittamaan vallankumoustaan.

Teollisuusproletariaatin kehitys riippuu ylipäänsä teollisuusporvariston kehityksestä. Vasta porvariston valitessa alkaa laajassa mitassa teollisuusproletariaatin kansallinen olemassaolo, joka voi kohottaa sen vallankumouksen yleiskansalliseksi, vasta silloin se itse luo ne uudenaikaiset tuotantovälineet, jotka samalla ovat sen vallankumouksellisen vapautuksen välineitä. Vasta teollisuusporvariston herruus kiskoo pois feodaalisen yhteiskunnan aineelliset juuret ja tasoittaa sen ainoan maaston, jossa proletariaatin vallankumous voi tapahtua. Ranskassa teollisuus on kehittyneempää ja porvaristo vallankumouksellisempää kuin muualla mannermaalla. Mutta eikö helmikuun vallankumous suuntautunut välittömästi rahaylimystä vastaan? Tämä tosiasia osoitti, ettei teollisuusporvaristo hallinnut Ranskaa. Teollisuusporvaristo voi hallita vain siellä, missä uudenaikainen teollisuus on muokannut mukaisikseen kaikki omistussuhteet, ja niin voimakkaaksi teollisuus voi tulla ainoas-

taan silloin, kun se on valloittanut maailmanmarkkinat, sillä kansalliset rajat pidättävät sen kehitystä. Ranskan teollisuus pitää kuitenkin enimmäkseen kansalliset markkinat hallussaan vain enemmän tai vähemmän modifioidun ehkäisyttullijärjestelmän avulla. Joskin siis Ranskan proletariaatilla on vallankumouksen aikana Pariisissa tosiasiallista valtaa ja vaikutusta, mikä kannustaa sitä pitemmälle kuin sen mahdollisuudet edellyttävät, niin muualla Ranskassa proletariaatti on keskittynyt hajallaan sijaitseviin erillisiin teollisuuskeskuksiin ja miltei häviää valtaenemmistönä olevien talonpoikien ja pikkuporvarien sekaan. Kehittyneessä, uudenaikaisessa muodossaan, ratkaisevassa vaiheessaan taistelu pääomaa vastaan, teollisuuden palkkatyöläisten taistelu teollisuusporvaristoa vastaan, ei ole Ranskassa yleinen tosiasia. Tuo taistelu saattoi olla vallankumouksen kansallisenä sisältönä sitäkin vähemmän helmikuun päivien jälkeen, kun taistelua pääoman toisarvoisia riistotapoja vastaan — talonpojan taistelua koronkiskontaa ja hypoteekkia vastaan, pikkuporvarin taistelua suurkauppiasta, pankkiiria ja tehtailijaa vastaan, sanalla sanoen vararikoutumista vastaan — verhosi vielä rahaylimystöön kohdistuneen yleisen nousun peite. Mikään ei siis ole selitettävissä helpommin kuin se, että Pariisin proletariaatti koetti ajaa omia etujaan porvariston etujen *ohella*, sen sijaan että olisi tuonut ne esiin yhteiskunnan vallankumouksellisenä etuna, ja että se laski *punaisen* lipun *kolmivärisen*¹³⁶ lipun edessä. Ranskan työläiset eivät voineet astua askeltakaan eteenpäin eivätkä koskea hivenenkään vertaa porvarilliseen järjestelmään, niin kauan kuin vallankumouksen kulku ei ollut nostanut proletariaatin ja porvariston välillä olevia kansanjoukkoja, talonpoikia ja pikkuporvareita, tuota järjestelmää vastaan, pääoman herruutta vastaan eikä pakottanut niitä liittymään proletariaattiin ja tunnustamaan tämän esitaitelijaksi. Työläiset saattoivat lunastaa tämän voiton ainoastaan hirveällä kesäkuun tappiolla.

Luxembourgien valiokunnan, tämän Pariisin työläisten luomuksen ansioksi jää se, että se ilmaisi eräältä eurooppalaiselta puhujalavalta yhdeksännentoista vuosisadan vallankumouksen salaisuuden: *proletariaatin va-*

pauttaminen. »Moniteur»¹³⁷ punasteli, kun sen täytyi virallisesti propagoida »mielettömiä hourailuja», jotka siihen asti olivat olleet haudattuina sosialistien apokryfisiin teoksiin ja kantautuneet vain aika ajoin porvariston korviin kaukaisina, puoleksi pelottavina, puoleksi hassuina taruina. Eurooppa heräsi yllättyneenä porvarillisesta horroksestaan. *Porvariston herruus* poistettiin siis samalla kun muodostettiin tasavalta — niin luulivat proletaarit, jotka sekoittivat toisiinsa rahaylimystön ja yleensä porvariston; niin kuvittelivat yksinkertaiset tasavaltalaiset, jotka kiistivät luokkien olemassaolonkin tai korkeintaan myöntivät tunnustamaan ne perustuslailisen monarkian seuraukseksi; niin sanoivat ulkokultaisissa korulauseissaan ne porvarilliset ryhmät, joita siihen asti ei oltu päästetty osallisiksi vallasta. Kaikki kuningasmieliset muuttuivat silloin tasavaltalaisiksi ja kaikki Pariisin miljoonamiehet työläisiksi. Tuota luuloteltua luokkasuhteiden lakkauttamista vastaava korusana oli fraternité — yleinen veljeily ja veljeys. Tämä idyllinen irrottautuminen luokkavastakohdista, tämä sentimentaalinen vastakkaisten luokkaetujen yhtäläistäminen, tämä haaveellinen pyrkimys kohota luokkataistelun yläpuolelle, sanalla sanoen fraternité — se oli helmikuun vallankumouksen varsinainen iskusana. Pelkkä *väärinkäsitys* oli aiheuttanut luokkajaon, ja helmikuun 24. päivänä Lamartine antoi väliaikaiselle hallitukselle nimen: »un gouvernement qui suspende ce *malentendu terrible qui existe entre les différentes classes*»*. Pariisin proletariaatti hekumoi tuossa jalomielisessä yleisen veljeyden hurmassa.

Väliaikainen hallitus, kun sen kerran oli pakko julistaa tasavalta, teki puolestaan kaikkensa saadakseen sen kelvolliseksi porvaristolle ja maakunnille. Ranskan ensimmäisen tasavallan veriset kauhut desavuoitiin lakkauttamalla kuolemanrangaistus poliittisista rikoksista; sanomalehdissä saattoi esittää vapaasti kaikkia mielipiteitä; armeija, tuomioistuimet, hallinto jäivät harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta entisten arvohenkilöiden kä-

* — »hallitus, joka tekee lopun siitä *hirveästä väärinkäsityksestä, mikä on olemassa eri luokkien välillä*». *Toim.*

siin; heinäkuun monarkian suursyyllisistä ei vedetty ketään tilille. »Nationalin» porvarilliset tasavaltalaiset huvittelivat vaihtamalla monarkkiset nimet ja puvut vanhatasavaltalaisiin. Heille tasavalta ei ollut mitään muuta kuin vanhan porvarillisen yhteiskunnan uusi tanssiaispuku. Nuori tasavalta piti päämääränään sitä, ettei se ketään pelottaisi, vaan olisi ennemminkin itse alituksen pelon vallassa ja pehmeällä myöntyväsyydellä ja vastarinnattomuudella turvaisi olemassaolonsa ja riisuisi vastustajansa aseista. Kotimaan etuoikeutetuille luokille ja despoottisille ulkovalloille julistettiin kuuluvasti, että tasavalta on oleva luonteeltaan rauhaa rakastava. Sen mottona oli: elä ja anna muidenkin elää. Kävi lisäksi niin, että kohta helmikuun vallankumouksen jälkeen kapinaan nousivat saksalaiset, puolalaiset, itävaltalaiset, unkarilaiset, italialaiset — kukin kansa asemaansa vastaavasti. Venäjä ja Englanti eivät olleet valmiit väliintuloon, jälkimmäisessä oli omaa liikehtimistä ja edellinen pelkäsi sitä. Tasavallalla ei näin ollen ollut vastassaan yhtään *kansakunnallista* vihollista. Ei siis ollut mitään suuria ulkoisia selkkauksia, jotka olisivat voineet kiihottaa toimintatarmaa, jouduttaa vallankumouksen kehityskulkua, pakottaa väliaikaista hallitusta eteenpäin tai heittää sen yli laidan. Pariisin proletariaatti, joka piti tasavaltaa omana luomuksenaan, tervehti luonnollisesti väliaikaisen hallituksen jokaista tekoa, joka auttoi hallitusta lujittamaan asemaansa porvarillisessa yhteiskunnassa. Hallitus suostui mielellään tekemään Caussidièrelle poliisipalveluksia omaisuuden suojelemiseksi Pariisissa ja antoi Louis Blancin sovittaa työläisten ja isäntien välisiä palkkariitoja. Se katsoi point d'honneur* pitää Euroopan silmissä tasavallan porvarillista kunniaa loukkaamattomana.

Tasavalta ei kohdannut mitään, ei ulkoista eikä sisäistä vastarintaa. Tämä sai sen riisumaan aseensa. Sen tehtävänä ei ollut enää maailman vallankumouksellinen uudistaminen, vaan sopeutuminen porvarillisen yhteiskunnan oloihin. Miten fanaattisesti väliaikainen hallitus

* — kunnia-asiakseen. *Toim.*

ryhtyi käsiksi tuohon tehtävään, siitä ovat parhaana todistuksena sen *finanssitoimenpiteet*.

Valtionluotto ja *yksityisluotto* olivat tietysti järkkyneet. *Valtionluotto* perustuu uskoon, että valtio antautuu rahajuutalaisten riistettäväksi. Mutta vanha valtio oli kadonnut, ja vallankumous suuntautui ennen kaikkea rahaylimystä vastaan. Euroopan viime kauppapulan järkytykset eivät olleet vielä päättyneet. Vararikkoja tapahtui vielä toinen toisensa jälkeen.

Yksityisluotto oli siis lamautunut, tavarain kiertokulku estynyt, tuotanto tyrehtynyt jo ennen helmikuun vallankumouksen puhkeamista. Vallankumouksellinen kriisi pahensi kauppapulaa. Kun kerran yksityisluotto perustuu uskoon, että porvarillinen tuotanto suhteittensa koko laajuudessa, porvarillinen järjestys pysyy koskemattomana ja loukkaamattomana, niin kuinka täytyikään vaikuttaa siihen vallankumouksen, joka asetti kyseenalaiseksi itse porvarillisen tuotannon perustan, proletariaatin taloudellisen orjuuden, ja nosti pörssin vastakohdaksi Luxembourgin sfinksin? Proletariaatin nousu on porvarillisen luoton hävittämistä, sillä se on porvarillisen tuotannon ja sen järjestyksen hävittämistä. *Valtionluotto* ja *yksityisluotto* ovat taloudellinen lämpömittari, joka osoittaa vallankumouksen intensiteettia. *Vallankumouksen hehku ja luomisvoima lisääntyvät samassa mitassa kuin luotto vähenee.*

Väliaikainen hallitus tahtoi hävittää tasavallan porvaristonvastaisen ulkomuodon. Siksi sen täytyi ennen kaikkea koettaa turvata tuon uuden valtiomuodon *vaihtoarvo*, sen *pörssikurssi*. Tasavallan kurssin noteerausten noustessa yksityisluottokin oli jälleen ehdottomasti nouseva.

Poistaakseen pienimmätkin *epäilykset* tasavallan hallittomuudesta tai kykenemättömyydestä täyttää monarkialta perimiään sitoumuksia ja herättääkseen luottamusta tasavallan porvarilliseen moraaliin ja maksukykyyn väliaikainen hallitus turvautui yhtä halpahintaiseen kuin lapselliseenkin kerskailuun. Se maksoi valtion velkojille jo *ennen* laillista maksuaikaa 5, 4 1/2 ja 4 prosentin korot. Kapitalistien porvarillinen itsevarmuus palautui äkkiä, kun he näkivät, kuinka pelokkaan kiireellisesti heidän luottamustaan koetettiin ostaa.

Tuo teatteritemppu, joka riisti siltä käteiset rahavarat, ei tietenkään vähentänyt väliaikaisen hallituksen rahapulaa. Finanssipulaa ei voitu enää pitää kauemmin salassa, ja *pikkuporvarien*, *palvelijain* ja *työläisten* täytyi maksaa omasta taskustaan valtion velkojille tuotettu mieluisa yllätys.

Selitettiin, ettei sataa frangia suuremmalle summalle annettuja *säästöpankkikirjoja* vaihdeta enää rahaksi. Säästöpankkeihin talletetut summat takavarikoitiin ja muutettiin hallituksen asetuksella valtionvelaksi, jota ei tulla maksamaan takaisin. Tasavalta katkerointi näin ilmankin ahtaalla olleiden *pikkuporvareiden* mielen. Saatuaan säästöpankkikirjojensa tilalle valtion velkakirjat heidän oli pakko mennä pörssiin myymään niitä ja antautua siten suoraa päätä niiden pörssijuutalaisten käsiin, joita vastaan helmikuun vallankumous oli suunnattu.

Heinäkuun monarkian aikana vallinneen rahaylimystön temppeleinä oli *pankki*. Niin kuin pörssi hallitsee valtionluottoa, niin myös pankki hallitsee *kauppaluottoa*.

Helmikuun vallankumous uhkasi välittömästi paitsi pankin herruutta myös sen olemassaoloakin; siksi pankki koetti alusta pitäen saattaa tasavallan huonoon huutoon tekemällä luotottomuuden yleiseksi. Se lakkasi äkkiä antamasta luottoa pankkiireille, tehtailijoille ja kauppiaille. Tämä manööveri, aiheuttamatta heti vastavallankumousta, antoi väistämättä takaiskun pankille itselleen. Kapitalistit ottivat pois rahansa, jotka he olivat tallettaneet pankin kellareihin. Pankinsetelien omistajat syöksyivät pankin kassaluukuille vaihtaakseen setelinsä kullaksi ja hopeaksi.

Väliaikainen hallitus olisi voinut ilman väkivaltaista sekaantumista, laillista tietä pakottaa pankin *vararikoon*; sen olisi vain pitänyt olla toimeettomana ja jättää pankki oman onnensa nojaan. *Pankin vararikko* olisi ollut vedenpaisumus, joka olisi silmänräpäyksessä pyyhkäissyt Ranskan maaperältä rahaylimystön, tuon tasavallan mahtavimman ja vaarallisimman vihollisen, tuon heinäkuun monarkian kultaisen jalustan. Pankin jouduttua vararikoon porvariston itsensä olisi täytynyt pitää viimeisenä epätoivoisena pelastusyriytyksenä sitä, että

hallitus perustaa kansallispankin ja saattaa kansallisen luoton kansakunnan valvonnan alaiseksi.

Sen sijaan väliaikainen hallitus määräsi pankinseteille *pakkokurssin*. Se teki enemmänkin. Se muutti kaikki maakuntapankit Ranskan pankin haaraosastoiksi ja antoi sen levittää verkkonsa yli koko Ranskan. Myöhemmin se asetti *valtion metsät* takeeksi lainasta, josta se sopi pankin kanssa. Siten helmikuun vallankumous voimisti ja laajensi välittömästi pankkiylimystä, joka sen oli määrä syöstä nurin.

Väliaikainen hallitus kuitenkin köykistyi entisestään yhä kasvavan vajauksen painon alla. Se kerjäsi turhaan isänmaallisia uhreja. Ainoastaan työläiset heittivät sille almuja. Oli pakko turvautua sankarilliseen keinoon, *uuden veron* säätämiseen. Entä ketä piti verottaa? Pörs-sikarhujako, pankkikuninkaitako, valtionvelkojiako, ko-roillaeläjäjäkö, teollisuudenharjoittajiako? Sillä tavalla ei voitu tehdä tasavaltaa mieluisaksi porvaristolle. Se olisi toisaalta merkinnyt valtionluoton ja kauppaluoton vaarantamista, samalla kun toisaalta koetettiin ostaa sitä niin suurilla uhrauksilla ja nöyryytyksillä. Mutta jonkunhan oli hellitettävä kukkaronsa nauhoja. Kenet määrättiin porvarillisen luoton uhriksi? Jacques le bonhomme¹³⁸, *talonpoika*.

Väliaikainen hallitus määräsi maksettavaksi neljän välittömän veron kultakin frangilta neljäkymmentä viisi centimeä lisäveroa. Hallituksen lehdistö uskotteli Pariisin proletariaatille, että tuo vero rasittaisi etupäässä suurtilallisia, restauraation myöntämän miljardin¹³⁹ omistajia. Todellisuudessa se koitui rasitukseksi ennen kaikkea *talonpoikaistuokalle*, ts. Ranskan kansan valtaenemistölle. *Talonpoikien oli suoritettava helmikuun vallankumouksen kustannukset*, heistä sai vastavallankumous pääaineiksensa. Uusi 45 centimen vero oli Ranskan talonpojalle elinkysymys, ja hän vuorostaan teki siitä tasavalan elämäkysymyksen. Siitä hetkestä alkaen *tasavalta* oli Ranskan talonpojalle samaa kuin *45 centimen lisävero*, ja Pariisin proletariaatissa talonpoika näki tuhlaajan, joka elosteli hänen kustannuksellaan.

Kun vuoden 1789 vallankumous aloitti siitä, että poisti talonpoikien feodaaliset rasitukset, niin 1848

vallankumous teki itsensä tunnetuksi määräämällä maalaisväestölle uuden veron ollakseen vaarantamatta pääomaa ja pitääkseen sen valtiokoneiston käynnissä.

Väliaikainen hallitus olisi voinut poistaa kaikki nuo haitat ja sysätä valtion entisiltä raiteiltaan ainoastaan yhdellä keinolla, nimittäin *julistamalla valtion vararikoon*. Kaikki muistavat, miten korkealentoisesti Ledru-Rollin kertoi jälkeinpäin kansalliskokouksessa siveellisestä suuttumuksestaan, jolla hän oli torjunut pörssikoronkiskurin Fouldin, Ranskan nykyisen finanssiministerin, moisen ehdotuksen. Fouldin ehdotus oli kuitenkin omena tiedonpuusta.

Tunnustamalla vekselin, jonka vanha porvarillinen yhteiskunta oli asettanut valtiolle, väliaikainen hallitus joutui tuon yhteiskunnan alaiseksi. Siitä tuli porvarillisen yhteiskunnan ahdistettu velallinen, sen sijaan että olisi asettunut sitä vastaan uhkaavana velkojana, joka vaatii vanhojen vallankumousvelkojen maksua. Sen täytyi lujittaa höltyneitä porvarillisia suhteita täyttääkseen sitoumukset, jotka olivat vain noiden suhteiden puitteissa täytettävissä. Luotosta tuli sen elinehto ja proletariaatille tehdyt myönnytykset ja sille annetut lupaukset muuttuivat *kahleiksi*, jotka *täytyi* murtaa. Työläisten vapautus, yksin *korulauseenakin*, muodostui uudelle tasavallalle sietämättömäksi vaaraksi, sillä tuo vaatimus oli pysyvä vastalause sellaisen luoton ennallistamista vastaan, joka pohjaa olemassaolevien taloudellisten luokasuhteiden varmaan ja horjumattomaan hyväksymiseen. Täytyi siis *tehdä selvää työläisistä*.

Helmikuun vallankumous oli vienyt armeijan pois Pariisista. Kansalliskaarti, ts. sekalainen porvaristo, oli ainoa sotilaallinen voima. Se ei kuitenkaan tuntenut vetävänsä yksinään vertoja proletariaatille. Lisäksi sen oli pakko, joskin mitä sitkeimmän vastarinnan ja satojen erilaisten estelyjen jälkeen avata vähitellen ja osittaisesti pääsy riveihinsä aseistetuille proletaareille. Oli olemassa enää vain yksi keino: *asettaa osa proletaareista toista osaa vastaan*.

Tässä tarkoituksessa väliaikainen hallitus muodosti 15—20-vuotiaista nuorista miehistä 24 pataljoonaa *mobiilikaartia*, kussakin pataljoonassa tuhannen miestä.

Nämä olivat suurimmaksi osaksi *ryysyköyhälistöä*, jota on kaikissa suurkaupungeissa. Se on teollisuusproletariaattia jyrkästi eroava joukko, varkaiden ja kaikenlaisten rikollisten värväyskerros, johon kuuluu yhteiskunnan jätteistä elävää ja vakinaista ammattia vailla olevaa väkeä, kulkureita, gens sans feu et sans avenue; nämä ihmiset eroavat toisistaan kansakuntansa sivistysasteesta riippuen, mutta säilyttävät aina latsaroniluonteensa¹⁴⁰; siinä nuorukaisiässä, jossa väliaikainen hallitus heidät värväsi, he olivat kokonaan käskettävissä, pystyivät yhtä hyvin mitä sankarillisimpiin tekoihin ja suurimpaan uhrautuvuuteen kuin alhaisimpiin roistontekoihin ja mitä halpamaisimpaan lahjusten ottoon. Väliaikainen hallitus maksoi heille 1 frangin 50 centimea päivältä, ts. osti heidät. Se antoi heille erikoisen sotilaspuvun, ts. erotti heidät ulkonaisesti puseronkäyttäjistä. Heidän johtajikseen määrättiin osaksi vakinaisen sotaväen upseereja, osaksi he itse valitsivat niiksi nuoria porvarispoikia, jotka lumosivat heidät äänekkäillä puheilla kuolemasta isänmaan puolesta ja uskollisuudesta tasavallalle.

Pariisin proletariaattia vastassa oli siis sen omasta keskuudesta haalittu armeija, johon kuului 24 000 nuorekkaan voimakasta, huimapäistä miestä. Mobiilikaartin marssiessa Pariisin katuja proletariaatti huusi sille *eläköötä*. Se katsoi heidät etumaisiksi barrikaditaistelijoihin. Se piti heitä porvarillisen kansalliskaartin vastakohtana olevana *proletaarikaartina*. Sen erehdys oli anteeksiannettava.

Mobiilikaartin lisäksi hallitus päätti kerätä ympärilleen vielä teollisen työläisarmeijan. Ministeri Marie toimitti niin sanottuihin kansallistyöhuoneisiin sata-tuhatta työläistä, jotka pula ja vallankumous olivat heittäneet kadulle. Tuon korean nimen takana ei ollut mitään muuta, kuin että työläisiä käytettiin ikävyystyttöihin, yksitoikkosiin tuottamattomiin *maatöihin*, joissa maksettiin 23 souta työpalkkaa. Kansallistyöhuoneet eivät olleet mitään muuta kuin *taivasalla olevia englantilaisia workhouses, työtaloja*¹⁴¹. Väliaikainen hallitus luuli muodostaneensa niissä *toisen proletaararmeijan työläisiä itseään vastaan*. Tällä kertaa porvaristo erehtyi kansallistyöhuoneisiin nähden samaten, kuin työ-

läiset erehtyivät mobiilikaartiin nähden. Porvaristo oli luonut *kapina-armeijan*.

Eräs tarkoitus oli sittenkin saavutettu.

↳ *Kansallistyöhuoneet* — sitä nimeä kantoivat kansan työverstaat, joita Louis Blanc propagoi Luxembourgissa. Luxembourgin suunnitelman suoranaiseksi *vastakohdaksi* suunnitellut Marien työhuoneet antoivat, koska kyltti oli sama, aihetta juonitella erehdyksillä samaan tapaan kuin espanjalaisessa palvelijakomediassa. Väliaikainen hallitus levitti itse salavihkaa huhua, että nuo kansallistyöhuoneet ovat Louis Blancin keksimiä, ja se tuntui sitäkin uskottavammalta, kun Louis Blanc, kansallistyöhuoneiden profeetta, oli väliaikaisen hallituksen jäsen. Pariisin porvaristosta, joka puoleksi naiivisti, puoleksi tarkoituksellisesti sotki nämä kaksi asiaa, sekä Ranskan ja Euroopan keinotekoisesti ylläpidetyn mielipiteen mukaan nuo työtalot olivat ensi kerran toteutettua sosialismia, joka asetettiin niiden ohella kaakinpuhun.

Elleivät sisältönsä, niin nimensä puolesta nuo *kansallistyöhuoneet* olivat proletariaatin olennoitunut vastalause porvarillista teollisuutta, porvarillista luottoa ja porvarillista tasavaltaa vastaan. Niinpä porvariston koko viha kohdistuikin niihin. Porvaristo oli havainnut ne kohdaksi, johon se saattoi kohdistaa iskunsa, heti kun se oli kyllin vahvistunut sanoutuakseen avoimesti irti helmikuun harhakuvitelmista. Niin ikään *pikku-porvarien* koko mielipaha, koko harmi kohdistui noihin kansallistyöhuoneisiin, tuohon yleiseen maalitauluun. Hampaitaan kiristellen he laskivat summia, joita proletariseret tyhjäntoimittajat nielivät, samalla kun heidän oma asemansa kävi päivä päivältä yhä sietämättömämmäksi. Valtion eläke näennäisestä työstä — sitä on sosialismi, murisivat he itsekseen. Kansallistyöhuoneista, Luxembourgin mahtipontisista lausunnoista, Pariisin työläisten katukulkueista — niistä etsivät he kurjuutensa syytä. Eikä kukaan kiihkoillut luuloteltuja kommunistien salahankkeita vastaan enemmän kuin pikku-porvari, joka hoippui vararikon kuilun partaalla vailla pelastumismahdollisuuksia.

Edessä olevassa porvariston ja proletariaatin välisessä yhteenotossa kaikki etuisuudet, kaikki ratkaisevat ase-

mat, yhteiskunnan kaikki keskikerrokset olivat siis porvariston käsissä, samaan aikaan kuin helmikuun vallankumouksen aallot vyöryivät korkeina yli koko mannermaan ja jokainen uusi posti toi uuden tiedon vallankumouksesta, milloin Italiasta, milloin Saksasta, milloin Euroopan etäisimmältä kaakkoiskulmalta ja piti yllä kansan yleistä huumausta tuomalla sille alituisesti todisteita sen voitosta, jonka hedelmät olivat jo luisumassa sen käsistä.

Maaliskuun 17. päivänä ja huhtikuun 16. päivänä tapahtuivat ensimmäiset kahakat suuressa luokkataistelussa, joka oli kytenyt porvarillisen tasavallan uuminessa.

Maaliskuun 17. päivänä tuli ilmi proletariaatin kaksinainen asema, joka ei sallinut tehdä mitään ratkaisevaa. Proletariaatin mielenosoituksen tarkoituksena oli alunperin saada väliaikainen hallitus takaisin vallankumouksen raiteille, pakottaa se tarpeen vaatiessa erottamaan hallituksen porvarilliset jäsenet ja lykkäämään kansalliskokouksen ja kansalliskaartin vaalipäivää. Mutta 16. maaliskuuta kansalliskaartissa edustettu porvaristo järjesti mielenosoituksen väliaikaista hallitusta vastaan. Huutaen: »à bas Ledru-Rollin!»* se lähti kaupungintalon luo. Tämä pani kansan huutamaan maaliskuun 17. päivänä: »Eläköön Ledru-Rollin! Eläköön väliaikainen hallitus!» *Vastustaakseen* porvaristoa sen oli pakko asettua porvarillisen tasavallan puolelle, jonka säilyminen näytti sen mielestä kyseenalaiselta. Kansa lujitti väliaikaisen hallituksen asemaa, sen sijaan että olisi alistanut sen itselleen. Maaliskuun 17. päivä raukesi melodramaattiseen näytelmään, ja joskin Pariisin proletariaatti näytti sinä päivänä vielä kerran jättiläisvoimansa, niin se vain vahvisti porvariston päätöstä väliaikaisessa hallituksessa sekä sen ulkopuolella murskata se.

Huhtikuun 16. päivä oli väliaikaisen hallituksen ja porvariston yhteisesti aikaansaamaa *väärinkäsitystä*. Työläisiä oli kokoontunut lukuisasti Mars-kentälle ja hippodromille kansalliskaartin pääesikunnan vaalien valmistelemisen merkeissä. Yhtäkkiä ympäri Pariisia, sen

* — »à las Ledru-Rollin!» *Toim.*

toisesta päästä toiseen levisi salamannopeasti huhu, että työläiset olivat Louis Blancin, Blanquin, Cabetin ja Raspailin johdolla kokoontuneet aseistettuina Marskentälle marssiakseen sieltä kaupungintalolle, kukistaakseen väliaikaisen hallituksen ja nimittääkseen kommunistisen hallituksen. Yleinen hälytys — Ledru-Rollin, Marrast ja Lamartine kiistelivät myöhemmin tämän aloitteenteon kunniaa — ja tunnissa on 100 000 miestä aseissa, kaupungintalo on kokonaisuudessaan kansalliskaartin miehittämä, kaikkialla Pariisissa jylisevät huudot: »Alas kommunistit! Alas Louis Blanc, Blanqui, Raspail, Cabet!» Lukemattomat lähetystöt, kaikki valmiina pelastamaan isänmaata ja yhteiskuntaa, käyvät ilmaisemassa uskollisuutensa väliaikaiselle hallitukselle. Kun työläiset vihdoin saapuvat kaupungintalon edustalle antaakseen väliaikaiselle hallitukselle isänmaallisen kolehdin, jonka he olivat koonneet Marx-kentällä, he saavat kummikseen kuulla, että porvarillinen Pariisi on mitä varovaisimmin järjestetyssä näennäisessä taistelussa lyönyt heidän varjonsa. Huhtikuun 16. päivän hirvittävä attentaatti antoi tekosyyntä *armeijan kutsumiseen takaisin Pariisiin*, mikä olikin kömpelösti lavastetun komedian varsinainen tarkoitus, ja taantumuksellisiin federalistisiin mielenosoituksiin maakunnissa.

Toukokuun 4. päivänä kokoontui *yleisillä välittömillä vaaleilla* valittu *kansalliskokous*.* Yleisellä äänioikeudella ei ollut sitä taikavoimaa, minkä vanhan ajan tasavaltalaiset olivat uskotelleet sillä olevan. Koko Ranskaa, ainakin ranskalaisten enemmistöä he pitivät citoyeneina**, joiden edut, käsitykset jne. olivat samantaisia. Se oli heidän *kansanpalvontaansa*. Vaalit kuitenkin toivat heidän *mielikuvituksellisen* kansansa sijasta päivänvaloon *todellisen* kansan, ts. niiden eri luokkien edustajat, joihin kansa jakaantuu. Olemme jo tulleet huomaamaan, mikä pani talonpojat ja pikkuporvarit äänestämään taisteluhaluisen porvariston ja restauraa-

* Tässä ja edelleen sivulle 513 saakka kansalliskokouksella tarkoitetaan perustuslakia säätävää kansalliskokousta, joka oli koolla 4. päivästä toukokuuta 1848 toukokuuhun 1849 (Konstituantte). *Toim.*

** — kansalaisina. *Toim.*

tiokiihkoisten suurmaanomistajien johdolla. Joskaan yleinen äänioikeus ei ollut se ihmeitä tekevä taikasauva, jona tasavaltalaiset pyhät yksinkertaisuudet olivat sitä pitäneet, niin sillä oli sittenkin toinen verrattomasti suurempi ansio: se antoi alun luokkataistelulle, pani porvarillisen yhteiskunnan keskikerrokset luopumaan nopeasti harhaluuloistaan ja erehdyksistään, se nosti riistäjäluokan kaikki ryhmät kerralla valtion huipuille riisuen siten niiden pettävän naamion, jota vastoin monarkia sensuksineen oli komprometoinut ainoastaan tiettyjä porvarisryhmiä sallien muiden olla piilossa kulisien takana ja ympäröidä itsensä yhteisen opposition sädekehällä.

Perustuslakiasäättävässä kansalliskokouksessa, joka kokoontui toukokuun 4. päivänä, olivat voitolla *porvarillis-tasavaltalaiset*, »Nationalin» tasavaltalaiset. Yksinpä legitimistit ja orleanistitkin uskalsivat aluksi näyttäytyä vain porvarillisen tasavaltaisuuden naamion suojassa. Taistelu proletariaattia vastaan voitiin aloittaa ainoastaan tasavallan nimessä.

Toukokuun 4. päivästä, ei helmikuun 25. päivästä, alkaa tasavalta, so. Ranskan kansan tunnustama tasavalta; se ei ole se tasavalta, minkä Pariisin proletariaatti pakotti väliaikaisen hallituksen julistamaan, ei se tasavalta, mihin kuului sosiaalisia instituutioita, ei se unelmakuva, joka väikkyi barrikaditaistelijain mielessä. Kansalliskokouksen julistama ainoa laillinen tasavalta ei ole mikään vallankumouksellinen ase porvarillista järjestystä vastaan, vaan päinvastoin tämän järjestyksen poliittinen rekonstruktio, joka lujittaa poliittisesti porvarillista yhteiskuntaa, sanalla sanoen, se on *porvarillinen tasavalta*. Tuo väite kaikui kansalliskokouksen puhujalavalta ja sai vastakaikua koko tasavaltalaisessa ja tasavaltalaisvastaisessa porvarilehdistössä.

Olemme huomanneet, ettei helmikuun tasavalta tosiaankaan ollut eikä voinut olla mikään muu kuin *porvarillinen* tasavalta, jos kohta väliaikaisen hallituksen olikin proletariaatin välittömästä painostuksesta julistettava se *tasavallaksi*, jossa oli *sosiaalisia instituutioita*; että Pariisin proletariaatti oli vielä kykenemätön menemään muuten kuin *ajatuksissaan, mielikuvituksessaan*

porvarillista tasavaltaa pitemmälle ja edesauttoi sitä kaikkialla, missä se todella toimi; että proletariaatille annetut lupaukset muodostuivat sietämättömäksi vaaraksi uudelle tasavallalle ja väliaikaisen hallituksen koko elämänsä supistui yhtämittaiseksi taisteluksi proletariaatin vaatimuksia vastaan.

Kansalliskokouksen kautta oli koko Ranska tuomitsemassa Pariisin proletariaattia. Kokous särki heti helmikuun vallankumouksen sosiaaliset harhakuvitelmat, se julisti suoraan *porvarillisen tasavallan*, ainoastaan porvarillisen tasavallan. Nimittämästään Toimeenpanokunnasta se erotti tuota pikaa proletariaatin edustajat Louis Blancin ja Albertin; se hylkäsi ehdotuksen erikoisen työministeriön muodostamisesta ja otti myrskyisin suosionhuudoin vastaan ministeri Trélatin selityksen: »Kysymys on enää vain *entisten työolojen palauttamisesta*.»

Tuokaan ei riittänyt. Työläiset olivat taistelleet helmikuun tasavallan porvariston ollessa passiivisesti apuna. Proletaarit pitivät itseään oikeutetusti helmikuun voittajina ja esittivät voittajan ylimielisiä vaatimuksia. Heidät oli voitettava katutaistelussa, heille oli näytettävä, että he kärsivät tappion heti, kun eivät taistele *yhdessä* porvariston kanssa, vaan sitä *vastaan*. Niin kuin aikanaan helmikuun tasavalta ja sen myönnytykset sosialismin hyväksi vaativat toteutuakseen proletariaattia yhtymään porvariston kanssa taisteluun kuningasvaltaa vastaan, niin nyt oli välttämätön toinen taistelu, jotta tasavalta olisi vapautunut noista sosialismille tehdyistä myönnytyksistä ja *porvarillinen tasavalta* olisi virallisesti vahvistanut hallitsevan asemansa. Porvariston täytyi torjua ase kädessä proletariaatin vaatimukset. Porvarillisen tasavallan todellisena syntymäsjana ei ollut *helmikuun voitto*, vaan *kesäkuun tappio*.

Proletariaatti joudutti ratkaisua tunkeutumalla toukokuun 15. päivänä kansalliskokoukseen, yrittäen tuloksettomasti saada takaisin vallankumouksellisen vaikutusvaltansa ja saaden aikaan vain sen, että sen tarmokkaimmat johtajat joutuivat porvariston vanginvartijoiden käsiin¹⁴². *Il faut en finir!* — Tästä tilanteesta on tehtävä loppu! Tällä huudolla kansalliskokous ilmaisi

päättäneensä pakottaa proletariaatin ratkaisevaan taisteluun. Toimeenpanokunta antoi joukon yllyttäviä määräyksiä, kuten kansan kokoontumista estävän kiellon jne. Perustuslakiasäättävän kansalliskokouksen puhujalavalta suorastaan provosoitiin, häväistiin ja pilkattiin työläisiä. Varsinaisena hyökkäyskohteena olivat kuitenkin, kuten olemme nähneet, *kansallistyöhuoneet*. Perustuslakiasäättävä kokous antoi niistä käskävän viittauksen toimeenpanokunnalle, joka odottikin vain sitä, että sen suunnitelma esitettäisiin kansalliskokouksen käskynä.

Toimeenpanokunta aloitti siitä, että se vaikeutti pääsyä kansallistyöhuoneisiin, muutti päiväpalkan kappalepalkaksi, karkotti Pariisin ulkopuolella syntyneet työläiset Sologneen muka maatoihin. Nuo maatyöt, niin kuin pettyneinä takaisin palanneet työläiset ilmoittivat tovereilleen, olivat vain retorinen kaava, jolla kaunisteltiin heidän karkottamistaan. Kesäkuun 21. päivänä julkaistiin vihdoin »*Moniteurissa*» säädös, jossa kaikki naimattomat työläiset määrättiin ajettaviksi väkivaltaisesti pois kansallistyöhuoneista tai merkittäviksi armeijan kirjoihin.

Työläisille ei jäänyt valinnan varaa, heidän täytyi joko nääntyä nälkään tai hyökätä. Ite vastasivat kesäkuun 22. päivänä jättiläiskapinalla, josta tuli ensimmäinen suurtaistelu niiden kahden luokan välillä, joihin uudenaikainen yhteiskunta jakautuu. Se oli taistelu *porvarillisen* järjestelmän säilyttämisestä ja tuhoamisesta. Tasavallan verhona ollut hunttu repesi.

On tunnettua, miten verrattoman urhoollisesti ja taidokkaasti työläiset ilman päälliköitä, ilman yhteistä suunnitelmaa, ilman varoja ja suurimmaksi osaksi ilman aseita pitivät viisi päivää lujilla armeijaa, mobiili-kaartia, Pariisin kansalliskaartia ja maaseudulta saapuneita kansalliskaartilaisia. Kuten tunnettua, porvaristo kosti kokemansa kuolemanpelon ennen kuulumattoman raa'asti ja surmasi yli 3000 vankia.

Ranskan demokratian julkiset edustajat olivat siinä määrin tasavaltalaisen ideologian kahleissa, että he vasta muutamia viikkoja myöhemmin alkoivat käsittää, mikä merkitys oli ollut kesäkuun taistelulla. He olivat

ikään kuin taintuneet ruudinsavusta, jossa heidän mielikuivituksellinen tasavaltansa hajosi.

Sitä välitöntä vaikutelmaa, minkä kesäkuun tapioista saamamme tieto meihin teki, lukija sallinee kuvaila »Neue Rheinische Zeitungin» sanoin:

»Helmikuun vallankumouksen viimeinen virallinen jäännös, toimeenpanokunta, on vakavain tapahtumain pakosta hajonnut kuin utukuva. Lamartinen ilotulitus on muuttunut Cavaignacin tykkituleksi. Siinä on se fraternité, veljeys kahden toisilleen vastakkaisen luokan välillä, joista toinen riistää toista, se helmikuussa julistettu fraternité, joka oli kirjoitettu suurin kirjaimin koko Pariisin julkisivuun, jokaisen vankilan, jokaisen kasarmin muuriin. Sen todellinen, väärentämätön, proosalinen ilmaisu on *kansalaissota*, kansalaissota hirmuisimmassa muodossaan, työn ja pääoman välinen sota. Tuo veljeys liekehti Pariisin kaikissa ikkunoissa kesäkuun 25. päivän illalla, kun porvariston Pariisi järjesti ilotulituksen, samaan aikaan kun proletariaatin Pariisi paloi, vuoti verta ja vaikeroi. Veljeyttä kesti juuri niin kauan kuin porvariston edut löivät yhteen proletariaatin etujen kanssa.

Vuoden 1793 vanhan vallankumousperimyksen pedantit, sosialistiset doktrinäärit, jotka kerjäsivät porvaristolta almuja kansalle ja joiden sallittiin pitää pitkiä saarnoja ja kompromettoida itseään niin kauan kuin proletaarileijonaa täytyi tuudittaa uneen; tasavaltalaiset, jotka tarvitsivat entistä porvarillista järjestystä, mutta ilman kruunupäätä; dynastisen opposition miehet, joille sattuma lykkäsi ministerinvaihdoksen asemesta hallitsijasuvun kukistumisen; legitimistit, jotka eivät tahoneet riisua pois livreetä, vaan ainoastaan muuttaa sen kuosia — nämä olivat niitä liittolaisia, joiden kanssa kansa suoritti helmikuunsa...

Helmikuun vallankumous oli *kaunis* vallankumous, yleistä myötätuntoa saanut vallankumous, sillä siinä ilmenneet kuningasvallan vastaiset ristiriidat uinuivat *kehittymättöminä*, sovinnollisina vierä vieressä ja sen taustana ollut sosiaalinen taistelu oli vain epämääräistä, pelkkää puhetta, sanallista. *Kesäkuun vallankumous on iljettävä*, vastenmielinen vallankumous, sillä siinä puheet

vaihtuivat tekoihin ja tasavalta paljasti itse hirviön pään lyömällä pois sen naamiona ja verhona olleen kruunun.— *Järjestys!* oli Guizotin taisteluhuuto. *Järjestys!* huusi Sébastiani, guizotilainen, kun venäläiset valtasivat Varsovan. *Järjestys!* huutaa Cavaignac, tuo Ranskan kansalliskokouksen ja tasavaltalaisen porvariston raaka kaiku. *Järjestys!* jyrisi hänen kartessitulensa raadellessaan proletariaatin ruumista. Vuodesta 1789 lähtien yksikään Ranskan porvariston lukuisista vallankumouksista ei ollut attentaatti *järjestystä* vastaan, sillä ne jättivät ennalleen luokkaherruuden, työläisten orjuuden, *porvarillisen* järjestyksen, niin usein kuin tuon herruuden ja tuon orjuuden poliittinen muoto vaihtuikin. Kesäkuu kajosi tuohon järjestykseen. Voi Kesäkuuta!» («Neue Rheinische Zeitung», 29. kesäkuuta 1848.*)

Voi Kesäkuuta! vastaa kaiku Euroopasta.

Porvaristo *pakotti* Pariisin proletariaatin kesäkuun kapinaan. Jo tämä seikka tuomitsi sen epäonnistumaan. Mikään välitön tiedostettu tarve ei pakottanut proletariaattia tahtomaan porvariston väkivaltaista kukistamista eikä proletariaatti vielä kyennytkään tuohon tehtävään. »Moniteurin» täytyi ilmoittaa sille virallisesti, että se aika oli ollut ja mennyt, jolloin tasavalta näki aiheelliseksi tehdä kunniaa proletariaatin harhakuvitelville, ja vasta tappio sai proletariaatin vakuuttumaan siitä totuudesta, että sen aseman pieninkin parantaminen pysyy *utopiana* porvarillisen tasavallan *puitteissa*, utopiana, joka muuttuu rikokseksi heti kun se tahdotaan toteuttaa. Proletariaatin muodoltaan ylenpalttiset, mutta sisällöltään pikkumaiset ja sinänsä vielä porvarilliset vaatimukset, joihin se tahtoi pakottaa helmikuun tasavallan myöntymään, vaihtuivat silloin rohkeaksi vallankumoukselliseksi taistelutunnukseksi: *Porvaristo kukistettava! Työväenluokan diktatuuri!*

Tehdessään hautausmaastaan *porvarillisen tasavallan* syntymäsjän proletariaatti pakotti oitis tuon tasavallan esiintymään aidossa muodossaan, valtiona, jonka tunnustettuna tarkoituksena on pääoman herruuden ja työn orjuuden ikuistaminen. Tuon arpisen, leppymättö-

* Ks. *Marx—Engels. Werke*, Bd. 5, s. 133—134. *Toim.*

män, voittamattoman vihollisen — voittamattoman, koska sen olemassaolo on porvariston elinehto — ollessa alituisesti näkösällä, porvariston herruuden täytyi heti kaikista kahleista vapauduttuaan muuttua *porvariston terroriksi*. Kun proletariaatti oli toistaiseksi syrjäytetty näyttämöltä ja porvariston diktatuuri tunnustettu julkisesti, porvarillisen yhteiskunnan keskikerrosten, pikkuporvariston ja talonpoikaiston, täytyi liittyä proletariaattiin sitä läheisemmin mitä enemmän niiden asema huononi ja niiden ja porvariston välinen vastakohtaisuus kärjistyi. Niin kuin ne johtivat ennen kurjuutensa syyn proletariaatin voimistumisesta, niin niiden oli nyt johdettava se proletariaatin tappiosta.

Kun kesäkuun kapina kohotti kaikkialla mannermaalla porvariston itsetietoisuutta ja sai porvariston liittoutumaan julkisesti feodaalisen kuningasvallan kanssa kansaa vastaan, niin kuka oli tämän liiton ensimmäinen uhri? Mannermaan porvaristo itse. Kesäkuun tappio esti sitä lujittamasta valtaansa ja saamasta kansaa pysymään puoleksi tyytyväisenä, puoleksi masentuneena porvarillisen vallankumouksen alimmalla asteella.

Kesäkuun tappio paljasti vihdoin Euroopan despoottisille mahdeille sen salaisuuden, että Ranskan täytyi hinnalla millä hyvänsä säilyttää ulkoinen rauha voidakseen käydä sisäistä kansalaissotaa. Siten saatettiin Venäjän, Itävallan ja Preussin ylivallan alaiseksi kansat, jotka olivat aloittaneet taistelun kansallisen riippumattomuutensa puolesta, mutta samalla noiden kansallisten vallankumousten kohtalo tuli riippuvaksi proletaarisen vallankumouksen kohtalosta ja niiden näennäinen itsenäisyys ja riippumattomuus suuresta sosiaalisesta mulistuksesta katosi. Unkarilainen enempää kuin puolalainen tai italialainen ei ole oleva vapaa niin kauan kuin työläinen pysyy orjana!

Vihdoin Pyhän allianssin voitto muutti sikäli Euroopan oloja, että jokainen uusi proletariaatin kapina Ranskassa johtanee välittömästi *maailmansotaan*. Ranskan uusi vallankumous joutuu pakosta jättämään heti kansallisen maaperän ja *valtaamaan eurooppalaisen areenan*, jolla vain voikin toteutua 19. vuosisadan sosiaalinen vallankumous.

Vasta kesäkuun tappio siis loi olot, joissa Ranska voi panna alulle Euroopan vallankumouksen. Kolmivärisestä lipusta tuli vasta kesäkuun kapinoitsijoiden vereen kastettuna Euroopan vallankumouksen lippu — *punainen lippu!*

Me sanomme: *Vallankumous on kuollut. Eläköön vallankumous!*

II

13. KESÄKUUTA 1849

Vuoden 1848 helmikuun 25. päivä antoi Ranskalle *tasavallan*, kesäkuun 25. päivä pakotti sen *vallankumouseen*. Kesäkuun jälkeen vallankumous merkitsi *porvarillisen yhteiskunnan kumoamista*, kun ennen helmikuuta se oli merkinnyt *valtiomuodon kukistamista*.

Kesäkuun taistelua oli johtanut porvariston *tasavaltalaisryhmä* ja valtiovalta joutui voiton mukana väistämättä sen haltuun. Piiritystila asetti Pariisin sidottuna ja vastustuskyvyttömänä sen jalkojen juureen, ja maakunnissa vallitsi moraalinen piiritystila, porvarien uhmaavan raaka voittajan ylimielisyys ja talonpoikain hillitön omistuskiihko. *Alhaalta käsin* ei siis uhannut mikään vaara!

Työläisten vallankumouksellisen voiman murtuessa murtui myös *demokraattisten tasavaltalaisten*, ts. niiden *pikkuporvarillisten tasavaltalaisten* poliittinen vaikutus, joita Ledru-Rollin edusti toimeenpanokunnassa, vuoripuolue perustuslakiasäättävässä kansalliskokouksessa ja »Réforme» sanomalehdistössä. Huhtikuun 16. päivänä he olivat porvarillis-tasavaltalaisten kanssa tehneet salaliiton proletariaattia vastaan ja sotivat kesäkuun päivinä yhdessä heidän kanssaan sitä vastaan. He olivat siten itse räjäyttäneet sen pohjan, johon heidän puolueensa voima oli perustunut, sillä pikkuporvaristo voi pysyä vallankumouksellisissa asemissaan porvaristoa vastaan vain niin kauan kuin se nojaa proletariaattiin. Heidät pantiin viralta. Porvarillis-tasavaltalaiset rikkoivat julkisesti sen näennäisen liiton, jonka he olivat vasten tahtoon ja salakavalasti tehneet heidän kanssaan väliaikai-

sen hallituksen ja toimeenpanokunnan kaudella. Tultuaan halveksuen hylätyiksi liittolaisina demokraattiset tasavaltalaiset alentuivat olemaan kolmiväristen tasavaltalaisten henkivartijoina, eivätkä he voineet taivuttaa näitä mihinkään myönnytyksiin, vaan heidän oli pönkitettävä näiden herruutta joka kerta, kun tasavaltalaisvastaiset porvarisryhmät näyttivät uhkaavan sitä ja samalla tasavaltaa. Kaiken lisäksi nuo ryhmät, orleanistit ja legitimistit, olivat perustuslakiasäättävässä kansalliskokouksessa jo alusta alkaen vähemmistönä. Ennen kesäkuun päiviä ne uskalsivat esiintyä ainoastaan porvarillisen tasavaltalaisuuden naamari kasvoillaan; kesäkuun voitto sai hetkeksi koko porvarillisen Ranskan tervehtimään Cavaignacia vapahtajanaan, ja kun kohta kesäkuun päivien jälkeen tasavallanvastainen puolue jälleen esiintyi itsenäisesti, sallivat sotilasdiktatuuri ja Pariisin piiritystila sen ojennella vain hyvin arasti ja varovasti tuntosarviaan.

Porvarillis-tasavaltalaisten ryhmä, sen kirjailijat, sen puhujat, sen »kyvyt», sen kunnianhimoiset edustajat, sen edusmiehet, kenraalit, pankkiirit ja asianajajat, oli vuodesta 1830 ryhmittynyt erään pariisilaisen sanomalehden, »Nationalin», ympärille. Tällä oli maaseudulla filiaalilehtensä. »Nationalin» nurkkakunta oli *kolmivärisen tasavallan dynastia*. Se valtasi kaikki valtionvirat, ministeriöt, poliisiprefektuurit, postihallituksen, prefektinvirat, armeijan vapaat ylimpien upseerien paikat. Toimeenpanevan esivallan etunenässä oli sen kenraali *Cavaignac*; sen päätoimittajasta Marrastista tuli perustuslakiasäättävän kansalliskokouksen vakinainen puhemies. Salongissaan hän tuotti niin ikään juhlamenojen ohjaajana kunniaa säädyllylleselle tasavallalle.

Eräänlainen arkatuntoisuus tasavaltalaisuustraditiota kohtaan on saanut Ranskan vallankumouksellisetkin kirjailijat vahvistamaan sitä erheellistä käsitystä, että kuningasmieliset olisivat muka olleet vallitsevina perustuslakiasäättävässä kansalliskokouksessa. Perustava kokous pysyi kuitenkin kesäkuun päivistä alkaen *yksinomaisesti porvarillisen tasavaltalaisuuden edustajana*, ja se piti tätä puolta näköksällä sitä päättävämmin, mitä enemmän luhistui kolmiväristen tasavaltalaisten vaikutus ko-

kouksen ulkopuolella. Kun oli kysymys porvarillisen tasavallan *muodon* säilyttämisestä, niin demokraattisten tasavaltalaisten äänet olivat sen käytettävissä, mutta kun oli kysymys *sisällöstä*, niin puhetapakaan ei erottanut sitä enää kuningasmielisistä porvarisryhmistä, sillä juuri porvariston edut, sen luokkaherruuden ja luokkariiston aineelliset ehdot muodostavat porvarillisen tasavallan sisällön.

Ei siis kuningasmielisyys, vaan porvarillinen tasavaltalaisuus olennoitui tuon kokouksen elämässä ja teoissa, joka ei kuollut eikä tullut tapetuksi, vaan mätäni loppujen lopuksi.

Perustuslakiasäättävän kokouksen koko valtakautena, niin kauan kuin se piti etunäyttämöllä esityksiä kunnianarvoisalle yleisölle, taustalla pidettiin keskeyttämättä uhrijuhlaa: vangittuja kesäkuun kapinallisia tuomittiin jatkuvasti kenttöoikeuksissa tai karkotettiin tuomiotta. Kokouksella oli tahdikkuutta tunnustaa, ettei se tuominut kesäkuun kapinallisia rikoksenteikiöinä, vaan hävitti heitä vihollisinaan.

Perustuslakiasäättävän kansalliskokouksen ensimmäisenä toimenpiteenä oli *tutkimuslautakunnan* asettaminen selvittelemään kesäkuun päivien ja toukokuun 15. päivän tapahtumia ja sosialististen ja demokraattisten puoluejohtajien osanottoa niihin. Tutkimus oli suunnattu välittömästi Louis Blanca, Ledru-Rollinia ja Caussidierä vastaan. Kärsimättömyyteensä pakahtumaisillaan porvarilliset tasavaltalaiset tahtoivat päästä noista kilpailijoista. Kostonsa täytöntöönpanoa he eivät olisi voineet uskoa sopivammalle oliolle kuin herra *Odilon Barrotille*, dynastisen opposition entiselle johtajalle, liberalismin ruumiillistumalle, tuolle nullité grave*, raskastekoiselle vähäpätöisyydelle, joka halusi paitsi kostaa hallitsijavun puolesta lisäksi vaatia vallankumoukselliset tilille menettämänsä pääministerin viran vuoksi. Varma tae siitä, että hän oli oleva armoton! Tuo Barrot nimitettiin siis tutkimuslautakunnan puheenjohtajaksi, ja hän sommitteli helmikuun vallankumousta vastaan kokonaisen oikeusjutun, johon koottiin yhteen: maaliskuun 17. päi-

* — pöyhkeilevä mitättömyys, *Toim.*

vän *mielenosoitus*, huhtikuun 16. päivän *salaliitto*, toukokuun 15. päivän *attentaatti*, kesäkuun 23. päivän *kansalaisista!* Miksi hän ei ulottanut oppineita kriminalistisia tutkimuksiaan aina helmikuun 24. päivään asti? »Journal des Débats» vastasi¹⁴³: 24. helmikuuta on päivä, jolloin tavallaan *perustettiin Rooma*. Valtioiden alkuperä häviää taruun, johon täytyy uskoa ja jota ei sovi arvostella. Louis Blanc ja Caussidière asetettiin syytteeseen. Kansalliskokous lopetti itsensä puhdistamisen, jonka se oli aloittanut toukokuun 15. päivänä.

Perustuslakiasäätävä kokous hylkäsi väliaikaisen hallituksen valmisteleman ja Goudchauxin uudelleen esittämän suunnitelman pääoman verottamisesta hypoteekiveron muodossa; laki 10-tuntisesta työajasta kumottiin; velkavankeus saatettiin jälleen käytäntöön; luku- ja kirjoitustaidottomalta väestöltä, joka muodosti suuren osan Ranskan väestöstä, suljettiin pääsy valamiehistöön. Miksei heiltä saman tien riistetty myös äänioikeutta? Vakuuden antaminen sanomalehdistä otettiin jälleen käytäntöön, yhdistymisoikeutta rajoitettiin.

Kiihrettiessään palauttamaan vanhoille porvarillisille suhteille niiden vanhat takeet ja hävittämään kaikki vallankumousaaltojen jättämät jäljet, porvarillis-tasavaltalaiset kohtasivat kuitenkin vastarintaa, joka uhkasi odottamattomalla vaaralla.

Kesäkuun päivinä kukaan ei ollut taistellut omaisuuden pelastamisen ja luoton ennastamisen puolesta fanatitsemmin kuin Pariisin pikkuporvarit — kahvilanomistajat, ravintoloitsijat, *marchands de vin**, pikkukauppiat, rikkamakauppiat, käsityöläiset jne. Pikkukauppiat kiihtyivät ja marssivat barrikadia vastaan saatukseen ennalleen kiertokulun, joka vie kadulta kauppaan. Mutta barrikadin takana olivat ostajat ja velalliset, sen edessä kauppojen velkojat. Ja kun pikkukauppiat aikoivat rynnätä voiton huumaina takaisin kauppiainsa sen jälkeen kun barrikadit oli revitty hajalle ja työläiset murskattu, niin he tapasivat oven edessä barrikadina omaisuudenpelastajan, virallisen luottoasiamiehen, joka otti heidät vastaan uhkauskirjein: Langen-

* — kapakoitsijat. *Toim.*

nut vekseli! Maksettavaksi langennut huoneenvuokra! Maksettavaksi langennut velkakirja! Vararikkoutunut kauppa! Vararikkoutunut kauppias!

Omaisuuuden pelastus! Mutta talo, jossa he asuivat, ei ollut heidän omaisuuttaan; kaupat, joita he hoitivat, eivät olleet heidän omaisuuttaan; tavarat, joilla he kävivät kauppaa, eivät olleet heidän omaisuuttaan. Heidän kauppansa, lautasensa, josta he olivat syöneet, vuoteensa, jolla he olivat nukkuneet, eivät kuuluneet enää heille. Nimenomaan heiltä oli pelastettava tuo omaisuus talonomistajalle, joka oli vuokrannut heille huoneen; pankkiirille, joka oli diskontannut vekselin; kapitalistille, joka oli antanut käteisvaralainaa; tehtailijalle, joka oli uskonut tavaransa noiden rihkamakauppiaiden myytäväksi; suurkauppiaille, joka oli antanut velaksi raaka-aineita noille käsityöläisille. *Luoton ennastaminen!* Jälleen vahvistuttuaan luotto osoittikin olevansa elävä ja kiiwas jumala, sillä se hääti maksukyvyttömän velallisen vaimoineen ja lapsineen hänen asunnostaan, uhrasi pääomalle hänen näennäisen omaisuutensa ja heitti hänet itsensä velkavankilaan, joka taas kohosi uhkaavana kesäkuun kapinoitsijoiden ruumiiden keskeltä.

Pikkuporvarit havaitsivat kauhukseen, että lyömällä työläiset he olivat antautuneet vastaan panematta saamamiestensä käsiin. Heidän vararikkoutumisensa, joka helmikuusta alkaen oli vitkalleen jatkunut ja tuntui jääneen huomion ulkopuolelle, tuli nyt kesäkuun jälkeen julkiseksi.

Heidän *nimelliseen omaisuuteensa* ei koskettu niin kauan kuin heitä piti ajaa taisteluun omaisuuden nimesä. Nyt, kun proletariaattia koskeva suuri asia oli saatu järjestykseen, voitiin järjestää myös pikkukauppiaita koskeva pikkuasia. Pariisissa oli maksamattomia velkasitoumuksia yli 21 miljoonan frangin arvosta, maaseudulla yli 11 miljoonan. Pariisissa oli enemmän kuin 7000 kauppaliikkeen omistajaa, jotka eivät olleet maksaneet huoneenvuokraa helmikuusta lähtien.

Kun kansalliskokous oli pannut toimeen *poliittisten rikosten* tutkimuksen aina helmikuusta alkaen, niin pikkuporvarit vaativat nyt puolestaan tutkimaan helmikuun 24. päivää edeltävät *kansalaisvelat*. He kokoontuivat jou-

kolla pörssihalliin ja esittivät uhkaavina vaatimuksen, että jokaiselle kauppiaille, joka voi todistaa, että hän oli joutunut vararikkoon vain vallankumouksen synnyttämän lamatilan takia ja että hänen liikkeensä tila oli ollut hyvä helmikuun 24. päivään saakka, annettaisiin kauppaoikeuden tuomiolla maksuajan pidennystä ja että velkoja pakotettaisiin kuittaamaan vaatimuksensa kohtuullista prosenttimaksua vastaan. Tätä kysymystä käsiteltiin kansalliskokouksessa lakiehdotuksena, jolla oli »*concordats à l'amiable*»* muoto. Kokous horjui; silloin se sai äkkiä kuulla, että St. Denisin portilla oli samaan aikaan tuhansia kapinallisten vaimoja ja lapsia valmistelemassa armahdusanomusta.

Henkiinheränneen kesäkuun aaveen läheisyydessä pikkuporvarit alkoivat vavista ja kokous muuttui jälleen yhtä järkähtämättömäksi kuin ennen. Velallisten ja velkojen välisen *concordats à l'amiable*n, sovinnollisen sopimuksen, pääkohdat hylättiin.

Siis sen jälkeen kun porvariston tasavaltalaiset edustajat olivat kansalliskokouksessa jo aikoja sitten torjuneet luotaan pikkuporvariain demokraattiset edustajat, tuo parlamentaarinen välien katkeaminen sai porvarillisen reaalitaloudellisen merkityksen: velalliset pikkuporvarit jätettiin velkojaporvariain armoille. Suuri osa edellisistä joutui täydelliseen häviöön, ja loput saivat jatkaa liikettään vain sellaisilla ehdoilla, jotka tekivät heistä pääoman ehdottomia henkiorjia. Elokuun 22. päivänä 1848 kansalliskokous hylkäsi *concordats à l'amiable*n, ja syyskuun 19. päivänä 1848 piiritystilan valitessa prinssi Louis Bonaparte ja Vincennesin vanki, kommunisti Raspail, valittiin Pariisin edustajiksi. Porvaristo taas valitsi Fouldin, juutalaisen rahakauppiaan ja orleanistin. Kaikilta tahoilta siis julistettiin yhtäaikaa avoin sota perustuslakiasäättävää kansalliskokousta, porvarillista tasavaltalaisuutta ja Cavaignacia vastaan.

Sanomattakin on selvää, että Pariisin pikkuporvariain joukkomittaisen vararikkoutumisen täytyi ulottaa vaikutuksensa pitemmälle eikä vain välittömästi kärsineisiin ja järkyttää uudelleen porvarillista tavaravaihtoa,

* — »sovinnollinen sopimus». *Toim.*

samalla kun kesäkuun kapinan kustannukset paisuttivat uudelleen valtionvajausta valtion tulojen yhä vähetessä tuotannon pysähtymisen, kulutuksen supistumisen ja tuonnin supistumisen vuoksi. Cavaignacilla ja kansalliskokouksella ei ollut muuta keinoa kuin turvautua uuteen lainaan, joka saattoi heidät vielä pahempaan rahaylimystön ikeeseen.

Jos kohta pikkuporvarit saivat kesäkuun voiton tuloksena vararikon ja konkurssiselvityksen, niin sitä vastoin *mobiilikaarti*, nuo Cavaignacin janitšaarit saivat palkkionsa ilotyttöjen hellästä sylistä, ja Marrastin, tuon kolmivärisen lipun ritarin, tuon »säädyllisen» tasavallan vieraanvaraisen isännän ja trubaduurin, salongeissa nuo »yhteiskunnan nuoret pelastajat» saivat vastaanottaa kaikenlaisia kunnianosoituksia. Tämä mobiilikaartin yhteiskunnallinen etusija ja verrattomasti korkeampi palkka katkeroitivat kuitenkin *armeijaa*; samalla katosivat kaikki ne kansalliset harhakuvat, joilla porvarillinen tasavaltalaisuus sanomalehtensä »Nationalin» avulla oli osannut Ludvig Filipin hallituksessa saada puolelleen osan armeijaa ja talonpoikaisluokan. Välittäjänä, jota Cavaignac ja kansalliskokous esittivät *Pohjois-Italiassa* kavaltaen sen yhdessä Englannin kanssa Itävallalle — tuo yksi vallassaolon päivä teki mitättömäksi »Nationalin» kahdeksantoista oppositiossa olon vuotta. Mikään hallitus ei ollut vähemmän kansallismielinen eikä riippuvaisempi Englannista kuin »Nationalin» hallitus, vaikkakin Ludvig Filipin aikana tuo lehti eli mukaillemalla joka päivä Caton lausetta: *Carthaginiem esse delendam**; mikään hallitus ei ollut orjailevampi Pyhän allianssin edessä, vaikka »National» oli vaatinut muuatta Guizotia purkamaan Wienin sopimukset. Historian ivaa oli, että Bastidesta, »Nationalin» entisestä ulkomaan uutisten toimittajasta, tuli Ranskan ulkoasiainministeri, jotta hän kumoaisi joka kirjelmälleen jokaisen artikkelinsa.

Armeija ja talonpoikaisluokka olivat olleet hetken siinä luulossa, että sotilasdiktatuuri asettaa Ranskassa päiväjärjestykseen ulkoisen sodan ja samalla »maineen».

* Karthago on hävitettävä. *Toim.*

Mutta Cavaignac ei edustanut porvarillista yhteiskuntaa hallitsevan sapelin diktaturia, vaan sapelin avulla hallitsevan porvariston diktaturia. Sotamiehiä se tarvitsi nyt ainoastaan santarmin tehtäviin. Tekeytyen ulkonaisesti vanhaksi kieltäymykselliseksi tasavaltalaiseksi Cavaignac alistui halpamaisesti porvarillisen virkansa nöyryyttäviin ehtoihin. L'argent n'a pas de maitre! Rahalla ei ole isäntää! Tämän kolmannen säädyn mielilauseen Cavaignac, kuten yleensä perustuslakiasäätävä kokouskin, idealisoi kääntäen sen politiikan kielelle: porvaristolla ei ole kuningasta, sen herruuden todellisena muotona on tasavalta.

Ja tuon *muodon* kehittäminen, tasavaltalaisen *perustuslain* laatiminen oli oleva perustuslakiasäätävän kansalliskokouksen »elimellisenä suurtyönä». Yhtä vähän kuin kristillisen kalenterin ristiminen tasavaltalaiseksi ja pyhän Bartolomeuksen ristiminen pyhäksi Robespierreksi muuttaa säätä, yhtä vähän tuo perustuslaki muutti tai saattoi muuttaa porvarillista yhteiskuntaa. *Puvun vaihtoa* pitemmälle se meni vain sikäli, että merkitsi pöytäkirjaan *jo olemassa olevat* tosiasiat. Niinpä se rekisteröi juhlallisesti tosiasian, että oli tasavalta, tosiasian, että oli yleinen äänioikeus, tosiasian, että kahden rajoitetun perustuslaillisen kamarin sijasta oli olemassa yksi ainoa suvereeni kansalliskokous. Se merkitsi niin ikään luetteloon ja laillisti tosiasiana Cavaignacin diktatuurin asettaen vakinaisen, vastuuttoman perintökuninkuuden tilalle vaihtuvan, vastuuvollisen valinnallisen kuninkuuden, nelivuotisen presidentintoimen. Eikä se myöskään jättänyt korottamatta perustuslaiksi sitä tosiasiallista erikoisvaltaa, minkä kansalliskokous oli omasta turvallisuudestaan huolehtien antanut puhemiehelleen toukokuun 15. päivän ja kesäkuun 25. päivän kauhujen jälkeen. Kaikki muu perustuslaissa oli sanastotyötä. Vanhan monarkian rattaistosta revittiin pois rojalistiset nimilaput ja tilalle liimattiin tasavaltalaiset. Marrast, entinen »Nationalin» päätoimittaja ja nykyinen valtiösäännön päätoimittaja, suoriutui tuosta akateemisesta tehtävästä melko kyvykkäästi.

Perustuslakiasäätävä kokous muistutti sitä chileläistä virkamiestä, joka tahtoi katastrofimitauksella täsmentää

maanomistussuhteita hetkellä, jolloin maanalainen jyrinä oli jo antanut tiedon tulivuoren purkauksesta, joka oli suistava tuon maan hänen jalkainsa alta. Samalla kun kansalliskokous teorian alalla puntaroi kaavoja, joilla tasavaltalaisesti ilmaistaisiin porvariston herruus, niin käytännössä se pysyi pystyssä vain kaikkien kaavojen kieltämisen, sans phrase* väkivallan ja piiritystilan avulla. Kaksi päivää ennen perustuslakityönsä alkamista se julisti piiritystilan jatkuvan. Aikaisemmin oli perustuslait laadittu ja hyväksytty silloin, kun yhteiskunnallisen kumousprosessin kulussa oli saavutettu tasapaino, kun uudet luokkasuhteet olivat lujittuneet ja hallitsevan luokan kamppailevat ryhmät turvautuneet kompromissiin, joka salli niiden jatkaa keskinäistä taisteluaan ja samalla estää uuvutettua kansanjoukkoa osallistumasta siihen. Tämä perustuslaki ei sitä vastoin hyväksynyt mitään yhteiskunnallista vallankumousta, se hyväksyi sen hetkellisen voiton, jonka vanha yhteiskunta oli saanut vallankumouksesta.

Ensimmäinen perustuslakiluonnos, joka oli laadittu ennen kesäkuun päiviä, sisälsi vielä maininnan »*droit au travail*», oikeudesta työhön, ensimmäisen kömpelön kaavan, missä esitetään lyhyesti proletariaatin vallankumoukselliset vaatimukset. Nyt se muutettiin »*droit à l'assistance*iksi**, yhteiskunnallisen hyväntekeväisyyden oikeudeksi, mutta mikäpä nykyaikainen valtio ei elättäisi muodossa tai toisessa ryysyläisiään? Oikeus työhön on porvarillisessa mielessä järjettömyyttä, viheliäinen hurskas toivomus, mutta tuon oikeuden takana on ylivalta pääoman suhteen, pääoman yli ulottuvan vallan takana on tuotantovälineiden haltuunottaminen, niiden alistaminen yhteenliittyneen työväenluokan määräysvaltaan, siis palkkatyön, pääoman ja niiden keskinäissuhteen hävittäminen. »*Oikeus työhön*» merkitsi kesäkuun kapinaa. Perustuslakiasäätävän kokouksen, joka asetti vallankumouksellisen proletariaatin tosiasiallisesti hors la loi, lain ulkopuolelle, täytyi periaatteellisista syistä heittää pois perustuslaista, tuosta lakien laista, *sen* kaava ja

* — peittelemättömän. *Toim.*

** — oikeudeksi avunsaantiin. *Toim.*

julistaa pannaan »oikeus työhön». Se ei silti pysähtynyt tuohonkaan. Niin kuin Platon karkotti tasavallastaan runoilijat, niin myös perustuslakiasäättävä kokous karkotti ikuisiksi ajoiksi tasavallastaan *progressiivisen tuloveron*. Progressiivinen vero taas ei ole yksinomaan porvarillinen, vallitsevien tuotantosuhteiden rajoissa suuremmassa tai pienemmässä mitassa toteutettava toimenpide; se oli ainoa keino, jolla porvarillisen yhteiskunnan keskikerrokset voitiin sitoa »säädyllyiseen» tasavalltaan, vähentää valtionvelkaa ja pitää porvariston tasavallan vastaista enemmistöä aisoissa.

Concordats à l'amiable* tapauksessa kolmiväriset tasavaltalaiset olivat tosiasiallisesti uhranneet pikkuporvariston suurporvariston eduksi. Tuon yksityistapauksen he korottivat periaatteeksi kieltämällä lailla progressiivisen tuloveron. He pitivät samanarvoisina porvarillista uudistusta ja proletaarista vallankumousta. Entä mikä luokka jäi silloin heidän tasavaltansa tueksi? Suurporvaristo. Ja se oli enimmältä osaltaan tasavallanvastaista. Jos kohta se käytti »Nationalin» tasavaltalaisia lujittaakseen jälleen vanhoja taloudellisia suhteita, niin toisaalta se aikoi käyttää lujitettuja yhteiskunnallisia suhteita entistääkseen niitä vastaavat poliittiset muodot. Jo lokakuun alussa Cavaignac katsoi olevansa pakotettu nimittämään Dufauren ja Vivienin, Ludvig Filipin entiset ministerit, tasavallan ministereiksi, niin kovin kuin hänen oman puolueensa aivottomat puritaanit melusivat ja pauhasivatkin.

Samalla kun kolmivärinen perustuslaki ei hyväksynyt mitään kompromissia pikkuporvariston kanssa eikä osannut kiinnittää uuteen valtiomuotoon mitään yhteiskunnan uusia aineksia, se riensi kuitenkin palauttamaan perinnäisen loukkaamattomuuden eräälle korporaatiolle, jossa olivat vanhan järjestelmän piintyneimmät ja fanaattisimmat puolustajat. Se kohotti perustuslaiksi *tuomarien erottamattomuuden*, jonka väliaikainen hallitus oli asettanut kyseenalaiseksi. Yksi kuningas, jonka se oli syössyt vallasta, oli tuhatkertaisesti nouseva ylös näinä laillisuuden erottamattomina inkvisiittoreina.

* — sovinnollisten sopimusten. *Toim.*

Ranskan lehdistö on tuonut esiin herra Marrastin perustuslain monia ristiriitaisuuksia, esimerkiksi kahden rinnakkaisen yksinvaltiaan, kansalliskokouksen ja presidentin, olemassaolon ym. ym.

Tämän perustuslain pahin ristiriita on kuitenkin siinä, että se antaa yleisen äänioikeuden nojalla poliittisen vallan niille luokille, joiden yhteiskunnallinen orjuus sen pitäisi ikuistaa, proletariaatille, talonpojistolle ja pikkuporvaristolle, kun taas siltä luokalta, jonka vanhan yhteiskunnallisen vallan se vahvistaa, porvaristolta, se ottaa pois tuon vallan poliittiset takeet. Se ahtaa porvariston poliittisen herruuden demokraattisten ehtojen puitteisiin, jotka alituisesti auttavat vihollisluokkia voittamaan ja asettavat kyseenalaisiksi itse porvarillisen yhteiskunnan perustat. Toisia se vaatii olemaan etenevä poliittisesta vapautuksesta sosiaaliseen, toisia olemaan palaamatta sosiaalisesta restauraatiosta takaisin poliittiseen.

Nuo ristiriitaisuudet huolettivat hyvin vähän porvarillistasavaltalaisia. Muutamia viikkoja voittonsa jälkeen, sikäli kuin he lakkasivat olemasta *välttämättömiä*, ja he olivat välttämättömiä vain vanhan yhteiskunnan esitaistelijoina vallankumouksellista proletariaattia vastaan, he menettivät asemansa *puolueena* rämettyen *nurkkakunnaksi*. Perustuslaki oli heille suurta *juonittelua*. Siinä piti säädettävän ennen muuta heidän klikkinsä valta. Presidentiksi tuli jäädä edelleen Cavaignacin, lakiasäättävän kokouksen tuli olla perustuslakiasäättävän kokouksen (Konstituante) jatkona. Kansanjoukkojen poliittisen vallan he toivoivat voivansa alentaa näennäiseksi ja pelata kylliksi tuolla näennäisellä vallalla pitääkseen porvariston enemmistöä kurissa asettamalla sille edelleen kesäkuun päivien vaihtoehdon: joko »*Nationalin*» *valtakunta* tai *anarkian valtakunta*.

Syyskuun 4. päivänä alettu perustuslain laadinta saatettiin päätökseen lokakuun 23. päivänä. Syyskuun 2. päivänä Konstituante oli päättänyt pitää istuntoja niin kauan kuin tulisi annettua elimelliset, perustuslakia täydentävät lait. Siitä huolimatta se päätti puhaltaa henkiin oman tekeleensä, presidentin, jo joulukuun 10. päivänä, kauan ennen oman toimintansa päättymistä.

Niin varma se oli siitä, että saisi tervehtiä perustuslakihomunculusta äitinsä veroisena poikana. Varovaisuus-syistä päätettiin, että vaalin toimittaminen siirtyy kansakunnalta Konstituanteille, ellei kukaan ehdokkaista saa kahta miljoonaa ääntä.

Turhaa varovaisuutta! Perustuslain toteuttamisen ensimmäinen päivä oli Konstituantien herruuden viimeinen päivä. Vaaliuurnan pohjalla oli sen kuolemantuomio. Se etsi »äitinsä poikaa» ja löysi »setänsä veljenpojan». Saul Cavaignac sai *miljoonan* ääntä, mutta Daavid Napoleon sai *kuusi* miljoonaa. Saul Cavaignac kärsi kuudenkertaisen tappion.

Vuoden 1848 joulukuun 10. päivä oli *talonpoikaiskapinan* päivä. Vasta siitä päivästä alkoi Ranskan talonpoikien helmikuu. Symboli, joka ilmensi heidän astumistaan vallankumoukselliseen liikkeeseen ja jossa yhdistyivät avuttomuus ja oveluus, konnamaisuus ja naiivius, tomppelimaisuus ja ylevyys, laskelmointi ja taikausko, pateettisuus ja burleskisuus ja joka oli sekä nerokasta että typerää anakronismia, maailmanhistorian veikeä kepponen, sivistyneelle järjelle käsittämätön hieroglyfi — tuossa symbolissa oli sen luokan leima, joka edustaa raakalaisuutta sivilisaation puitteissa. Tasavalta oli ilmoittanut sille olemassaolostaan *veronkantajan* muodossa, se ilmoitti tasavallalle olemassaolostaan *keisarin* muodossa. Napoleon oli ainoa mies, joka edusti täydellisesti 1789 muodostuneen uuden talonpoikaisluokan etuja ja haaveita. Piirtämällä hänen nimensä tasavallan otsikkoon tuo luokka julisti sodan ulkovalloille ja taistelun luokkietujensa toteuttamisesta kotimaassa. Napoleon ei ollut talonpojille mikään persoona, vaan ohjelma. Lippuja kantaen ja soiton raikuessa he marssivat vaalipaikoille huudellen: »Plus d'impôts, à bas les riches, à bas la république, vive l'Empereur!» — »Alas verot, alas rikkaat, alas tasavalta, eläköön keisari!» Keisarin takana piili talonpoikaissota. Tasavalta, jonka he äänestivät alas, oli ollut *rikkaiden tasavalta*.

Joulukuun 10. päivä oli talonpoikien coup d'état*, joka kukisti vallassaolleen hallituksen. Tästä päivästä

* — valtiokaappaus. *Totm.*

alkaen, jolloin he ottivat Ranskalta hallituksen asettaen tilalle toisen, heidän katseensa olivat lakkaamatta suuntautuneet Pariisia kohti. He olivat olleet hetken vallankumousnäytelmän toimivina sankareina, eikä heitä voitu enää pakottaa olemaan toimeittoman ja tahdottoman kuoron osassa.

Muut luokat auttoivat tekemään talonpoikien vaalivoiton täydelliseksi. *Proletariaatille* Napoleonin valitseminen merkitsi Cavaignacin viraltapanoa, Konstituanteen kukistumista, porvarillisen tasavaltalaisuuden likvidoimista, kesäkuun voiton kumoamista. *Pikkuporvaristolle* Napoleon merkitsi velallisen herruutta velkojan suhteen. *Suurporvariston* enemmistölle Napoleonin valitseminen merkitsi julkista välien rikkoutumista sen ryhmän kanssa, jota se oli joutunut käyttämään hetken aikaa vallankumousta vastaan, mutta joka oli käynyt sille sietämättömäksi heti, kun tuo ryhmä oli koettanut lujittaa väliaikaista asemaansa perustuslailla. Napoleon Cavaignacin tilalle — se merkitsi suurporvariston enemmistölle tasavallan vaihtumista monarkiaksi, kuningasvallan entistämisen alkua, arkaa vihjettä Orléansiin, orvokkien joukkoon kätkeytyyn liljaan¹⁴⁴. Ja vihdoin *armeija*, äänestäessään Napoleonin, äänesti mobiilikaartia vastaan, rauhan idylliä vastaan, sodan puolesta.

Kävi siis niin, että Ranskan yksinkertaisin mies sai mitä moninkertaisimman* merkityksen, kuten »Neue Rheinische Zeitung» sanoi. Juuri siitä syystä, ettei hän ollut mikään, hän saattoi merkitä kaikkea,— paitsi itseään. Niin erilainen kuin Napoleonin nimen merkitys mahtoikin olla eri luokkien tulkitsemana, niin kirjoittamalla tuon nimen vaalilippuunsa kaikki ne kirjoittivat samalla: »Alas 'Nationalin' puolue, alas Cavaignac, alas Konstituante, alas porvarillinen tasavalta!» Perustuslakiasäätävässä kokouksessa ministeri Dufaure selitti julkisesti: »Joulukuun 10. päivä on toinen helmikuun 24. päivä.»

Pikkuporvaristo ja proletariaatti olivat äänestäneet en bloc** Napoleonin puolesta äänestääkseen Cavaignacia

* Sanaleikki: »einfältig»—yksinkertainen», »vielfältig»—moninkertainen». *Toim.*

** — yhdessä. *Toim.*

vastaan ja riistääkseen Konstituantelta mahdollisuuden lopulliseen ratkaisemiseen äänestämällä yhtä ehdokasta. Molempien luokkien edistyksellinen osa asetti kuitenkin omat ehdokkaansa. Napoleon oli kaikkien porvarillista tasavaltaa vastaan liittyneiden puolueiden *yleisnimi*, *Ledru-Rollin* ja *Raspail* olivat *erisnimiä*, edellinen demokraattisen pikkuporvariston, jälkimmäinen vallankumouksellisen proletariaatin. Raspailin äänestäminen, sellittivät työläiset ja heidän sosialistiset johtajansa kuuluvasti, oli vain mielenosoitus, joukkovastalause yleensä kaikenlaista presidenttiyttä vastaan, ts. itse perustuslakia vastaan; se oli samalla äänestämistä Ledru-Rollinia vastaan, se oli ensimmäinen teko, jolla proletariaatti itsenäisenä poliittisena puolueena sanoutui irti demokraattisesta puolueesta. Sitä vastoin tämä puolue — demokraattinen pikkuporvaristo ja sen parlamenttiedustaja, vuoripuolue,— suhtautui Ledru-Rollinin ehdokkuuteen kaikella sillä vakavuudella, millä se oli tottunut juhlallisesti vetämään itseään nenästä. Tämä oli muuten sen viimeinen yritys esiintyä itsenäisenä puolueena proletariaatin ohella. Joulukuun 10. päivänä ei lyöty ainoastaan tasavaltalaisen porvariston puoluetta, silloin lyötiin myös demokraattinen pikkuporvaristo ja sen vuoripuolue.

Ranskalla oli nyt *vuoripuolueen* ohella *Napoleon*, mikä todisti, että ne molemmat olivat vain elottomia irtvikuvia suurista tosiasioista, joiden nimeä ne kantoivat. Louis Napoleon keisarin hattuineen ja kotkineen oli yhtä kurjaa entisen Napoleonin parodioimista kuin vuoripuolue oli vuodelta 1793 lainattuine korulauseineen ja demagogisine poseerauksineen vanhan vuoripuolueen parodioimista. Vuoteen 1793 liittyneestä perinnäisestä taikauksesta luovuttaessa luovuttiin siis samalla myös Napoleoniin liittyneestä perinnäisestä taikauksesta. Vallankumouksesta tuli oma itsensä vasta sitten, kun se sai *oman omituisen* nimensä, ja sen se saattoi saada ainoastaan silloin, kun uusi vallankumouksellinen luokka, teollisuusproletariaatti, astui käskevänä vallankumouksen etualalle. Voidaan sanoa, että 10. joulukuuta ällistytti vuoripuolueen ja pani siltä pään pyörälle jo siksi, että karkea talonpoikaissukkeluus rikkoi nauraen klassisen analogian vanhaan vallankumoukseen.

Joulukuun 20. päivänä Cavaignac luopui virastaan ja perustuslakiasäättävä kokous julisti Louis Napoleonin tasavallan presidentiksi. Joulukuun 19. päivänä, yksinvaltiutensa viimeisenä päivänä, se hylkäsi ehdotuksen kesäkuun kapinallisten armahtamisesta. Eikö se, että olisi kumottu kesäkuun 27. päivän asetus, jonka nojalla se oli ilman oikeudenkäyntiä tuominnut karkotettavaksi 15 000 kapinallista, olisi merkinnyt itse kesäkuun lahtauksen kieltämistä?

Odilon Barrotista, Ludvig Filipin viimeisestä ministeristä, tuli Louis Napoleonin ensimmäinen ministeri. Niin kuin Louis Napoleon ei pitänyt valtansa alkuna joulukuun 10. päivää, vaan erästä senaatin päätöstä vuodelta 1804, niin hän myös löysi pääministerin, joka ei pitänyt ministeritoimensa alkuna joulukuun 20. päivää, vaan erästä helmikuun 24. päivänä annettua kuninkaallista määräystä. Ludvig Filipin laillisenä perillisenä Louis Napoleon lievensi hallituksen vaihdosta säilyttämällä vanhan ministeristön, joka sitä paitsi ei ollut ehtinyt vielä kuluu, koska se ei ollut ehtinyt vielä ilmaantua päivänvaloon.

Kuningasmielisten porvarisryhmien johtomiehet kehittivät häntä tekemään tuon vaalin. Vanhan dynastisen opposition päämies, joka oli tiedottomasti auttanut siirtymään »Nationalin» tasavaltalaisten kauteen, oli täysin tietoisena vielä soveliaampi auttamaan siirtymään porvarillisesta tasavallasta monarkiaan.

Odilon Barrot johti ainoaa vanhaa oppositiopuoluetta, joka tavoitellessaan koko ajan tuloksettomasti ministerinsalkkua ei ollut vielä kuluttanut itseään loppuun. Vallankumous nosti nopeasti vanhat oppositiopuolueet toinen toisensa jälkeen valtion huipulle, jotta niiden olisi ollut pakko kieltää, peruuttaa vanhat korulauseensa myös sanoin eikä pelkästään teoin ja jotta kansa olisi viimein heittänyt ne kaikki yhtenä inhottavana rykelmänä historian tunkiolle. Niin sitten Barrot, tämä porvarillisen liberalismiin olennoituma, joka oli kahdeksantoista vuoden ajan salannut henkistä konnamaisuuttaan ja tyhjiyttään käyttäytymällä ulkonaisesti arvokkaasti, oli käyvä läpi kaikki luopuruuden asteet. Joskin häntä itseäänkin väliin hirvitti nykyisyyden ohdakkeiden ja

menneisyyden laakerien välinen liian jyrkkä vastakohtaisuus, niin silmäys peiliin riitti palauttamaan ministerille ominaisen maltin ja inhimillisen itseihailun. Peilistä katsoi häneen säteilevänä Guizot, se Guizot, jota hän oli aina kadehtinut ja joka oli aina kovistellut häntä, mutta Guizot, jolla oli Odilonin olympolaisotsa. Hän ei kuitenkaan huomannut omia Midaan korviaan.¹⁴⁵

Helmikuun 24. päivän Barrot tuli näkyviin vasta joulukuun 20. päivän Barrotissa. Hänen, orleanistin ja voltairelaisen, kumppaniksi tuli kirkollisministerinä legitimisti ja jesuiitta Falloux.

Muutamia päiviä myöhemmin annettiin sisäasiain ministeriö malthusilaiselle Léon Faucherille. Oikeus, uskonto, kansantaloustiede! Barrotin ministeristössä oli kaikkea tuota, ja sitä paitsi se oli legitimistien ja orleanistien yhdistelmä. Puuttui enää vain bonapartelaista. Bonaparte salasi vielä halunsa olla Napoleonina, sillä *Soulouquekaan* ei esiintynyt vielä Toussaint-Louverturena¹⁴⁶.

»Nationalin» puolue syrjäytettiin heti kaikista korkeista viroista, joihin se oli ehtinyt tunkeutua. Poliisiprefektuuriin, postihallitukseen, pääprokuraattoriksi, Pariisin määräksi, kaikkiin virkoihin asetettiin monarkian vanhoja käytyreitä. Legitimisti Changarnier sai Seinen departementin kansalliskaartin, mobiilikaartin ja armeijan ensimmäisen divisioonan linjajoukkojen yhdistetyn ylikomennon; orleanisti Bugeaud nimitettiin alppiarmeijan ylikomentajaksi. Tätä virkamiesten vaihtamista jatkettiin keskeytyksittä koko Barrotin hallituksen ajan. Hänen ministeristönsä ensimmäisenä toimenpiteenä oli vanhan kuninkaallisen hallinnon entistäminen. Tuokiossa muuttui virallinen näyttämö — kulissit, puvut, kieli, näyttelijät, avustajat, statistit, kuiskaajat, puolueiden asema, näytelmän liikevoimat, kollision olemus, koko tilanne. Ainoastaan ikivanha perustava kokous oli yhä paikallaan. Mutta siitä hetkestä alkaen, kun kansalliskokous asetti virkaan Bonaparten, Bonaparte Barrotin, Barrot Changarnierin, Ranska siirtyi tasavallan perustamiskaudesta perustetun tasavallan kauteen. Mitä tekemistä perustuslakiasäättävällä kokouksella oli jo perustetussa tasavallassa? Kun maa oli luotu, sen luojalle ei

jäänyt muuta tehtävää kuin paeta taivaaseen. Perustuslakiasäättävä kokous oli päättänyt olla seuraamatta hänen esimerkkiään, kansalliskokous oli porvarillis-tasavaltaisten puolueen viimeinen turvapaikka. Joskin tältä puolueelta oli riistetty kaikki toimeenpanovallan vipusimet, niin eikö sille ollut jäänyt perustava kaikkivaltius? Sen ensimmäisenä ajatuksena oli säilyttää hinnalla millä hyvänsä omaamansa suvereeni asema ja valloittaa sen avulla menetetty alue. »Nationalin» ministeristön olisi vain pitänyt syrjäyttää Barrotin ministeristö, jolloin kuningasmielinen virkaväki olisi joutunut heti jättämään hallintopalatsit ja kolmivärisen lipun henkilökunta olisi palannut riemusaatossa takaisin. Kansalliskokous päätti kukistaa ministeristön, ja ministeristö itse tarjosi sille tilaisuuden hyökätä, jota sopivampaa kokous ei olisi voinut edes keksiä.

Muistettakoon, että talonpojille Louis Bonaparte merkitsi: alas verot! Kun hän oli istunut kuusi päivää presidentin tuolissaan, niin seitsemäntenä, 27. joulukuuta, hänen ministeristönsä teki ehdotuksen, että väliaikaisen hallituksen määräyksestä lakkautettu *suolavero säilytettäisiin*. Suola- ja viiniverolla yhteisesti on etuoi-keus olla Ranskan vanhan finanssijärjestelmän syntipukkina, varsinkin maalaisväestön silmissä. Tuskinpa Barrotin ministeristö olisi voinut panna talonpoikain valitun suuhun purevampaa epigrammia hänen valitsijoistaan kuin sanat: *suolaveron ennallistaminen!* Suolavero vei Bonaparten vallankumouksellisen suolan, talonpoikaiskapinan Napoleon haihtui kuin usvakuva eikä jäljelle jäänyt muuta kuin kuningasmielisen porvariston vehkeilyn suuri tuntematon. Eikä Barrotin ministeristö tehnyt suinkaan tarkoituksettomasti tästä tahdittoman karkeasta toiveiden pettämisestä presidentin ensimmäistä hallintomääräystä.

Konstituante puolestaan tarttui kärkkäästi tuohon tilaisuuteen kukistaa samalla ministeristö ja heittäytyä talonpoikien etujen puolustajaksi heidän valittuansa vastaan. Kokous hylkäsi finanssiministerin ehdotuksen, pienensi suolaveron kolmannekseen entisestä, enentäen siten 560 miljoonan valtionvajausta 60 miljoonalla ja odotti tuon *epäluottamuslauseen* jälkeen levollisesti minis-

teristön eroamista. Niin vähän se käsitti ympärillään olevaa uutta maailmaa ja omaa muuttunutta asemaansa. Ministeristön takana oli presidentti ja presidentin takana 6 miljoonaa valitsijaa, joista kukin oli laskenut vaaliuurnaan epäluottamuslauseen Konstituantea vastaan. Konstituante palautti kansakunnalle sen epäluottamuslauseen. Naurettava vaihto! Se unohti, että sen luottamuslauseet olivat menettäneet pakkokurssinsa. Suolaveron hylkääminen kypsytti vain Bonaparten ja hänen ministeristönsä päätöstä, että Konstituantesta on »tehtävä loppu». Alkoi pitkä kaksintaistelu, joka täytti koko toisen puolen sen elämästä. Tammikuun 29., maaliskuun 21., toukokuun 8. olivat tuon kriisin journées, suuria päiviä, kesäkuun 13. päivän edeltäjiä.

Ranskalaiset, esimerkiksi Louis Blanc, käsittivät tammikuun 29. päivän perustuslaillisen ristiriidan ilmaukseksi, ristiriidan, joka oli olemassa toisaalta suvereenin, hajottamattoman, yleisestä äänioikeudesta alkunsa saaneen kansalliskokouksen ja toisaalta presidentin välillä, presidentin, joka muodollisesti oli vastuuvollinen kansalliskokoukselle, mutta joka todellisuudessa oli samaten vahvistettu yleisen äänioikeuden tietä ja jonka persoonassa yhdistyivät lisäksi kaikki ne äänet, jotka olivat jakaantuneet ja satakertaisesti pirstoutuneet kansalliskokouksen eri jäsenten kesken; sitä paitsi presidentillä oli kokonaan toimeenpanovalta, minkä yläpuolella kansalliskokous leijui vain moraalisenä voimana. Tällainen tammikuun 29. päivän tapahtumien tulkinta sekoittaa parlamentissa, lehdistössä ja klubeissa käydyn taistelun sanallisen, muodollisen puolen ja todellisen sisällön. Louis Bonaparte ja kansalliskokous eivät suinkaan olleet toisilleen vastakkaisia saman perustuslaillisen vallan yksipuolisia elimiä. Bonaparte ei ollut lainsäädäntövallan vastassa oleva toimeenpanovalta. Bonaparte oli itse perustettu porvarillinen tasavalta, joka seisoi sen perustamisvälineitä vastassa, sen vallankumouksellisen porvarisryhmän kunnianhimoisia juonitteluja ja ideologisia vaatimuksia vastassa, joka oli perustanut tasavallan ja havaitsi nyt ihmeekseen, että sen perustama tasavalta näytti entistetyltä monarkialta, sekä tahtoi nyt väkisin säilyttää tuon perustavan kauden, sen eri-

koisolot, harhakuvitelmat, kielen, henkilöt ja estää kypsää porvarillista tasavaltaa esiintymästä täydellisessä ja luonteenomaisessa muodossaan. Niin kuin perustuslakiasäättävä kansalliskokous edusti siihen takaisin palannutta Cavaignacia, niin myös Bonaparte edusti vielä hänestä irtautumatonta lakiasäättävää kansalliskokousta, ts. jo perustetun porvarillisen tasavallan kansalliskokousta.

Bonaparten valitseminen saattoi saada selityksensä vasta sitten, kun *yhden* nimen tilalle pantiin sen moninaiset merkitykset, kun tuo valinta kertaantui uuden kansalliskokouksen vaaleissa. Vanhan valtuudet oli kumonnut joulukuun 10. päivä. Tammikuun 29. päivänä eivät siis törmänneet vastakkain saman tasavallan presidentti ja kansalliskokous, vaan toisaalta syntymässä olevan tasavallan kansalliskokous ja toisaalta jo syntyneen tasavallan presidentti, kaksi valtaa, joissa olennoitui tasavallan elämänproessin kaksi vallan erilaista kautta. Toisessa leirissä oli tasavaltalaisen porvariston pikku ryhmä, joka yksin vain saattoi julistaa tasavallan, anastaa sen katutaistelulla ja hirmuhallinnolla vallankumoukselliselta proletariaatilta ja hahmotella sen ideaaliset peruspiirteet perustuslaissa; toisessa oli porvariston koko kuningasmielinen joukko, joka yksin vain saattoi hallita tässä jo perustetussa porvarillisessa tasavallassa, pyyhkiä perustuslaista pois sen ideologiset lisäkkeet ja saattaa lainsäädäntönsä ja hallintonsa avulla voimaan ne olot, jotka ovat välttämättömiä proletariaatin orjuuttamiseksi.

Tammikuun 29. päivänä puhjennut myrsky oli koonnut aineksiaan koko tammikuun ajan. Konstituante tahoi epäluottamuslauseellaan pakottaa Barrotin ministeristön eroamaan. Vastaukseksi Barrotin ministeristö kehotti Konstituantea antamaan itselleen lopullisen epäluottamuslauseen, tekemään itsemurhapäätöksen, *julistautumaan hajonneeksi*. Rateau, eräs merkityksettömmimmistä edustajista, teki ministeristön käskystä tammikuun 6. päivänä tuon esityksen samaiselle Konstituantele, joka oli jo elokuussa päättänyt, ettei se hajoaisi ennen kuin on antanut koko joukon elimellisiä, perustuslakia täydentäviä lakeja. Ministeristön puoltaja Fould

selitti sille suoraan, että sen hajallelaskeminen oli tarpeellista »häiriintyneen rahaluoton ennallistamiseksi». Ja eikö se todella horjuttanut luottoa, kun se pitkitti väliaikaista tilannetta ja asetti uudelleen kyseenalaiseksi Barrottin hahmossa Bonaparten ja Bonaparten hahmossa jo perustetun tasavallan? Olympolaisen Barrotin teki hurjaksi Rolandiksi se ajatus, että häneltä jälleen riistettäisiin hänen vihdoinkin kaappaamansa pääministerin toimi, jonka joutumista hänelle tasavaltalaiset olivat jo kerran viivyttäneet yhden »dezenniumin», ts. kymmenen kuukauden ajan, ja josta hän oli ehtinyt nauttia tuskin kahta viikkoa. Barrot tyrannisoi tätä kurjaa kokousta pahemmin kuin mikään tyranni. Hänen lievimpiä sanontojaan oli: »sen kanssa ei voi olla tulevaisuutta». Se edusti nyt todellakin enää vain menneisyyttä. »Se on kykenemätön luomaan tasavallalle laitoksia, joita tarvitaan sen lujittamiseksi», lisäsi hän ivallisesti. Todellakin! Kokouksen ja proletariaatin välinen ehdoton ristiriita oli samalla murtanut kokouksen porvarillisen tarmon, ja kokouksen ja kuningasmielisten välinen ristiriita oli jälleen herättänyt eloon kokouksen ylenpalttisen tasavaltalaisuuden. Se oli siis kaksin verroin kykenemätön lujittamaan tarkoituksenmukaisilla laitoksilla porvarillista tasavaltaa, jota se ei enää ymmärtänyt.

Rateaun esityksen avulla ministeristö nostatti koko maassa *anomusmyrskyn*; Ranskan kaikilta kulmilta tuli joka päivä Konstituanten pään menoksi tukuttain *billets-doux**, joissa sitä pyydettiin enemmän tai vähemmän kategorisesti *hajaantumaa* ja laatimaan testamentinsa. Perustuslakiasäättävä kokous haali puolestaan vasta-anomuksia, joissa sitä vaadittiin jäämään henkiin. Bonaparten ja Cavaignacin välinen vaalitaistelu uusiintui anomustaisteluna, jota käytiin kansalliskokouksen hajalle laskemisen puolesta ja sitä vastaan. Anomusten oli määrä olla joulukuun 10. päivän lisäselityksinä. Tätä agitaatiota kesti koko tammikuun ajan.

Selkkauksessaan presidentin kanssa perustuslakiasäättävä kokous ei voinut pohjata siihen, että se oli yleisen äänioikeuden aikaansaannos, sillä sen vastustajat veto-

* — rakkauskirjeitä. *Toim.*

sivat nimenomaan yleiseen äänioikeuteen. Se ei voinut nojautua mihinkään lakisääteiseen valtaan, sillä kysymyksessä oli taistelu laillista valtaa vastaan. Se ei voinut kukistaa ministeristöä epäluottamuslauseella, niin kuin se oli yrittänyt tehdä jo tammikuun 6. ja 26. päivänä, sillä ministeristö ei kaivannut sen luottamusta. Sille jäi vain *yksi* mahdollisuus, *kapina*. Kapinan taisteluvoimia olivat *kansalliskaartin tasavaltalainen osa, mobiilikaarti** ja vallankumouksellisen proletariaatin keskkukset, *klubit*. Mobiilikaartilaiset, nuo kesäkuun päivien sankarit, muodostivat joulukuussa tasavaltalaisen porvarisryhmän järjestyneen taisteluvoiman, samoin kuin *kansallistyöhuoneet*** olivat ennen kesäkuuta olleet vallankumouksellisen proletariaatin järjestynyt taisteluvoima. Niin kuin Konstituanten toimeenpanokunta hyökkäsi raastasti kansallistyöhuoneiden kimppuun, kun sen oli tehtävä loppu sille sietämättömiksi käyneistä proletariaatin vaatimuksista, niin myös Bonaparten ministeristö hyökkäsi mobiilikaartin kimppuun, kun sen oli tehtävä loppu sille sietämättömiksi käyneistä tasavaltalaisen porvarisryhmän vaatimuksista. Ministeristö määräsi *mobiilikaartin hajotettavaksi*. Puolet siitä erotettiin ja heitettiin kadulle, toinen puoli sai demokraattisen organisaation tilalle monarkistisen organisaation, ja tähän osaan kuuluvien palkat alennettiin tavallisten linjajoukkojen palkkojen tasalle. Mobiilikaartilaiset huomasivat olevansa kesäkuun kapinallisten asemassa, ja sanomalehdistössä alkoi olla joka päivä *julkisia synnintunnustuksia*, joissa he katuivat kesäkuun aikaisia tekojaan ja pyytelivät anteeksi proletariaatilta.

Entä *klubit*? Siitä hetkestä alkaen, kun perustuslakiasäättävä kokous antoi epäluottamuslauseen Barrotille ja hänen hahmossaan presidentille, presidentin hahmossa vuorostaan perustetulle porvarilliselle tasavallalle ja sen hahmossa vuorostaan yleensä porvarilliselle tasavallalle, järjestyivät kokouksen ympärille pakosta kaikki helmikuun tasavallan perustavat ainekset, kaikki puoleet, jotka tahtoivat kukistaa olemassaolevan tasa-

* Ks. tätä osaa, s. 473—474. *Toim.*

** Samaa, s. 475—476. *Toim.*

vallan ja palauttaa sen väkivaltaisesti entiselleen, ts. tasavallaksi, joka oli vastannut heidän luokkaetujaan ja periaatteitaan. Se mikä oli tapahtunut, tehtiin olemattomaksi; se mikä oli kiteytynyt vallankumouksellisessa liikkeessä, liuotettiin jälleen; jälleen alettiin taistella helmikuun päivien epämääräisestä tasavallasta, jonka jokainen puolue käsitti omalla tavallaan. Puolueet ottivat jälleen hetkeksi vanhat helmikuun asenteensa, mutta niillä ei ollut enää helmikuun harhakuvitelmia. »Nationalin» kolmiväriset tasavaltalaiset nojautuivat taasen »Réformen» demokraattisiin tasavaltalaisiin ja työnsivät heidät uudelleen kärkijoukkona parlamentaarisen taistelun etualalle. Demokraattiset tasavaltalaiset nojautuivat taas sosialistisiin tasavaltalaisiin (tammikuun 27. päivänä annettiin julistus heidän sovinnostaan ja yhtymisestäään) ja valmistelivat klubeissa maaperää kapinalle. Hallituksen lehdistö piti »Nationalin» kolmivärisiä tasavaltalaisia oikeutetusti kesäkuun ylösnousseina kapinallisina. Pysyäkseen porvarillisen tasavallan huipulla he asettivat kyseenalaiseksi itse porvarillisen tasavallan. Tammikuun 26. päivänä ministeri Faucher esitti yhdistymisoikeutta koskevan lakiehdotuksen, jonka ensimmäinen pykälä kuului: »*Klubit kielletään.*» Hän esitti, että tuo lakiehdotus otettaisiin kiireellisenä heti käsiteltäväksi. Konstituante hylkäsi kiireellisyysehdotuksen, ja tammikuun 27. päivänä Ledru-Rollin teki 230 edustajan allekirjoittaman esityksen ministeristön asettamisesta syytteeseen perustuslain rikkomisesta. Ministeristön asettaminen syytteeseen hetkellä, jolloin sellainen teko oli joko tuomarin, nimittäin kamarin enemmistön, voimattomuuden tahditonta paljastamista, tai syyttäjän voimaton vastalause tuota enemmistöä vastaan, oli se suuri vallankumouksellinen valtti, jonka vuoripuoluejälkeläinen löi tästä lähtien pöytään kriisin jokaisessa kireässä vaiheessa. Oman nimensä painon musertama vuoripuolue parka!

‡Blanqui, Barbès, Raspail ja muut koettivat toukokuun 15. päivänä hajottaa perustuslakiasäätävän kokouksen tunkeutuen Pariisin proletariaatin etunenässä sen istuntosaliin. Barrot valmisteli samalle kokoukselle moraalista toukokuun 15. päivää aikoen pakottaa sen las-

kemaan itsensä hajalle ja sulkea sen istuntosalin. Sama kokous oli aikanaan antanut Barrotin toimeksi suorittaa tutkimus toukokuun tapahtumista syytettyjä vastaan, mutta nyt, kun hän esiintyi kuningasmielisenä Blanquina kokousta vastaan ja kun kokous etsi häntä vastaan liittolaisia klubeista, vallankumouksellisesta proletariaatista, Blanquin puolueesta, nyt leppymätön Barrot alkoi piinata kokousta ehdotuksella, että tuokokuun vankien juttu siirrettäisiin valamiesoikeudesta »Nationalin» puolueen keksimän ylioikeuden, haute courin, käsiteltäväksi. Merkillistä, miten ahdistava ministerinsalkun menettämispelko saattoi pusertaa Barrotin päästä terävyyksiä, jotka tuottaisivat kunniaa Beaumarchaisille! Pitkän aikaa horjuttuaan kansalliskokous hyväksyi esityksen. Toukokuun kapinallisiin nähden se sai takaisin normaalin luonteensa.

Jos kohta Konstituantea pakko ajoi *kapinaan* presidenttiä ja ministereitä vastaan, niin presidenttiä ja ministeristöä pakko ajoi *valtiokeikaukseen* Konstituantea vastaan, koska niillä ei ollut mitään laillista keinoa hajottaa sitä. Konstituante oli kuitenkin perustuslain äiti ja perustuslaki oli presidentin äiti. Valtiokeikauksella presidentti oli romuttava perustuslain ja hävittävä tasavaltaisen oikeusperusteensa. Hänen oli silloin pakko vetää esille yksinvaltiuden oikeusperuste, mutta tämä oikeusperuste oli vuorostaan herättävä eloon orleanistisen oikeusperusteen, ja kumpikin niistä kalpeni legitimistisen oikeusperusteen edessä. Laillisen tasavallan kaatuminen saattoi nostaa huipulle vain tasavallan anti-podin, legitimistisen monarkian, sillä sinä ajankohtana orleanistien puolue oli enää vain helmikuun voitettu ja Bonaparte enää vain joulukuun 10. päivän voittaja, ja molemmat saattoivat tasavaltalaisen usurpaation vastakohtaksi asettaa enää vain monarkistiset oikeusperusteensa, jotka niin ikään olivat monarkialta usurpoidut. Legitimistit käsittivät ajankohdan edulliseksi, he vehkeilivät julkisesti. Kenraali Changarnierista ne saattoivat toivoa itselleen kenraali *Monkia*. Heidän klubeissaan huudettiin yhtä julkisesti *valkoisen monarkian tulosta* kuin proletariaatin klubeissa *punaisen tasavallan tulosta*.

Kapinan onnellinen tukahduttaminen olisi päästänyt

ministeristön kaikista vaikeuksista. »Laillisuus tappaa meidät!» huudahti Odilon Barrot. Kapina olisi antanut mahdollisuuden salut publicin* tekosyillä hajottaa Konstituanteen ja rikkoa perustuslakia perustuslain nimessä. Odilon Barrotin karkea esiintyminen kansalliskokouksessa, ehdotus klubien hajottamisesta, kohua aiheuttanut 50 kolmivärisen prefektin erottaminen ja kuningasmiehisten asettaminen heidän tilalleen, mobiilikaartin hajottaminen, Changarnierin loukkaava käyttäytyminen sen päälliköitä kohtaan, jo Guizotin aikana mahdottomaksi katsotun professori Lerminierin palauttaminen virkaan, suopea suhtautuminen legitimistien hurjasteluihin — kaikella tällä yllytettiin kapinaan. Mutta kapina oli vaiti. Se odotti merkkiä Konstituanteelta eikä ministeristöltä.

Vihdoin koitti tammikuun 29. päivä, jolloin piti tehdä päätös Mathieun (de la Drôme) ehdotuksesta, joka koski Rateaun esityksen tinkimätöntä hylkäämistä. Legitimistit, orleanistit, bonapartistit, mobiilikaarti, vuori, klubit, kaikki vehkeilivät sinä päivänä, jokainen vehkeili niin luuloteltua vihollista kuin luuloteltua liittolaistaankin vastaan. Bonaparte suoritti ratsain sotajoukkojen erään osan katselmusta Konkordiatorilla. Changarnier näytteli suorittamalla komean strategisen manööverin, Konstituante havaitsi istuntorakennuksensa sotaväen piirittämäksi. Perustuslakiasäätävä kokous, tuo kaikkien ristiinkäyvien toiveiden, pelkojen, odotusten, mielenkuohujen, jännitysten, salaliittojen keskus, tuo leijonanmielinen kokous ei epäröinyt hetkeäkään tuona sille kohtalokkaana maailmanhistoriallisena hetkenä. Se muistutti taistelijaa, joka ei ainoastaan pelännyt käyttää omia aseitaan, vaan katsoi myös velvollisuudekseen olla koskematta vastustajansa aseisiin. Kuolemaa halveksien se allekirjoitti oman kuolemantuomionsa ja kieltäytyi Rateaun esityksen ehdottomasta hylkäämisestä. Jouduttuaan piiritystilaan se lopetti perustavan toimintansa, jonka välttämättöminä puitteina oli ollut Pariisin piiritystila. Se kosti arvonsa mukaisesti määräämällä seuraavana päivänä toimitettavaksi tutkimuksen sen kauhun

* — yhteiskunnan pelastamisen. *Toim.*

johdosta, minkä ministeristö oli siinä synnyttänyt tammikuun 29. päivänä. Vuori osoitti vallankumouksellisen tarmon ja poliittisen ymmärryksen puutetta antautumalla tässä suuressa juonikomediasa »Nationalin» puolueen sotatorveksi. »Nationalin» puolue teki viimeisen yrityksen pitääkseen jo perustetussa tasavallassa edelleenkin hallussaan valtamonopolin, joka sillä oli ollut porvarillisen tasavallan syntymiskautena. Se epäonnistui.

Kun tammikuun kriisissä oli kysymyksessä Konstituanten olemassaolo, niin maaliskuun 21. päivänä kriisissä oli kysymyksessä perustuslain olemassaolo; edellisessä oli kysymyksessä »Nationalin» puolueen jäsenistö, jälkimmäisessä tuon puolueen ihanne. On itsestään selvää, että säädylliset tasavaltalaiset luopuivat ylevähenkisestä ideologiastaan halvemmalla kuin maallisesta hallitusvaltaastaan.

Maaliskuun 21. päivänä kansalliskokouksen päiväjärjestyksessä oli yhdistymisoikeutta vastaan tähdätty Faucherin lakiesitys: *klubien hävittäminen*. Perustuslain 8. artikla takaa kaikille ranskalaisille yhdistymisoikeuden. Klubien kieltäminen oli siis ilmeistä perustuslain rikkomista, ja Konstituanten itsensä piti siunata oman pyhimänsä häpäiseminen. Mutta klubithan olivat vallankumouksellisen proletariaatin kokoontumispaikkoja, salaliittopesiä. Kansalliskokous itse oli kieltänyt työläisiä yhteenliittymästä omaa porvaristoaan vastaan. Entä klubit, olivatko ne jotain muuta kuin koko työväenluokan yhteenliittymistä koko porvarisluokkaa vastaan, työläisvaltion muodostamista porvarisvaltiota vastaan? Eikö kukin niistä ollut proletariaatin perustuslakiasäättävä kokous ja kapina-armeijan taisteluvälikappale? Perustuslain oli ennen kaikkea konstituoitava porvariston herruus. Yhdistymisoikeudella perustuslaki saattoi siis tarkoittaa ilmeisesti vain niitä yhdistyksiä, jotka olivat sopusoinnussa porvariston vallan, so. porvarillisen järjestyksen kanssa. Joskin perustuslaissa teoreettisista sopivaisuussyistä asia esitettiin yleistävästi, niin eikö ollut hallitusta ja kansalliskokousta, jotta ne tulkitsisivat ja soveltaisivat sitä yksityisissä tapauksissa? Jos kerran tasavallan alkuaikana klubit oli tosiasiallisesti kielletty piiritystilän avulla, niin eikö järjestetyssä,

konstituoidussa tasavallassa niitä voitu kieltää lailla? Perustuslain tällaista proosallista tulkintaa vastaan kolmivärisillä tasavaltalaisilla ei ollut mitään muuta esitetävänä kuin perustuslain runsaat korulauseet. Osa heistä, Pagnerre, Duclerc ja muut, äänesti ministeristön puolesta ja hankki siten sille enemmistön. Kun pykälä klubien kieltämisestä oli hyväksytty, toinen osa meni arkikienkeli Cavaignac ja kirkkoisä Marrast etunenässä yhdessä Ledru-Rollinin ja vuoripuolueen kanssa erilliseen toimistosaliin »ja piti neuvottelun». — Kansalliskokous oli paralysoitu, se ei ollut enää äänimäärältään päätöskykyinen. Toimistosalissa herra Grémieux muistutti sopivasti, että tie sieltä johti suoraan kadulle eikä enää ollut vuoden 1848 helmikuu, vaan vuoden 1849 maaliskuu. »Nationalin» puolue, jolle kaikki äkkiä valkeni, palasi kansalliskokouksen istuntosaliin perässään vuoripuolue, jota oli taas kerran petkutettu. Vuoripuoluetta vaivasivat ehtimiseen vallankumoushalut, mutta yhtä ehtimiseen se tavoitteli perustuslaillisia mahdollisuuksia ja aina tunsii olevansa paikallaan paremminkin porvarillis-tasavaltalaisten takana kuin vallankumouksellisen proletariaatin edessä. Niin päättyi tämä komedia. Konstituante oli itse säätänyt, että perustuslain kirjaimen rikkominen on sen ainoaa oikeaa selittämistä.

Vain *yksi* kohta oli vielä säänneltävä: perustetun tasavallan suhde Euroopan vallankumoukseen, sen *ulkopolitiikka*. Perustuslakiasäättävässä kokouksessa, jonka elinikä oli päättyvä muutaman päivän kuluttua, vallitsi toukokuun 8. päivänä 1849 tavaton kiihtymys. Päiväjärjestyksessä oli Ranskan armeijan hyökkäys Roomaa vastaan, sen lyöminen roomalaisten toimesta, sen poliittinen kunniaattomuus ja sotilaallinen häpeä, Ranskan tasavallan suorittama Rooman tasavallan salamurha, toisen Bonaparten ensimmäinen Italian sotaretki. Vuoripuolue löi taas kerran esiin päävalttinsa: Ledru-Rollin jätti taas puhemiehen pöydälle välttämättömän syytöskirjelmänsä, jossa ministeristöä ja tällä kertaa myös Bonapartea syytettiin perustuslain rikkomisesta.

Toukokuun 8. päivän motiivi toistui myöhemmin kesäkuun 13. päivän motiivina. Tutustukaamme Rooman retkeen.

Cavaignac oli lähettänyt jo marraskuun puolivälissä 1848 sotalaivaston Civitavecchiaan suojelemaan paavia, ottamaan hänet laivaan ja tuomaan Ranskaan. Paavin* tuli siunata säädyllinen tasavalta ja turvata Cavaignacin valinta presidentiksi. Paavin avulla Cavaignac tahtoi saada onkeensa papit, pappien avulla talonpojat ja talonpoikien avulla presidentinviran. Cavaignacin toimeenpanema retki oli lähinnä vaalimainontaa, mutta samalla vastalause ja uhkaus Rooman vallankumousta vastaan. Se sisälsi itumuodossa Ranskan maahanhyökkäyksen paavin eduksi.

Tästä paavin hyväksi ja Rooman tasavaltaa vastaan suoritettavasta Ranskan, Itävallan ja Napolin maahanhyökkäyksestä päätettiin Bonaparten ministerineuvoston ensimmäisessä istunnossa joulukuun 23. päivänä. Faltoux ministeristössä merkitsi paavia Roomassa ja vieläpä paavillisessa Roomassa. Bonaparte ei tarvinnut enää paavia päästäkseen talonpoikien presidentiksi, mutta hän tarvitsi paavillista valtaa säilyttääkseen takanaan talonpojat. Heidän herkkäuskoisuutensa oli tehnyt hänestä presidentin. Uskon ohella he kadottaisivat myös herkkäuskoisuutensa ja paavin ohella uskonsa. Entä yhteenliittyneet orleanistit ja legitimistit, jotka hallitsivat Bonaparten nimellä! Ennen kuin voitiin palauttaa valtaistuimelle kuningas, oli palautettava mahti, joka pyhittää kuninkaat. Heidän kuningasmielisyydestään huolimatta ilman vanhaa, paavin maalliseen valtaan alistettua Roomaa ei olisi paavia, ilman paavia — katolilaisuutta, ilman katolilaisuutta — ranskalaista uskontoa, ja miten kävisi Ranskan vanhan yhteiskunnan, jolle olisi uskontoa. Kiinnitykset, joita talonpojilla on taivaan hyvyksiin, ovat niiden kiinnitysten takeena, jotka porvaristolla on talonpoikain tiloihin. Rooman vallankumous oli siis yhtä hirveä attentaa omistusta ja porvarillista järjestystä vastaan kuin kesäkuun vallankumous. Entistetty porvariston herruus Ranskassa vaati paavin vallan entistämistä Roomassa. Rooman vallankumouksellisten lyöminen merkitsi vihdoin Ranskan vallankumouksellisten liittolaisten lyömistä; Ranskan kon-

* — Pius IX. *Toim.*

stituoidussa tasavallassa muodostetun vastavallankumouksellisten luokkien liiton välttämättömänä täydennyksenä oli Ranskan tasavallan liitto Pyhän allianssin, Napolin ja Itävallan kanssa. Joulukuun 23. päivänä tehty ministerineuvoston päätös ei ollut mikään salaisuus Konstituantelle. Jo tammikuun 8. päivänä Ledru-Rollin oli tehnyt siitä ministeristölle välikysymyksen, johon ministeristö vastasi kielteisesti, ja kansalliskokous siirtyi päiväjärjestykseen. Uskoiko se ministeristön sanoihin? Tiedämme, että se käytti koko tammikuun siihen, että antoi ministeristölle epäluottamuslauseita. Mutta kun ministeristön tehtäviin kuului valehtelu, niin kansalliskokouksen tehtäviin kuului teeskentelevä uskominen tuohon valehteluun ja siten tasavaltalaisen maineen pelastaminen.

Piemont oli sillä välin lyöty, Kaarle Albert luopunut valtaistuimesta, Itävallan armeija kolkutti Ranskan porttia. Ledru-Rollin teki kiivaan välikysymyksen. Ministeristö todisti, että se oli ainoastaan jatkanut Pohjois-Italiassa Cavaignacin politiikkaa, ja Cavaignac oli jatkanut väliaikaisen hallituksen, ts. Ledru-Rollinin politiikkaa. Tällä kertaa se sai kansalliskokoukselta jopa luottamuslauseenkin ja se valtuutettiin miehittämään väliaikaisesti jokin sopiva kohta Pohjois-Italiassa tarkoituksena tukea siten neuvotteluja, joita käytiin Itävallan kanssa Sardinian alueen loukkaamattomuudesta ja Rooman kysymyksestä. Kuten tiedetään, Italian kohdalla ratkaistiin Pohjois-Italian taistelukentillä. Sen tähden täytyi joko antaa Rooman kukistua Lombardian ja Piemontin ohella tai Ranskan julistaa sota Itävallalle ja siten Euroopan vastavallankumoukselle. Oliko kansalliskokous ruvennut yhtäkkiä pitämään Barrotin ministeristöä vanhana yhteishyvän valiokuntana? Tai itseään Konventtina? Miksi sitten ranskalaisten joukkojen oli miehittävä jokin Pohjois-Italian paikkakunta? Se oli läpinäkyvä verho, jonka taa piilotettiin sotaretki Roomaa vastaan.

Huhtikuun 14. päivänä lähti 14 000 miestä Oudinotin johdolla purjehtimaan Civitavecchiaan; huhtikuun 16. päivänä kansalliskokous myönsi ministeristölle 1 200 000 frangin määrärahan interventiolaivaston pitämiseen Vä-

limerellä kolmen kuukauden ajan. Kansalliskokous antoi siten ministeristölle kaiken, mitä tarvittiin interventioon Roomaa vastaan, samalla kun se oli sallivinaan sen toimia Itävaltaa vastaan. Kokous ei nähnyt, mitä ministeristö teki, se vain kuunteli, mitä ministeristö puhui. Sellaista uskoa ei ollut Israelissakaan. Perustuslakia säättävä kokous oli joutunut sellaiseen asemaan, ettei se rohjennut tietää, mitä konstituoidun tasavallan piti tehdä.

Toukokuun 8. päivänä näyteltiin vihdoinkin tuon komedian viimeinen näytös. Konstituante vaati ministeristöä ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin Italian sotaretken suuntaamiseksi sille aikaisemmin asetettuun päämäärään. Samana iltana Bonaparte julkaisi »Moniteurissa» kirjeen, jossa hän antoi Oudinotille mitä suurimman tunnustuksensa. Toukokuun 11. päivänä kansalliskokous hylkäsi syytekirjelmän, joka oli esitetty samaista Bonaparteja ja hänen ministeristöään vastaan. Ja vuoripuolue, sen sijaan että olisi repinyt rikki tuon petoskudoksen, teki parlamenttikomediasta tragedian esittäkseen siinä Fouquier-Tinvillen osaa, mutta Konventtileijonan lainanahkan alta se näyttikin vain oman pikkuporvarillisen vasikannahkansaa!

Konstituantien elämän loppupuoli oli pääkohdittain seuraava: se myönsi tammikuun 29. päivänä että kuningasmieliset porvarisryhmät ovat luonnostaan sen perustaman tasavallan esimiehiä; maaliskuun 21. päivänä, että valtiosäännön rikkominen on sen täytäntöönpanoa; toukokuun 11. päivänä, että suurisanaisesti julistettu Ranskan tasavallan ja vapautuksensa puolesta taistelevien Euroopan kansojen passiivinen liitto merkitsee Ranskan tasavallan ja Euroopan vastavallankumouksen aktiivista liittoa.

Tuo viheliäinen kokous väistyi näyttämöltä vastaa sitten, kun se oli ensin tyydytyksekseen hylännyt toukokuun 4. päivänä, paria päivää ennen ensimmäistä syntymäpäiväänsä, ehdotuksen kesäkuun kapinallisten armahdamisesta. Sen valta oli murrettu, kansa vihasi sitä verisesti, porvaristo, jonka työase se oli ollut, sysäsi sen kovakouraisesti luotaan, heitti halveksuen syrjään; elämänsä loppukaudella sen oli pakko kieltää oma alkukau-

tensa, siltä oli riistetty sen tasavaltalaisuusilluusiot, se ei ollut luonut mitään suurta menneisyydessä eikä sillä ollut mitään tulevaisuuden toiveita, se mädäntyi elävältä osa osalta ja niinpä se osasi enää vain galvanisoida elotonta ruumistaan muistelemalla alinomaa kesäkuun voittoa ja elämällä sen toistamiseen, tuomitsemalla tuomitut yhä uudelleen vakuuttuakseen siten olemassaolostaan. Se oli vampyyri, joka eli kesäkuun kapinallisten verestä!

Perustuslakiasäätävä kokous jätti jälkeensä valtionvajakuksen, jota olivat suurentaneet kesäkuun kapinan tuottamat menot, suolaveron tyrehtyminen, korvaukset, jotka se oli myöntänyt neekeriorjuuden lakkauttamisen yhteydessä plantaasinomistajille, Rooman retken kustannukset, viiniveron lakkautus, josta se teki päätöksen jo henkitoreissaan, vahingoniloisena ukkona, joka on hyvillään saadessaan sälyttää kompromettoivan kunniavelkansa onnellisen perillisensä kannettavaksi.

Maaliskuun alussa oli alkanut vaaliagitaatio *lakiasäätävän kansalliskokouksen* vaalien edellä. Vastakkain oli kaksi perusryhmää: *järjestyspuolue*¹⁴⁷ ja *demokraattis-sosialistinen eli punainen puolue*; niiden välillä olivat »*perustuslain ystävät*», jolla nimellä »Nationalin» kolmiväriset tasavaltalaiset yrittivät esiintyä eri puolueena. *Järjestyspuolue* oli muodostunut heti kesäkuun päivien jälkeen, mutta vasta sen jälkeen, kun joulukuun 10. päivä oli antanut sille mahdollisuuden vapautua porvarillis-tasavaltalaisista, »Nationalin» nurkkakunnasta, paljastui sen olemassaolon salaisuus: *orleanistien ja legitimistien liittoutuminen yhdeksi puolueeksi*. Porvarisluokka oli jakaantunut kahdeksi suureksi ryhmäksi, jotka olivat vuorotellen pitäneet hallussaan valtamonopolia: *suurmaanomistajat — monarkian restauraatiokaudella, rahaylimystö ja teollisuusporvaristo — heinäkuun monarkian aikana*. Toisen ryhmän etujen määräävän vaikutuksen kuninkaallisena nimenä oli *Bourbon*, toisen ryhmän etujen määräävän vaikutuksen kuninkaallisena nimenä — *Orléans*; *tasavallan nimetön valtakunta* oli ainoa, jossa molemmat ryhmät saattoivat yhdenvertaisina halliten puolustaa yhteisiä luokkaetujaan luopu-

matta keskinäisestä kilpailustaan. Koska porvarillinen tasavalta ei voinut olla mitään muuta kuin koko porvarisluokan täydellistä ja puhtaana esiintyvää herruutta, niin saattoiko se olla jotakin muuta kuin legitimisteillä täydennettyjen orleanistien herruutta ja orleanisteilla täydennettyjen legitimistien herruutta, kuin *restauration ja heinäkuun monarkian synteesiä*? »Nationalin» porvarillis-tasavaltalaiset eivät edustaneet mitään oman luokkansa suurta ryhmää, jolla olisi ollut taloudellinen perustansa. Heidän merkityksensä ja historiallinen arvonsa oli vain siinä, että monarkian aikana, vastoin molempia porvarisryhmiä, jotka tajusivat vain oman *erityisen* valtakomentonsa, he yrittivät saattaa voimaan porvarisluokan yleisen valtakomennon, *nimettömän tasavaltalaisen valtakunnan*, jota he idealisoivat ja koristelivat antiikisilla arabeskeilla, mutta jota he pitivät tervetulleena ennen kaikkea oman klikkinsä herruuden vuoksi. Jos »Nationalin» puolue menikin päästään pyörälle nähdesään yhdistyneet kuningasmieliset perustamansa tasavallan huipulla, niin nämä vuorostaan olivat ainakin yhtä paljon harhassa yhteisen herruutensa suhteen. He eivät käsittäneet, että joskin kumpikin heidän ryhmänsä oli erikseen otettuna kuningasmielinen, niin niiden kemiallisen yhdistämisen tuloksen täytyi olla ehdottomasti *tasavaltalainen*; he eivät ymmärtäneet, että valkoisen ja sinisen monarkian täytyi neutralisoitua kolmiväriseksi tasavallaksi. Vastakohtaisuus, joka oli olemassa toisaalta niiden ja toisaalta vallankumouksellisen proletariaatin ja sen ympärille yhä enemmän keskittyvien väli luokkien kesken, pakotti järjestyspuolueen kummankin ryhmän jännittämään koko yhdistyneen voimansa ja säilyttämään tämän yhdistyneen voiman organisaation; kummankin ryhmän täytyi vastoin toisen restauraatio- ja ylenemishaluja pitää kiinni yhteisestä herruudesta, ts. porvarillisen herruuden *tasavaltalaisesta muodosta*. Niinpä huomaamme, että nämä kuningasmieliset, jotka aluksi luottivat pikaiseen restauraatioon ja sittemmin raivosta kuohuen ja kiroten säilyttivät tasavaltalaisen muodon, kuitenkin tunnustivat viimein, että he voivat elää sovussa ainoastaan tasavallassa, ja siirsivät restauraation epämääräiseen tulevaisuuteen. Yhteinen herruus

valvisti kumpaakin ryhmää ja teki ne vielä kykenemättömänmiksi ja haluttomammiksi alistumaan toinen toiselle, so. entistämään monarkian.

Järjestyspuolue julisti avoimesti vaaliohjelmassaan kannattavansa porvarisluokan herruutta, ts. olevansa tuon herruuden elinehtojen: *omaisuuden, perheen, uskonnon* ja *järjestyksen* säilyttämisen kannalla! Porvariston luokkaherruuden ja tämän luokkaherruuden ehdot se esitti tietenkin sivistyksen herruudeksi ja aineellisen tuotannon sekä siitä johtuvien yhteiskunnallisten vaihtosuhteiden välttämättömiksi ehdoiksi. Järjestyspuolueen käytettävissä oli valtavia rahavaroja, se järjesti haaraosastojaan kaikkialle Ranskaan, sen palkoilla olivat kaikki vanhan yhteiskunnan ideologit, sen käytettävissä oli olemassaolevan hallitusvallan vaikutusvoima, sillä oli armeija maksuttomia vasalleja kaikkien pikkuporvari- ja talonpoikaismassojen muodossa, jotka olivat vielä kaukana vallankumouksellisesta liikkeestä ja pitivät omistuksen korkeita arvohenkilöitä pienomistuksensa ja sen pienten ennakkoluulojen luonnollisina asiamiehinä. Järjestyspuolue, jota edusti koko maassa lukematon joukko pikkukuninkaita, saattoi rangaista ehdokkaittensa hylkäämisestä kuin kapinasta, erottaa kapinalliset työläiset, vastaan hangoittelevat maalaisrengit, palvelijat, kauppa-apulaiset, rautatieläiset, kirjurit, kaikki toimihenkilöt, jotka olivat siviilielämässä sen alaisia. Ja vihdoin se saattoi paikoitellen pitää vireillä harhaluuloa, että tasavaltalainen Konstituante oli estänyt joulukuun 10. päivän valittua, Bonapartea, näyttämästä ihmevoimaansa. Järjestyspuolueesta puhuessamme emme ole tarkoittaneet bonapartisteja. He eivät olleet mikään tärkeä porvarisluokan ryhmä, vaan rykelmä vanhoja taikauskoisia invalideja ja nuoria mihinkään uskomattomia onnenonkijoita. — Järjestyspuolue voitti vaaleissa ja lähetti suuren enemmistön lakiasäätävään kokoukseen.

Yhteenliittynyttä vastavallankumouksellista porvarisluokkaa vastaan täytyi pikkuporvariston ja talonpoikaismassojen jo vallankumouksellistuneiden osien luonnollisesti liittoutua vallankumouksellisten intressien pääedustajan, vallankumouksellisen proletariaatin kanssa.

Olemme nähneet, kuinka parlamentaariset tappiot painostivat parlamentissa pikkuporvariston demokraattisia edustajia, ts. vuoripuoluetta, liittoon proletariaatin sosialististen edusmiesten kanssa ja kuinka parlamentin ulkopuolella *concordats à l'amiablen** torjuminen, porvariston etujen brutaali ajaminen ja vararikkoutuminen painostivat varsinaista pikkuporvaristoa lähestymään varsinaisia proletaareja. Tammikuun 27. päivänä vuoripuolue ja sosialistit viettivät sovintojuhlaansa; vuoden 1849 helmikuun suurjuhlassa ne vahvistivat toistamiseen tuon yhdistymisensä. Sosiaalinen puolue ja demokraattinen puolue, työläisten puolue ja pikkuporvarienv puolue, yhtyivät *sosiaalidemokraattiseksi puolueeksi*, ts. *punaiseksi puolueeksi*.

Oltuaan hetken aikaa kesäkuun päiviä seuranneen agonian lamauttamana Ranskan tasavalta oli piiritystilan lakkauttamisen jälkeen, lokakuun 19. päivän jälkeen elänyt jatkuvasti kuumeentapaisen levotonta elämää. Ensinnä taistelu presidentintoimesta; sitten presidentin ja Konstituanteiden taistelu; taistelu klubeista; Bourgesin oikeusjuttu¹⁴⁸, jossa presidentin, liittoutuneiden kuningasmielisten, säädyllisten tasavaltalaisten, demokraattisen vuoren ja proletariaatin sosialististen doktrinäärien mitättömien olemusten vastakohtana esiintyivät proletariaatin todelliset vallankumousmiehet sellaisina alkumaailman jättiläisinä, jotka yksin vain jäävät yhteiskunnan pinnalle vedenpaisumuksessa tai jollaisia voi olla vain yhteiskunnallisen vedenpaisumuksen edellä; vaaliagitaatio; Bréan murhaajain mestaus¹⁴⁹; lehdistöä koskevat jatkuvat oikeusjutut; hallituksen poliisien väkivaltaiset puuttumiset juhlamenoihin; kuningasmielisten julkeat provokaatiot; Louis Blancin ja Caussidièren kuvien naulitseminen häpeäpaaluun; konstituoidun tasavallan ja perustuslakiasäättävän kokouksen välinen keskeytymätön taistelu, joka alinomaa palautti vallankumouksen lähtökohtaansa, alinomaa teki voittajasta voitettun, voitettuna voittajan ja muutti silmänräpäyksessä puolueiden ja luokkien asemaa erottaen ja yhdistäen niitä; Euroopan vastavallankumouksen nopea edistyminen, un-

* — sovinnollisten sopimusten. *Toim.*

karilaisten maineikas taistelu, Saksan kapinat, Rooman retki, Ranskan armeijan häpeällinen tappio Rooman edustalla — tässä liikkeen kurimossa, tässä historiallisen levottomuuden piinassa, tässä vallankumouksellisten kiihkojen, toiveiden ja pettymysten luoteen ja vuoksen dramaattisessa vaihtelussa Ranskan eri yhteiskuntaluokkien oli laskettava kehitysjaksonsa viikoissa, kun ennen ne olivat laskeneet niitä puolivuosisadoissa. Huomattava osa talonpojista ja maakunnista oli vallankumouksellistunut. Ne eivät olleet ainoastaan pettyneet Napoleonin suhteen, punainen puolue lupasi niille nimen asemesta sisältöä, illusorisen verovapauden asemesta legitimisteille maksetun miljardin palauttamista, hypoteekkilainojen järjestelyä ja koronkiskonnan lakkauttamista.

Vallankumouskuume oli tarttunut armeijaankin. Bonaparte äänestäessään se oli äänestänyt voittoa, mutta Bonaparte toikin sille tappion. Armeija oli äänestänyt Bonaparte luullen häntä pikku korpraaliksi, jonka takana piilee vallankumouksen suuri sotapäällikkö, mutta hän palautti sille suuret kenraalit, joiden takana piileskeli pikkumainen korpraali. Epäilemättä punainen puolue, ts. yhtynyt demokraattinen puolue, oli saava ellei voiton, niin ainakin suurta menestystä: Pariisi, armeija ja suuri osa maaseutua oli äänestävä sitä. Vuoripuolueen johtaja *Ledru-Rollin* tuli valituksi viidessä departementissa; yksikään järjestyspuolueen johtomiehistä, yksikään varsinaisen työväenpuolueen nimi ei saanut sellaista voittoa. Tuo vaali paljastaa meille demokraattis-sosialistisen puolueen salaisuuden. Vuoripuolueen, demokraattisen pikkuporvariston parlamentaarisen esitaistelijan, oli toisaalta pakko liittyä yhteen proletariaatin sosialististen doktrinäärien kanssa, ja proletariaatin, kärsittyään kesäkuussa hirveän aineellisen tappion, oli pakko nousta jälleen intellektuaalisten voittojen avulla; koska muiden luokkien kehitys ei vielä sallinut proletariaatin pystyttää vallankumouksellista diktatuuria, sen täytyi heittäytyä vapautuksensa doktrinäärien, sosialististen lahkokuntien perustajien syliin. Toisaalta asettuivat vallankumoukselliset talonpojat, armeija ja maaseutu vuoripuolueen puolelle, josta tuli siten vallankumouksellisen sotaleirin komentaja ja joka poisti vallankumouksellisesta

leiristä kaiken hajanaisuuden tekemällä sovinnon sosialistien kanssa. Perustuslakiasäätävän kokouksen elämän jälkipuoliskolla vuoripuolue edusti tämän kokouksen tasavaltalaista paatosta ja sai unohtamaan syntinsä, jotka se oli tehnyt väliaikaisen hallituksen ja toimeenpanokunnan aikana ja kesäkuun päivinä. Yhtä hyvin kuin »Nationalin» puolue antautui puolinaisen luonteensa vuoksi kuningasmielisen ministeristön painostettavaksi, nousi nyt kaikkivaltiaan »Nationalin» aikana syrjäytetty vuoripuolue ja hankki itselleen arvovaltaa vallankumouksen parlamentaarisenä edustajana. »Nationalin» puolueella ei tosiaankaan ollut esitettävänä muita, kuningasmielisiä, ryhmiä vastaan mitään muuta kuin kunnianhimoisia persoonallisuuksia ja idealistisia loruja. Vuoripuolue sitä vastoin edusti porvariston ja proletariaatin välillä häilyviä joukkoja, joiden aineelliset edut vaativat demokraattisia instituutioita. Taistelussa Cavaignacia ja Marrastia vastaan Ledru-Rollin ja vuori edustivat siis todellista vallankumousta, ja tietoisuus tästä tärkeästä asemasta antoi niille sitäkin enemmän rohkeutta, koska vallankumouksellisen tarmon ilmaisu supistui parlamentaarisiiin hyökkäyksiin, syytöskirjelmien jättämiseen, uhkauksiin, äänenkohottamisiin, jyliseviin puheisiin ja äärimmäisyyksiin, jotka jäivät vain tyhjänpäiväiseksi sanahelinäksi. Talonpojat olivat melkein samantlaisessa asemassa kuin pikkuporvarit, he esittivät melkein samoja sosiaalisia vaatimuksia. Yhteiskunnan kaikkien välikerrosten, mikäli ne olivat joutuneet mukaan vallankumoukselliseen liikkeeseen, täytyi siis pitää Ledru-Rollinia sankarina. Ledru-Rollin oli demokraattisen pikkuporvariston persoonallisuuksia. Taistelussa järjestyspuoluetta vastaan kärkipaikoille oli kohoava ennen kaikkea tämäntapaisia, puoleksi vanhoillisia, puoleksi vallankumouksellisia ja täysin utopistisia reformaattoreita.

»Nationalin» puolue, »perustuslain ystävät quand même*», républicains purs et simples** kärsivät vaaleissa täydellisen tappion. He saivat mitättömän vähem-

* — hinnalla millä hyvänsä. *Toim.*

** — aidot tasavaltalaiset. *Toim.*

mistön lakiasäättävään kokoukseen; heidän tunnustetut johtajansa katosivat näyttämöltä, yksinpä Marrastkin, tuo päätoimittaja ja »säädyllyisen» tasavallan Orfeus.

Toukokuun 28. päivänä kokoontui lakiasäättävä kokous, kesäkuun 11. päivänä uudistui toukokuun 8. päivän yhteenotto. Ledru-Rollin jätti vuoripuolueen nimessä syytöskirjelmän, jossa presidenttiä ja ministeristöä syytettiin perustuslain rikkomisesta, Rooman pommittamisesta. Kesäkuun 12. päivänä lakiasäättävä kokous hylkäsi syytöskirjelmän, niin kuin perustuslakia säättävä kokous oli hylännyt sen toukokuun 11. päivänä, mutta tällä kertaa proletariaatti pakotti vuoripuolueen tulemaan kadulle, ei kuitenkaan katutaisteluun, vaan ainoastaan katumielenosoitukseen. Kun sanoo, että vuoripuolue oli tämän liikkeen johdossa, niin se riittää selittämään, että tämä liike kukistettiin ja että kesäkuu 1849 oli yhtä naurettava kuin arvotonkin vuoden 1848 kesäkuun irviokuva. Kesäkuun 13. päivän suurta perääntymistä himmensi ainoastaan Changarnierin, tämän järjestyspuolueen improvisoiman suurmiehen sitäkin suurempi taistelukertomus. Kullakin yhteiskunnallisella aikajaksolla on oltava suurmiehensä, ja jollei se niitä löydä, se keksii ne, kuten Helvétius sanoo.

Joulukuun 20. päivänä oli olemassa enää vain toinen puoli konstituoidusta porvarillisesta tasavallasta — *presidentti*, toukokuun 28. päivänä sitä täydennettiin toisella puolella — *lakiasäättävällä kokouksella*. Perustumassa ollut porvarillinen tasavalta oli kesäkuussa 1848 proletariaattia vastaan käymällään sanoin kuvaamattomalla taistelulla hakannut nimensä historian syntyneiden luetteloon; kesäkuussa 1849 konstituoitu porvarillinen tasavalta tuli merkittyä samaan kirjaan pikkuporvariston kanssa esittämänsä sanoin kuvaamattoman komedian ansiosta. Vuoden 1849 kesäkuu oli Nemesis, joka kosti vuoden 1848 kesäkuun. Kesäkuussa 1849 ei voitettu työläisiä, vaan kaatuivat työläisten ja vallankumouksen välillä seisseet pikkuporvarit. Kesäkuu 1849 ei ollut palkkatyön ja pääoman välinen verinen murhenäytelmä, vaan vankiloista rikas ja surkea velallisen ja velkojan välinen näytelmä. Järjestyspuolue oli voittanut, se oli kaikki-voipa, sen täytyi nyt näyttää, mikä se oli,

III

VUODEN 1849 KESÄKUUN 13. PÄIVÄN
JÄLKISEURAUKSET

Joulukuun 20. päivänä oli *perustuslaillisen tasavallan* Janus näyttänyt vain *toiset* kasvonsa, toimeenpanevat kasvonsa, joilla oli Louis Bonaparten epämääräisen latteat piirteet. Toukokuun 28. päivänä 1849 se näytti toiset, *lakiasäättävät* kasvonsa, jotka olivat yltäänsä täynnä restauraation ja heinäkuun monarkian hurjien orgioiden jättämiä arpia. Lakiasäättävällä kansalliskokouksella luotiin lopullisesti *perustuslaillinen tasavalta*, ts. tasavaltainen valtiomuoto, jossa oli konstituoitu porvarisluokan herruus, siis niiden molempien suurten kuningasmielisten ryhmien yhteinen herruus, jotka muodostavat Ranskan porvariston, yhtyneiden legitimistien ja orleanistien, *järjestyspuolueen* herruus. Sillä aikaa kun Ranskan tasavalta joutui tuon kuningasmielisten puolueiden koalition omistukseen, Euroopan vastavallankumouksellisten valtojen koalitio aloitti yleisen ristiretken maaliskuun vallankumouksen viimeisiä turvapaikkoja vastaan. Venäjä hyökkäsi Unkariin, Preussi marssi valtakunnallisen perustuslain kannattajien armeijaa vastaan ja Oudinot pommitti Roomaa. Euroopan kriisi oli ilmeisesti joutumassa ratkaisevaan käännekohtaansa, koko Euroopan katseet suuntautuivat Pariisiin ja koko Pariisin katseet *lakiasäättävään kokoukseen*.

Kesäkuun 11. päivänä Ledru-Rollin astui sen puhujalavalle. Hän ei pitänyt puhetta, hän määritteli vain syytöksen ministereitä vastaan, alastoman, kaunistelemattoman, tosiasioihin perustuvan, suppeasanaisen ja raskaan syytöksen.

Hyökkäys Roomaa vastaan on hyökkäys perustuslakia vastaan, hyökkäys Rooman tasavaltaa vastaan on hyökkäys Ranskan tasavaltaa vastaan. Perustuslain 5. artikla kuuluu: »Ranskan tasavalta ei koskaan käytä sotavoimiaan minkään kansan vapautta vastaan», mutta presidentti käyttää Ranskan armeijaa Rooman vapautta vastaan. Perustuslain 54, artikla kieltää toimeenpanevaa

valtaa julistamasta sotaa ilman kansalliskokouksen* suostumusta. Konstituanten toukokuun 8. päivän päätös käsksee selvästi ministereitä saattamaan pikaisesti Rooman retkikunnan toiminnan alkuperäisen tarkoituksensa mukaiseksi, päätös siis kieltää selvästi sodan Roomaa vastaan, mutta Oudinot pommittaa Roomaa. Ledru-Rollin veti siten itse perustuslain raskauttavaksi todisteeksi Bonapartea ja hänen ministereitään vastaan. Kansalliskokouksen kuningasmieliselle enemmistölle hän, perustuslain tribuuni, sinkautti uhkaavan julistuksen: »Tasavaltalaiset osaavat pakottaa kunnioittamaan perustuslakia keinoilla millä tahansa, vaikkapa asevoimalla!» »Asevoimalla!» (toisti vuoripuolue satakertaisena kaikuina. Enemmistö vastasi hirmuisella metelillä. Kansalliskokouksen puhemies kutsui Ledru-Rollinia järjestykseen, Ledru-Rollin toisti uhkamielisen julistuksensa ja pani lopuksi puhemiehen pöydälle esityksen Bonaparten ja hänen ministeriensä syytteeseen asettamisesta. 361 äänellä 203 ääntä vastaan kansalliskokous päätti Rooman pommittamista koskevasta kysymyksestä siirtyä ilman muuta päiväjärjestykseen.

Luuliko Ledru-Rollin voivansa lyödä valtiosäännön avulla kansalliskokouksen ja kansalliskokouksen avulla presidentin?

Perustuslaki kielsi tosin kaikki hyökkäykset muiden kansojen vapautta vastaan, mutta se, jota vastaan Ranskan armeija hyökkäsi Roomassa, ei ollut ministeristön mielestä »vapautta», vaan »anarkian despotiaa». Eikö vuoripuolue ollut vielääkään, kaikista perustuslakiasäättävässä kokouksessa saamistaan kokemuksista huolimatta käsittänyt, ettei perustuslain selittäminen kuulunut niille, jotka olivat sen tehneet, vaan yksinomaan niille, jotka olivat sen hyväksyneet? Että sen sanamuotoa tuli tulkita sen elinvoimaisen hengen mukaan ja että sen ainoa elinvoimainen henki oli porvarillinen henki? Että Bonaparte ja kansalliskokouksen kuningasmielinen enemmistö olivat perustuslain pätevimpiä tulkitsijoita, niin

* Tässä ja edelleen teoksen loppuun saakka kansalliskokouksella tarkoitetaan lakiasäättävää kansalliskokousta, joka oli koolla 28. toukokuuta 1849 joulukuuhun 1851 (Legislative). *Toim.*

kuin pappi on raamatun ja tuomari lain pätevin tulkit-sija? Pitikö kansalliskokouksen, joka oli juuri lähtenyt yleisten vaalien helmasta, tuntea olevansa edesmenneen Konstituanteen jälkisäädöksen sitoma, kun sen eläessäkin eräs Odilon Barrot oli rikkonut sen tahtoa? Oliko Ledru-Rollin vedotessaan Konstituanteen toukokuun 8. päivänä tekemään päätökseen unohtanut, että sama Konstituante oli toukokuun 11. päivänä hylännyt hänen ensimmäisen esityksensä Bonaparten ja tämän ministerien asettamisesta syytteeseen, että se oli vapauttanut presidentin ja ministerit vastuusta hyväksyen siten Roomaa vastaan tehdyn hyökkäyksen »perustuslaillisenä», että hän vain valitti jo langetetusta tuomiosta, ja että hän loppujen lopuksi valitti tasavaltalaisesta Konstituanteesta kuningasmieliseen Legislativeen? Perustuslaki itse kannustaa kapinaan kehottaessaan erikoisessa artiklassa jokaista kansalaista suojaamaan perustuslakia. Ledru-Rollin nojautui tuohon artiklaan. Mutta eikö julkista valtaa ole samalla järjestetty perustuslain turvaksi ja eikö perustuslain loukkaaminen ala vasta siitä hetkestä, jolloin jokin julkinen perustuslaillinen valta nousee kapinaan toista vastaan? Mutta tasavallan presidentin, tasavallan ministerien, tasavallan kansalliskokouksen välilähän vallitsi mitä sopusointuisin yhteisymmärrys.

Se minkä vuoripuolue yritti saada aikaan kesäkuun 11. päivänä, oli »kapina puhtaan järjen puitteissa», ts. puhtaasti parlamentaarinen kapina. Sen mielestä kokouksen enemmistön piti kansanjoukkojen tulevan aseellisen kapinan pelästyttämänä tehdä mitättömäksi oma valtansa ja omien vaaliensa merkitys suistamalla Bonaparte ja ministerit. Eikö Konstituante ollut yrittänyt samaan tapaan kumota Bonaparten vaalia, vaatiessaan niin itse-pintaisesti Barrotin — Fallouxin ministeristön eroamista?

Konventin ajoilta ei puuttunut esikuvia parlamentaarista kapinoista, jotka olivat yhtäkkiä muuttaneet perinpohjin enemmistön ja vähemmistön suhteita — ja miksei nuori vuoripuolue onnistuisi siinä, missä oli onnistunut vanhakin? — eivätkä silloiset olosuhteet näyttäneet epäsuotuisilta sellaiselle yritykselle. Kansan kiihtymys oli kohonnut Pariisissa arveluttavan korkealle,

vaaliäänestyksestä päätellen armeija ei näyttänyt suosivan hallitusta, lakiasäättävän kokouksen enemmistö oli sitä paitsi vielä liian nuori ollakseen konsolidoitunutta, ja se muodostui lisäksi vanhoista herroista. Jos parlamentaarinen kapina oli onnistunut vuoripuolueelta, valtion peräsin olisi heti joutunut sen haltuun. Demokraattinen pikkuporvaristo toivoi puolestaan kuten aina mitä hartaammin, että taistelu suoritettaisiin pilvissä sen pään yläpuolella yksinomaisesti parlamentin henkien välillä. Molemmat, sekä demokraattinen pikkuporvaristo että sen edustaja vuoripuolue, saavuttaisivat loppujen lopuksi parlamentaarisella kapinalla suuren tarkoituksiperänsä, jona oli porvariston vallan kukistaminen, päästämättä proletariaattia kahleista tai sallimatta sen näyttäytyä muuten kuin perspektiivissä; proletariaattia käytettäisiin hyväksi siten, ettei siitä olisi mitään vaaraa.

Kansalliskokouksen annettua kesäkuun 11. päivänä votuminsa oli vuoripuolueen eräiden jäsenten ja salaisten työväenyhdistysten edustajien kesken neuvottelu. Viimeksi mainitut vaativat hyökkäämään samana iltana. Vuoripuolue torjui jyrkästi tuon suunnitelman. Se ei halunnut millään hinnalla päästää johtoa käsistään; se suhtautui liittolaisiinsa yhtä epäilevästi kuin vastustajiinsakin, eikä suinkaan syyttä. Vuoden 1848 kesäkuun muisto kuohutti Pariisin proletariaatin rivejä kovemmin kuin koskaan ennen. Sitä kahlitsi kuitenkin vuoripuolueen kanssa tehty liitto. Vuoripuolue edusti suurinta osaa departementeista, se liioitteli armeijaan saamaansa vaikutusta, kansalliskaartin demokraattinen osa oli sen käytettävissä, pikkukauppiaiden moraalinen voima oli sen puolella. Proletariaatille, jota kolera oli lisäksi vähentänyt ja työttömyys karkottanut huomattavassa määrässä pois Pariisista, kapinaan ryhtyminen tällä hetkellä vastoin vuoripuolueen tahtoa merkitsi vuoden 1848 kesäkuun päivien hyödytöntä toistamista, kun sitä paitsi puuttui tilanne, joka oli silloin sysännyt sitä tuohon epätoivoiseen taisteluun. Työväen edustajat tekivät sen, mikä yksin vain oli järkevää. He velvoittivat vuoripuolueen *kompromettoimaan itsensä*, ts. ylittämään parlamentaarisen taistelun rajat siinä tapauksessa, jos sen syytöskirjelmä hylätään. Koko kesäkuun 13. päi-

vän proletariaatti pysytteli samalla skeptisen tarkkailevalla kannalla ja odotti demokraattisen kansalliskaartin ja armeijan vakavaa, peruutumaton yhteentottoa syök-syäkseen sitten taisteluun ja viedäkseen vallankumouksen sille asetettua pikkuporvarillista päämäärää pitemmälle. Voiton varalta oli jo muodostettu proletariaatin kommuuni, jonka piti toimia virallisen hallituksen rinnalla. Pariisin työläiset olivat oppineet vuoden 1848 kesäkuun verisessä koulussa.

Kesäkuun 12. päivänä ministeri Lacrosse itse teki lakiasäättävässä kokouksessa ehdotuksen, että siirryttäisiin heti keskustelemaan syytöskirjelmästä. Hallitus oli ryhtynyt yöllä kaikkiin ennakkotoimenpiteisiin puolustuksen ja hyökkäyksen varalta; kansalliskokouksen enemmistö oli päättänyt ajaa kapinallisen vähemmistön kadulle, vähemmistö taas ei voinut enää perääntyä, arpa oli heitetty, syytöskirjelmä hylättiin 377 äänellä 8 vastaan. Vuoripuolue, joka oli pidättäytynyt äänestämästä, säntäsi kiukuissaan »rauhallisen demokratian» propagandasaleihin. »*Démocratie pacifique*»¹⁵⁰ lehden toimistoon.

Parlamentin rakennuksesta poistuminen mursi vuoripuolueen voiman, niin kuin maasta irtautuminen mursi maan jättiläispojan, Anteuksen, voiman. *Montagnelaiset**, jotka lakiasäättävän kokouksen huoneissa olivat olleet Simsoneita, olivat »rauhallisen demokratian» huoneissa vain pelkkiä filistereitä. Syntyi pitkälinen, meluisa ja tyhjänpäiväinen väittely. Vuoripuolue oli päättänyt keinolla millä hyvänsä pakottaa pitämään perustuslakia arvossa, »ei kuitenkaan asevoimalla». Tätä sen päätöstä kannatti »perustuslain ystävien» eräs julistus¹⁵¹ ja lähetystö. »Perustuslain ystäviksi» nimittivät itseään »Nationalin» nurkkakunnan, porvarillis-tasavaltalaisen puolueen, jäännökset. Samalla kun näiden jäljellä olevista parlamenttiedustajista kuusi äänesti syytekirjelmän hylkäämistä vastaan ja kaikki muut sen hylkäämisen puolesta, samalla kun *Cavaignac* asetti sapelinsa järjestyspuolueen käytettäväksi, nurkkakunnan suurempi, parlamentin ulkopuolella oleva osa käytti kärkeästy hyväkseseen tarjoutunutta tilaisuutta päästäkseen pois poliitti-

* — vuoren kannattajat (sanasta »montagne» — »vuori»). *Toim.*

sesta paria-asemastaan ja tunkeutuakseen demokraattisen puolueen riveihin. Tosiaankin, eivätkö he olleet luonnostaan tuon puolueen kilvenkannattajia, puolueen, joka oli kätkeytynyt heidän kilpensä, heidän *periaatteensa, perustuslain* taa?

Vuoripuolue oli synnytytuskissa aamun koittoon asti. Se synnytti »*julistuksen kansalle*», joka julkaistiin kesäkuun 13. päivän aamulla parissa sosialistisessa lehdessä¹⁵² jokseenkin vaatimattomalla paikalla. Siinä julistettiin presidentti, ministerit, lakiasäättävän kokouksen enemmistö »*perustuslain ulkopuolella*» (hors la Constitution) oleviksi ja kehoitettiin kansalliskaartia, armeijaa ja lopuksi kansaakin »nousemaan». »*Eläköön perustuslaki!*» oli ohjelause, jonka vuoripuolue antoi, ohjelause, joka ei merkinnyt mitään muuta kuin »*Alas vallankumous!*»

Tuon vuoripuolueen perustuslaillisen julistuksen mukainen oli kesäkuun 13. päivänä pidetty pikkuporvarien eräs niin sanottu *rauhallinen mielenosoitus*, ts. Château d'Eausta lähtenyt katukulkue; 30 000 aseetonta miestä, enimmäkseen kansalliskaartilaisia, joukossa salaisten työväenosastojen jäseniä, liikkui Boulevardia pitkin huudahdellen: »*Eläköön perustuslaki!*» Itse kulkueen osantajat kirauttivat tuon tunnuksen konemaisesti, jääkylmästi, kuin pahalla omallatunnolla, ja katukäytävillä tungeskeleva kansanjoukko otti sen ivallisesti vastaan, sen sijaan että olisi paisuttanut sen ukkosen jylinäksi. Tuosta moniäänisestä laulusta puuttui rintaääni. Ja kun kulkue hoiperteli »perustuslain ystävien» istuntorakennuksen ohitse ja sen päätykaton harjalle ilmestyi palkattu perustuslain airut, joka voimiensa takaa huitoi ilmaa hatullaan ja pudotteli suunnattomien keuhkojensa koko voimalla pyhiinvaeltajien niskaan raekuuroina ohjelauseita »*Eläköön perustuslaki!*»— vaeltajat lienevät itsekkin tajunneet hetkeksi tilanteen koomisuuden. Tunnettua on, kuinka epäparlamentaarisella tavalla Changarnierin rakuunat ja jääkärit ottivat kulkueen vastaan sen ehdittyä rue de la Paixin ja Boulevardin kulmaukseen ja miten kulkue hajosi silmänräpäyksessä joka taholle ja sinkautti vain peräänsä heikon »aseisiin»-huudon, jotta olisi tullut noudatettua kesäkuun 11. p:nä parlamentissa kajautettua aseisiin-kehotusta.

Rue du Hazard kadulle kokoontuneista vuoripuolueen jäsenistä enemmistö painui oitis tiehensä, kun tämä rauhallisen kulkueen väkivaltainen hajottaminen, hämärrät huhut aseettomien kansalaisten murhaamisesta Boulevardilla ja yhä voimistuva katumeteli tuntuivat ennustavan kapinan lähestymistä. *Ledru-Rollin* pienen edustajajoukon etunenässä pelasti vuoripuolueen kunnian. Suojanaan Pariisin tykistö, joka oli kokoontunut Palais Nationaliin, he lähtivät Taide- ja teollisuuseumon luo, jonne piti saapua kansalliskaartin viidennen ja kuudennen legioonan. Mutta montagnelaiset odottivat turhaan viidettä ja kuudetta legioonaa: nuo varovaiset kansalliskaartilaiset jättivät edustajansa pulaan, Pariisin tykistö itse esti väestöä rakentamasta katusulkuja, kaaoksellinen sekasotku teki päätöstenteon mahdottomaksi, linjajoukot hyökkäsivät pistimet sojossa, osa edustajista vangittiin, osa pääsi pakoon. Siten päättyi kesäkuun 13. päivä.

Kun kesäkuun 23. päivä 1848 oli vallankumouksellisen proletariaatin kapinapäivä, niin kesäkuun 13. päivä 1849 oli demokraattisen pikkuporvariston kapinapäivä; kumpikin näistä kapinoista ilmensi *klassisen aidosti* sitä luokkaa, joka oli sen nostanut.

Ainoastaan Lyonissa jouduttiin ankaraan, veriseen yhteenottoon. Täällä, jossa teollisuusporvaristo ja teollisuusproletariaatti ovat välittömästi vastakkain ja jossa työväenliike ei ole yleisen liikkeen kehystämää eikä määräämää kuten Pariisissa, kesäkuun 13. päivä menetti vastakaisuusensa alkuperäisen luonteensa. Muualla maaseudulla, mikäli se sai vastakaikua, se ei sytyttänyt mitään — se oli *kylmä salama*.

Kesäkuun 13. päivään päättyi *perustuslaillisen tasavallan ensimmäinen elämänvaihe*, tasavallan, jonka normaali olemassaolo sai alkunsa lakiasäättävästä kokouksesta toukokuun 28. pnä 1849. Koko tuon prologin ajan käytiin meluisaa taistelua järjestyspuolueen ja vuoripuolueen välillä, porvariston ja pikkuporvariston välillä, joka harasi hyödyttömästi vastaan estääkseen vakauttamasta porvarillista tasavaltaa, minkä puolesta se itse oli herkeämättä vehkeillyt väliaikaisessa hallituksessa, toimeenpanokunnassa ja taistellut niin vimmatusti kesäkuun päivinä proletariaattia vastaan. Kesäkuun 13.

mursi sen vastarinnan ja teki yhtyneiden kuningasmielisten *lainsäädännöllisestä diktatuurista* tapahtuneen tosiasiain. Siitä hetkestä alkaen kansalliskokous on vain *järjestyspuolueen yhteishyvän valiokunta*.

Pariisi oli julistanut presidentin, ministerit ja kansalliskokouksen enemmistön *»syytettyjen tilaan»*, nämä vuorostaan julistivat Pariisiin *»piiritystilaan»*. Vuoripuolue oli julistanut lakiasäättävän kokouksen enemmistön *»perustuslain ulkopuolelle»*, enemmistö vuorostaan haastoi vuoripuolueen perustuslain rikkomisesta ylioi-keuteen ja riisti lainsuojan kaikelta siltä, mikä vuoripuolueessa oli vielä elinvoimaista. Se typistettiin päätömäksi ja sydämettömäksi ruhoksi. Vähemmistö yritti nousta *parlamentaariseen kapinaan*, enemmistö korotti *parlamentaarisen despotisminsa* laiksi. Se sääti uuden *työjärjestyksen*, joka teki lopun puhujan vapaudesta ja antoi kansalliskokouksen puhemiehelle oikeuden rangaista edustajia järjestyksen rikkomisesta kieltämällä puhumasta, sakottamalla, pidättämällä palkkiot, sulkemalla määrätyksi ajaksi pois istunnoista, vankeudella. Vuoripuolueen ruhon yläpuolelle se ripusti miekan sijasta ruoskan. Jäljelle jääneiden vuoripuolueen edustajien kunnia-asiana olisi ollut lähteä joukolla pois. Sellainen toimenpide olisi jouduttanut järjestyspuolueen hajoamista. Se olisi hajonnut alkuperäisiin osiinsa heti, kun pieninkään vastustus olisi lakannut pitämästä sitä koossa.

Parlamentaarisen voiman lisäksi riistettiin demokraattisilta pikkuporvareilta myös heidän *asevoimansa* hajottamalla Pariisin tykistö ja kansalliskaartin 8., 9. ja 12. legioonat. Sitä vastoin rahaylimystön legioona, joka kesäkuun 13. p:nä oli hyökännyt Boulén ja Rouxin kirjapainoihin, särkenyt painokoneet, hävittänyt tasavaltalaisien sanomalehtien toimistot ja vanginnut omavaltaisesti niiden toimittajat, latojat, painajat, ekspeditöörit, juoksupojat, sai kiitoslausuntoja kansalliskokouksen puhujalavalta. Tasavaltalaismieliseksi epäillyt kansalliskaartin osastot hajotettiin kaikkialla Ranskassa.

Uusi *painolaki*, uusi *yhdistyslaki*, uusi *piiritystilalaki*, täpötäydet Pariisin vankilat, poliittisten pakolaisten karkottaminen, kaikkien *»Nationalia»* pitemmälle menevien sanomalehtien lakkauttaminen, Lyonin ja viiden

naapuridepartementin alistaminen raa'an sotilasdespotian alaiseksi, virallisten syyttäjien läsnäolo kaikkialla, niin moneen kertaan puhdistetun virkamiesarmeijan uusi puhdistaminen — nämä olivat niitä voitokkaan taantumuksen välttämättömiä, alinomaa toistuvia, jo *kaavamaisiksi muodostuneita toimenpiteitä*, jotka kesäkuun joukkomurhien ja karkotusten jälkeen ovat mainitsemisen arvoisia ainoastaan siksi, että tällä kertaa niitä ei suunnattu pelkästään Pariisia, vaan myös maaseutua vastaan, ei pelkästään proletariaattia, vaan ennen kaikkea keski-
luokkia vastaan.

Kesä-, heinä- ja elokuussa kansalliskokouksen koko lainsäädäntötoiminta koostui kuristuslaeista, joilla piiritustilan julistaminen jätettiin hallituksen ratkaistavaksi, tukittiin suu sanomalehdistöltä entistä lujemmin ja tehtiin loppu liittoutumisoikeudesta.

Tätä aikaa ei kuitenkaan luonnehdi voiton *tosiasiallinen*, vaan *periaatteellinen* hyväksikäyttö, eivät kansalliskokouksen päätökset, vaan näiden päätösten perustelut, ei asia vaan sanonta, eikä niinkään sanonta kuin äänenpaino ja eleet, joilla sanontaa elävöitettiin. Häikäilemättömän julkea *rojalististen mielipiteiden* lausuminen julki, halveksivan ylhäinen tasavallan häpäiseminen, keikailevan kevytmielinen laverteleminen restauraatio-tarkoituksesta, sanalla sanoen, kerskaileva *tasavaltalaisen säädyllyksyyden* loukkaaminen antaa tälle ajanjaksolle erikoisen sävyn ja värityksen. Eläköön perustuslaki! oli kesäkuun 13. päivänä *voitettujen* sotahuuto. *Voittajat* olivat siis vapautuneet perustuslaillisen, ts. tasavaltalaisen, puhettavan ulkokultaisuudesta. Vastavallankumous saattoi valtansa alle Unkarin, Italian, Saksan, ja he luulivat restauraation olevan jo Ranskan porteilla. Järjestyspuolueen ryhmien johtomiesten kesken syntyi todellinen kilpailu siitä, kuka parhaiten todistaa »Moniteurissa» asiakirjoilla kuningasmielisyytensä ja tunnustaa, katu ja pyytää jumalan ja ihmisten edessä anteeksi monarkian aikana tekemiään liberaalisuussyntejä. Ei kulunut päivääkään ilman, ettei kansalliskokouksen puhujalavalla olisi selitetty helmikuun vallankumousta yhteiskunnalliseksi onnettomuudeksi, ettei joku legitimistinen syrjäseudun tilanomistaja olisi ilmoittanut juhlallisesti,

ettei hän milloinkaan ollut tunnustanut tasavaltaa, ettei joku arka loikkari ja heinäkuun monarkian kavaltaja olisi kertonut taannehtivasti uroteoistaan, joita suorittamasta olivat ehkäisseet häntä vain Ludvig Filipin ihmisystävyyys tai muut väärinkäsitykset. Helmikuun päivissä ei siis ollut ihailtavaa voitokkaan kansan jalomielisyys, vaan niiden kuningasmielisten itseuhrautuvuus ja maltti, jotka sallivat kansan voittaa. Muuan kansanedustaja ehdotti, että helmikuun haavoittuneille määrätystä apurahoista annettaisiin osa *kunnalliskaartilaisille*, jotka yksinään olivat noina päivinä tehneet palveluksia isänmaalle. Eräs toinen ehdotti pystytettävän Orléansin herttualle ratsastajapatsas Karusellitorille. Thiers sanoi perustuslakia likaiseksi paperipalaksi. Puhujalavalle ilmestyi vuoron perään orleanisteja, jotka katuivat, että olivat vehkeilleet laillista kuningasvaltaa vastaan; legitimistejä jotka moittivat itseään siitä, että olivat laitonta kuningasvaltaa vastustamalla jouduttaneet yleensä kuningasvallan suistumista; Thiers, joka katui sitä, että oli vehkeillyt Moléta vastaan; Molé, joka katui vehkeilyjään Guizotia vastaan; Barrot, joka katui vehkeilyjään kaikkia kolmea vastaan. Huuto: »Eläköön sosiaalidemokraattinen tasavalta!» julistettiin perustuslainvastaiseksi; huutoa: »Eläköön tasavalta!» vainottiin sosiaalidemokraattisena. Vaterloon taistelun vuosipäivänä eräs edustaja selitti: »Pelkään vähemmän preussilaisten maahanhyökkäystä kuin vallankumouksellisten pakolaisten palaamista Ranskaan.» Lyonissa ja läheisissä departementeissa järjestetyn terrorin johdosta tehtyihin valituksiin Baraguay d'Hilliers vastasi: »Pidän enemmän valkoisesta kuin punaisesta terrorista.» (»J'aime mieux la terreur blanche que la terreur rouge»). Ja kokous aplodeerasi hurjasti joka kerta, kun sen puhujain huulilta kirposi komparuno tasavaltaa vastaan, vallankumousta vastaan, perustuslakia vastaan, kuningasvallan puolesta, Pyhän allianssin puolesta. Pienimpienkin tasavaltalaisten muodollisuuksien loukkaaminen, esimerkiksi se, jos ei edustajia puhuteltu sanalla »Citoyens»*, antoi intoa järjestyksen ritareille.

* — kansalaiset. *Toim.*

Pariisin uusintavaalit, jotka toimitettiin heinäkuun 8. p:nä piiritystilan vallitessa ja proletariaatin enimmäen osan pysyessä poissa vaaliurnilta, Ranskan armeijan suorittama Rooman valloitus, punaisten korkea-arvoisuuksien¹⁵³ ja heidän seurassaan inkvisition ja munkkiterorin saapuminen Roomaan liittivät uusia voittoja kesäkuun voittoon ja lisäsivät järjestyspuolueen päihitystä.

Vihdoin elokuun puolivälissä kuningasmieliset määräsivät lykkättäväksi kansalliskokouksen istuntoja kahdella kuukaudella, osaksi sen tähden, että he voisivat olla läsnä departementtien vastikään kokoontuneiden neuvostojen istunnoissa ja osaksi sen tähden, että he olivat monikuukautisen rojalismiorgiansa väsyttämiä. Kansalliskokouksen sijaiseksi ja *tasavallan vartijaksi* he jättivät peittelelemättömän ironisesti 25-mielisen edustajista muodostetun valiokunnan, johon kuului legitimistien ja orleanistien kerma, kuten Molé ja Changarnier. Ironia oli syvempää kuin he aavistivatkaan. Historia, tuomittuaan heidät auttamaan heidän rakastamansa kuningaskunnan kukistamista, oli määrännyt heidät pitämään pystyssä tasavaltaa, jota he vihasivat.

Lakiasäättävän kokouksen istuntojen *lykkäämiseen päättyy perustuslaillisen tasavallan toinen elämänskausi, sen kuningasmielisen raakuuden kausi.*

Pariisin piiritystila oli jälleen lakkautettu, sanomalehdet alkoivat taas ilmestyä. Sosiaalidemokraattisten lehtien ilmestymiskiellon, kuristuslakien ja rojalistisen miekastelun aikana »Siècle»¹⁵⁴, *monarkistis-perustuslaillisten pikkuporvarien* vanha kirjallinen edustaja, *tasavaltalaistui*; »Presse»¹⁵⁵, *porvarillisten reformaattorien* vanha kirjallinen äänenkannattaja, *demokratisoitui* ja »National», *tasavaltalaisen porvariston* vanha klassinen äänenkannattaja, muuttui *sosialistismieliseksi*.

Salaseurat levisivät ja voimistuivat samassa mitassa kuin *julkiset klubit* kävivät mahdottomiksi. Taloudellisesti mitättömät tuotannolliset *työväenyhdistykset*, joita siedettiin pelkinä liikeyhtiöinä, muodostuivat proletariaatin poliittisiksi yhdyssiteiksi. Kesäkuun 13. päivä vei virallisen johdon erinäisiltä puolivallankumouksellisilta puolueilta, mutta sen sijaan jäljelle jääneet jou-

kot saavuttivat itseluottamusta. Järjestyksen ritarit olivat pelotelleet kertomalla kauheita punaisesta tasavallasta, mutta voitokkaan vastavallankumouksen hahpamaiset hurjastelut ja hyperborealaiset kauhut Unkarissa, Badenissa ja Roomassa pesivät »punaisen tasavallan» hohtavan valkoiseksi. Ja Ranskan yhteiskunnan tyytymättömät väliluokat alkoivat punaisen tasavallan lupauksia ja sen ongelmallisia kauhuja pitää punaisen monarkian kauhuja ja sen tosiasiallista toivottomuutta parempana. Yksikään sosialisti ei ollut harjoittanut Ranskassa vallankumouksellista propagandaa; enemmän kuin *Haynau*. A chaque capacité selon ses œuvres!»*

Louis Bonaparte käytti sillä välin kansalliskokouksen lomaa hyväkseen tehden majesteettillisiä matkoja maakuntiin; kuumaverisimmät legitimistit tekivät pyhiinvaellusmatkoja pyhän Ludvigin jälkeläisen¹⁵⁶ luo Emsiin, ja joukko järjestyspuolueen kansanedustajia vehkeili vastikään kokoontuneissa departementtien neuvostoissa. Oli saatava ne lausumaan julki se, mitä kansalliskokouksen enemmistö ei ollut uskaltanut vielä ilmaista, nimittäin *vaatimaan perustuslain välitöntä tarkistamista*. Perustuslain mukaan tuo tarkistus saatettiin suorittaa vasta 1852 erityisessä, sitä tarkoitusta varten koollekutsutussa kansalliskokouksessa. Mutta jos departementtien neuvostojen enemmistö puoltaisi tarkistamista, niin voisiko kansalliskokous olla uhraamatta perustuslain neitseellisyyttä Ranskan äänelle? Kansalliskokous toivoi maakuntakokouksilta sitä samaa, mitä Voltairen »Henriaden» nunnat toivoivat pandureilta. Mutta kansalliskokouksen Potifarit joutuivat harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta tekemisiin maaseudun yhtä monen Joosefin kanssa. Valtava enemmistö ei tahtonut ymmärtää tuota tungettelevaa vihjailua. Perustuslain tarkistus estettiin juuri sillä keinolla, jolla se piti saataman aikaan, departementtien neuvostojen äänestyksellä. Ranska, vieläpä porvarillinen Ranska, oli sanonut sanansa ja sanonut sen tarkistusta vastaan.

* — Kullekin kyvyille tekojensa mukaan. (Marx käyttää tässä Saint-Simonin kuulua sanontaa) *Toim.*

Lokakuun alussa lakiasäättävä kansalliskokous kokoontui uudelleen — tantum mutatus ab illo!* Sen fysiologia oli kokonaan muuttunut. Perustuslain tarkistuksen odottamaton epäminen departementtineuvostojen taholta palautti kansalliskokouksen perustuslain puitteisiin ja viittasi sen eliniän rajoihin. Orleanistit oli tehnyt epäluuloisiksi legitimistien pyhiinvaellus Emsiin, legitimistit oli saanut epäluuloisiksi orleanistien ja Lontoon kanssakäyminen¹⁵⁷, molempien ryhmien sanomalehdet olivat lietsoneet tulta ja puntaroineet pretendenttensä keskinäisiä vaatimuksia. Orleanistit ja legitimistit kiukuttelivat yhdessä bonapartistien vehkeilyjen vuoksi, jotka kävivät ilmi presidentin majesteettillisista matkoista, hänen jokseenkin läpinäkyvistä vapautumisyrityksistään, bonapartistien sanomalehtien nokkavista puheista; Louis Bonaparte kiukutteli kansalliskokoukselle, joka piti oikeutettuna ainoastaan legitimistien ja orleanistien salavehkeilyä, ja ministeristölle, joka yhtä mittaa kavalsi hänet kansalliskokoukselle. Ja vihdoin ministeristö oli jakaantunut Rooman politiikan vuoksi ja ministeri *Passyn* ehdottoman *tuloveron johdosta*, jonka vanhoilliset leimasivat sosialistiseksi.

Barrotin ministeristön ensimmäisiä esityksiä jälleen kokoontuneelle lakiasäättävälle kokoukselle oli vaatimus 300 000 frangin määrärahan myöntämisestä *Orléansin herttuattaren* leskeneläkkeen maksamiseen. Kansalliskokous myönsi sen ja lisäsi Ranskan kansan velkaluetteloä seitsemällä miljoonalla frangilla. Ludvig Filipin esittäessä siten edelleen menestyksellisesti »pauvre honteuxin», kainon kerjäläisen, osaa, ministeristö ei rojhennut ehdottaa palkankorotusta Bonapartelle eikä kokouskaan näyttänyt taipuvaiselta antamaan sitä ja Louis Bonaparte oli kuten aina kahden vaiheilla: *Aut Caesar, aut Clichy!***

Ministeristön toinen vaatimus yhdeksän miljoonan frangin määrärahan myöntämisestä Rooman retken kus-

* — mutta kuinka muuttunut se olikaan! (*Vergilius*, *Aeneis*.)
Toim.

** Joko Caesar tai Clichy! (Clichy — Pariisin velkavankila.)
(Muunnos kuulusta sanonnasta »Aut Caesar, aut nihil» — »Joko keisari tai ei mitään».) *Toim.*

tannuksiin pahensi toisaalta Bonaparten ja toisaalta ministeristön ja kansalliskokouksen välistä epäsopua. Louis Bonaparte oli julkaissut »Moniteurissa» adjutantilleen Edgard Neylle osoittamansa kirjeen, jossa hän asetti paavin hallituksen riippuvaiseksi perustuslaillisista takeista. Paavi puolestaan oli antanut lausunnon: »Motu proprio»¹⁵⁸, ja torjunut siinä kaiken ennastetun valtansa supistamisen. Bonaparten kirje kohotti tarkoituksellisen häpeilemättömästi hänen virkahuoneensa esirippua esittääkseen hänet rahvaan nähtäväksi hyväntahtoisena nerona, jota ei tunnustettu edes omassa talossa ja kahlehdittiin. Hän ei keimaillut ensi kertaa »vapaan sielun salavihkaisiin siivenlyönnein».¹⁵⁹ Valiokunnan esittelijä *Thiers* ei ollut tietävinään Bonaparten siivenlyönneistä ja tyytyi vain tulkitsemaan paavin lausunnon ranskaksi. Ei ministeristö, vaan *Victor Hugo* koetti pelastaa presidentin ehdottamalla päätöstä, jossa kansalliskokouksen piti lausua yhtyvänsä Napoleonin kirjeeseen. Allons donc! Allons donc!* Tuolla epäkunnioittavalla kevytmielisellä huudahduksella enemmistö hautasi Hugon ehdotuksen. Presidentin politiikka? Presidentin kirje? Itse presidentti? Allons Donc! Allons donc! Kuka hitto suhtautuu herra Bonaparten tosissaan? Luuletteko te, herra Victor Hugo, että me uskomme teidän luottavan presidenttiin? Allons donc! Allons donc!

Orléansien ja Bourbonien takaisin kutsumisesta käyty keskustelu joudutti vihdoin Bonaparten ja kansalliskokouksen väliin rikkoutumista. Presidentin serkku, Westfalenin entisen kuninkaan poika**, oli ministeristön pois-
sa ollessa tehnyt tuon ehdotuksen, joka ei tarkoittanut mitään muuta kuin legitimististen ja orleanististen kruununtavoittelijoiden painamista samalle tai vielä alemmalle tasolle kuin oli bonapartistinen tavoittelija, joka ainakin oli tosiasiallisesti valtion huipulla.

Napoleon Bonaparte oli kyllin tahdittanut yhdistääkseen samassa esityksessä *karkotettujen kuningasperheiden takaisin kutsumisen ja kesäkuun kapinallisten armahtamisen.*

* — »Eikö mitä! Eikö mitä!» *Toim.*

** — Napoleon Joseph Bonaparte, Jérôme Bonaparten poika. *Toim.*

Enemmistön suuttumus pakotti hänet heti perumaan tuota pyhän ja epäpyhän, kuningasrotujen ja proletaarisikiöiden, yhteiskunnan kiintotähtien ja sen virvatulien rikollista yhteenkytkemistä ja antamaan kummallekin ehdotukselle sille kuuluvan arvon. Enemmistö vastusti tarmokkaasti kuninkaallisten perheiden takaisin kutsumista, ja *Berryer*, legitimistien Demosthenes, ei jättänyt mitään epäilyksiä tuon lausunnon merkityksen suhteen. Kruununtavoittelijain alentaminen porvarien tasalle, siinä sen tarkoitus! Heiltä tahdotaan riistää pyhimyskehä, viimeinen majesteettisuus, mikä heille on jäänyt, *maanpakolaisuuden majesteettisuus!* Mitä, huudahti *Berryer*, ajateltaisiin sellaisesta kruununtavoittelijasta, joka ylhäisen syntyperänsä unohtaen palaisi tänne eläkkeeseen tavallisena yksityishenkilönä! Louis Bonapartelle ei olisi voitu sanoa selvemmin, ettei hän ollut voittanut maassaolollaan mitään, että joskin yhtyneet kuningasmieliset tarvitsivat häntä täällä Ranskassa *puolueettomana miehenä* presidentin tuolilla, niin todellisten kruununtavoittelijain tuli pysyä profaaneilta katseilta maanpakolaisuusvan peitossa.

Marraskuun 1. päivänä Louis Bonaparte vastasi lakiasäättävälle kokoukselle tiedonannolla, jossa ilmoitettiin melko karkein sanoin Barrotin ministeristön erottamisesta ja uuden ministeristön muodostamisesta. Barrotin — Fallouxin ministeristö oli kuningasmielisen kokouksen ministeristö, d'Hautpoulin ministeristö oli Bonaparten ministeristö, presidentin ase lakiasäättävää kokousta vastaan, *käskyläisministeristö*.

Bonaparte ei ollut enää pelkkä vuoden 1848 joulukuun 10. päivän *puolueeton mies*. Toimeenpanovallan haltijana hänestä tuli tiettyjen etujen keskiö, taistelu anarkiaa vastaan pakotti itse järjestyspuolueenkin enentämään hänen vaikutusvaltaansa, ja jos kohta hän ei ollut enää suuren yleisön suosiossa, niin järjestyspuolue oli suuren yleisön epäsuosiossa. Eikö hän voinut toivoa saavansa orleanistit ja legitimistit niiden keskinäisen kilpailun ja jonkinlaisen monarkistisen restauraation välttämättömyyden pakottamina tunnustamaan *puolueettoman pretendentin?*

Vuoden 1849 1. marraskuuta alkaa perustuslaillisen

tasavallan kolmas elämänkausi, kausi, joka päättyy vuoden 1850 maaliskuun 10. päivään. Alkaa Guizotin niin ihailema perustuslaillisten instituutioiden säännöllinen peli, riita toimeenpanevan ja lakiasäättävän vallan välillä. Enemmänkin. Yhtyneiden orleanistien ja legitimistien restauraatiohaluja vastaan Bonaparte puolustaa todellisen valtansa oikeusperustetta, tasavaltaa; Bonaparten restauraatiohaluja vastaan järjestyspuolue puolustaa yhteisen herruutensa oikeusperustetta, tasavaltaa, legitimistit puolustavat orleanisteja vastaan ja orleanistit legitimistejä vastaan status quota*, tasavaltaa. Nuo kaikki järjestyspuolueen ryhmät, joilla kullakin on in petto** oma kuninkaansa ja oma restauraationsa, asettavat kilpailijainsa vallankaappaus- ja kapinahaluja vastaan porvariston yleisen herruuden, muodon, jossa niiden yksinomaiset vaatimukset neutralisoituvat ja säilyvät, ts. *tasavallan*.

Niin kuin Kant pitää tasavaltaa, niin myös pitivät nuo kuningasmieliset *monarkiaa* ainoana järkiperäisenä valtiomuotona, käytännöllisen järjen postulaattina, jota ei saada koskaan toteutetuksi, mutta jonka saavuttamista täytyy pitää alati päämääränä ja lujasti mielessä.

Perustuslaillinen tasavalta, joka oli lähtenyt porvarilistasavaltalaisten käsistä onttona ideologisena kaavana, muuttui näin ollen yhtyneiden kuningasmielisten käsissä sisällökkääksi, eläväksi valtiomuodoksi. Thiers puhui totta enemmän kuin hän aavistikaan sanoessaan: »Me kuningasmieliset olemme perustuslaillisen tasavallan todellinen tuki.»

Kokoomusministeristön kaatumisella, käskyläismministeristön ilmaantumisella oli toinenkin merkitys. Sen finanssiministerin nimi oli *Fould*. Fould finanssiministerinä merkitsi, että Ranskan kansallisriikkaus luovutettiin virallisesti pörssin haltuun ja pörssi laskettiin hoitamaan valtionomaisuutta pörssille edullisella tavalla. Ilmoittamalla »Moniteurissa» Fouldin nimittämisestä rahayli-
mystö ilmoitti restauraatiostaan. Tämä restauraatio oli

* — vallitsevaa tilaa. *Toim.*

** — sydämellä. *Toim.*

muiden restauraatioiden välttämätön täydennys ja niin kuin nekin renkaana perustuslaillisen tasavallan ketjussa.

Ludvig Filip ei ollut kertaakaan uskaltanut tehdä oikeasta loupcevieristä* rahaministeriä. Niin kuin hänen monarkiansa oli ihanteellinen nimi suurporvariston herruudelle, niin myös erioikeudellisilla eduilla täytyi hänen ministeriöissään olla pyyteettömät aatteelliset nimet. Porvarillinen tasavalta pyöräytti kaikkialla etualalle sen, minkä erilaiset monarkiat, niin legitimistinen kuin orleanistinenkin, pitivät taustalla piilossa. Tasavalta maallisti sen, mitä monarkiat olivat ylistäneet tavaisiin. Pyhimysten nimien tilalle se asetti hallitsevien luokkaetujen porvarilliset erisnimet.

Koko esityksemme on osoittanut, että olemassaolonsa ensimmäisestä päivästä alkaen tasavalta ei suistanut finanssiylimystä, vaan vahvisti sitä. Noita myönnytyksiä kuitenkin se teki tahtomattaan, kohtalonomaisesti. Fouldin avulla hallinnollinen aloite siirtyi takaisin finanssiylimystölle.

Herää kysymys, miten liittoutunut porvaristo saattoi sietää ja kärsiä finanssiylimyksen herruutta, joka Ludvig Filipin aikana oli perustunut muiden porvarisryhmien syrjäyttämiseen ja alistamiseen?

Vastaus on yksinkertainen.

Ensinnäkin finanssiylimystö itse muodostaa tärkeän määräävän ryhmän kuningasmielisessä kokouksessa, jonka yhteistä hallitusvaltaa sanotaan tasavallaksi. Eivätkö orleanistien puhujat ja kyvyt ole finanssiylimyksen vanhoja liittolaisia ja rikostovereita? Eikö se itse ole orleanismin kultainen falangi? Mitä tulee legitimisteihin, niin he olivat jo Ludvig Filipin aikana osallistuneet käytännössä kaikkiin pörssi-, kaivos- ja rautatiekeintoteluorgioihin. Suurmaanomistuksen ja finanssiylimyksen liitto on yleensä *normaali ilmiö*. Todisteina — *Englanti*, yksinpä *Itävaltakin*.

Sellaisessa maassa kuin Ranskassa, jossa kansallistuotannon määrä on suhteettoman alhainen kansallisve-

lan määrään verraten ja jossa valtion lainakorko on huomattavana keinottelun kohteena sekä pörssi tuottamattomalla tavalla kasvamaan pyrkivän pääoman sijoituksen pääasiallisena markkinapaikkana, — sellaisessa maassa on lukematon määrä ihmisiä kaikista porvarillisista tai puoliporvarillisista luokista, jotka ovat kiinnostuneita valtionvelasta, pörssipelistä, finansseista. Eivätkö kaikki nämä toisarvoiset pörssipeliin osallistujat löydä luonnollista tukinojaansa ja päällikköänsä siitä ryhmästä, joka edustaa samoja etuja valtavassa mitassa, kokonaisuudessaan?

Mistä johtuu valtionomaisuuden joutuminen finanssiylimystön käsiin? Valtion alati lisääntyvästä velkaantuneisuudesta. Entä valtion velkaantuneisuus? Siitä epäsuhteesta, että menot ylittävät jatkuvasti tulot, mikä samalla on valtionlainajärjestelmän syy ja seuraus.

Vapautuakseen tuosta velkaantuneisuudesta valtion täytyy joko rajoittaa menojaan, so. yksinkertaistaa, supistaa hallituselimestöä, hallita mahdollisimman vähän, pitää mahdollisimman pientä virkailijahenkilökuntaa, puuttua mahdollisimman vähän kansalaisyhteiskunnan asioihin. Tuo tie ei sopinut järjestyspuolueelle, jonka täytyi käyttää kuristuskeinoja, sekaantua virallisesti valtion nimissä asioiden kulkuun, tunkeutua kaikkialle valtioelinten avulla ja sitä laajemmassa mitassa, mitä useammalta taholta sen valtaa ja sen luokan elin- ehtoja uhattiin. Santarmistoa ei voida vähentää, kun hyökkäykset persoonaa ja omaisuutta vastaan lisääntyvät.

Tai sitten valtion on koetettava välttää velkoja ja saada talousarvio edes hetkeksi tasapainoon siten, että se säilyttää *ylimääräisiä veroja* rikkaimpien luokkien har-teille. Pitikö järjestyspuolueen silti "uhrata" omaa rikkautaan isänmaan alttarille pelastaakseen kansallisrikkauten pörssirosvoukselta? "Pas si bête!"*

Ranskan valtiontaloutta ei siis voida uudistaa uudistamatta täydellisesti Ranskan valtiota. Tähän valtion-

* — Ei se niin tyhmä ole! *Toim.*

talouteen liittyy välttämättä valtion velkaantuminen, ja valtion velkaantumiseen keinottelu valtion veloilla, valtion velkojen, pankkiirien, rahakauppiaiden ja pörssikarhujen herruus. Finanssiylimystön kukistaminen kiinnostasi suoranaisesti ainoastaan yhtä järjestyspuolueen ryhmää, nimittäin *tehtailijoita*. Emme puhu keskinkertaisista emmekä pienteollisuudenharjoittajista, vaan teollisuusmagnaateista, jotka Ludvig Filipin aikana olivat olleet dynastisen opposition laajana perustana. Heidän etunsa vaativat epäilemättä vähentämään tuotantokustannuksia, siis vähentämään tuotantokustannuksiin sisältyviä veroja, siis vähentämään valtion velkoja, joiden korot sisältyvät noihin veroihin, siis kukistamaan finanssiylimystön.

Englannissa, ja Ranskan suurimmat tehtailijat ovat pikkuporvareita englantilaisten kilpailijoidensa rinnalla, tapaamme todella tehtailijoita, jonkun Cobdenin tai Brightin, johtamassa ristiretkeä pankkia ja pörssiylimystöä vastaan. Miksei sellaista tapaa Ranskassa? Englannissa on vallitsevana teollisuus, Ranskassa maanviljelys. Englannissa teollisuus tarvitsee *free tradea**, Ranskassa suojelustullia, kansallista monopolia muiden monopolioiden ohella. Ranskan teollisuus ei hallitse Ranskan tuotantoa, ja sen tähden Ranskan teollisuudenharjoittajat eivät hallitse Ranskan porvaristoa. He eivät voi ajaa läpi etujaan vastoin porvariston muita ryhmiä astumalla, kuten englantilaiset, liikkeen johtoon ja asettamalla samalla luokkaintressinsä etutilalle; heidän on kuljettava vallankumouksen vanavedessä ja palveltava etuja, jotka ovat heidän luokkansa yhteisten etujen vastaisia. Helmikuussa he olivat ymmärtäneet väärin asemansa, mutta helmikuu viisastutti heitä. Ketä työläiset uhkaavat suoranaistemmin kuin työnantajaa, teollisuuskapitalistia? Siksi Ranskassa tehtailijasta tuli itsestään mitä fanaattisin järjestyspuolueen jäsen. Tosin *'finanssiylimystö pienensi hänen voittotulojaan, mutta mitä se oli proletariaatin aikomaan voittotulojen täydelliseen lakkauttamiseen verraten?*

* — kauppavapautta. *Toim.*

Ranskassa pikkuporvari tekee sen, mikä tavallisesti on teollisuusporvarin tehtävä; työläinen tekee sen, mikä tavallisesti on pikkuporvarin tehtävä; entä työläisen tehtävän, kuka ratkaisee sen? Ei kukaan. Ranskassa sitä ei ratkaista, siellä se vain julistetaan. Sitä ei missään ratkaista kansallisten rajojen puitteissa; Ranskan yhteiskunnan sisäinen luokkasota on muuttuva kansakuntien väliseksi maailmansodaksi. Ratkaisu alkaa vasta siitä hetkestä, jolloin maailmansota asettaa proletariaatin maailmanmarkkinoita hallitsevan kansakunnan, Englannin, johtoon. Vallankumous, joka saa täällä organisatorisen alkunsa mutta ei loppua, ei ole oleva mikään tuokion kestävä vallankumous. Nykyinen sukupolvi muistuttaa niitä juutalaisia, jotka Mooses johti erämaan halki. Sen ei ole ainoastaan valloittettava uutta maailmaa, sen täytyy tuhoutua tehdäkseen tilaa ihmisille, jotka ovat kehittyneet uutta maailmaa varten.

Palatkaamme Fouldiin.

Marraskuun 14. päivänä 1849 Fould nousi kansalliskokouksen puhujalavalle ja teki selkoa finanssijärjestelmästä: vanhan verojärjestelmän puolesta! Viinivero säilytettävä! Passyn tulovero peruutettava!

Passykaan ei ollut mikään vallankumouksellinen, hän oli Ludvig Filipin vanha ministeri. Hän kuului Dufaurerin tapaisiin puritaaneihin ja Testen, heinäkuun monarkian syntipukin, lähimpiin uskottuihin*. Passykin oli ylistänyt vanhaa verojärjestelmää, suositellut viiniveron säilyttämistä, mutta hän oli samalla repinyt pois valtion budjettivajausta peittävän hunnun. Hän oli selittänyt, että ainoastaan uusi vero, tulovero, voi pelastaa valtion vararikolta. Fould, joka oli aikoinaan suositellut Ledru-Rollinille valtion vararikkoa, suositelti lakiasäättävälle kokoukselle valtion budjettivajausta. Hän lupasi sääs-

* Heinäkuun 8. päivänä 1847 alkoi Pariisissa päärien kamarissa oikeusjuttu Parmentieria ja kenraali Cubièresia vastaan, joita syytettiin virkamiesten lahjomisesta tarkoituksessa saada suolakäivostoimilupa, ja silloista yleisten töiden ministeriä Testea vastaan, jota syytettiin mainittujen lahjusten vastaanottamisesta. Hän teki oikeusjutun aikana itsemurhayrityksen. Kaikki tuomittiin suuriin rahasakkoihin, Teste sai lisäksi kolme vuotta vankeutta. (*Engelstin huomautus vuoden 1895 painokseen.*)

töjä, joiden salaisuus, kuten myöhemmin paljastui, oli siinä, että esimerkiksi menot vähenivät 60 miljoonalla ja juokseva velka lisääntyi 200 miljoonalla — silmälläkääntötemppeja lukujen ryhmittelyssä, tilinpäätösten teossa, mikä kaikki merkitsi loppujen lopuksi uusia lainoja.

Fouldin aikana finanssiylimystö ei tietenkään esiintynyt muiden kateellisten porvarisryhmien rinnalla niin häpeämättömän kierosti kuin Ludvig Filipin aikana. Mutta järjestelmä oli kerta kaikkiaan sama: velkojen alituinen lisääntyminen, vajauksen naamioiminen. Aikaa myöten vanha pörssihuijaus esiintyi entistä avoimemmin. Todiste: laki Avignonin rautatiestä, valtion arvopaperien kurssin salaperäiset heilahtelut, jotka olivat jonkin aikaa koko Pariisin puheenaiheena, ja vihdoin Fouldin ja Bonaparten epäonnistuneet keinottelut maaliskuun 10. päivän vaaleissa.

Finanssiylimystön julkisen valtaanpaluun seurauksena Ranskan kansa oli joutuva pian taas uuden helmikuun 24. päivän kynnykselle.

Perustuslakiasäättävä kokous oli vihoissaan perijäänsä kohtaan poistanut viiniveron vuodeksi 1850. Vanhojen verojen poistaminen ei kuitenkaan antanut varoja uusien velkojen maksuun. *Creton*, eräs järjestyspuolueen kretiineistä, oli jo ennen lakiasäättävän kokouksen lomaa ehdottanut viiniveron säilyttämistä. Fould otti käsiteltäväksi tuon ehdotuksen bonapartistisen ministeristön nimissä, ja vuoden 1849 joulukuun 20. päivänä, Bonaparten toimeenastumisen vuosipäivänä, kansalliskokous antoi määräyksen *viiniveron ennallistamisesta*.

Tuon ennallistamisasian ajajana ei ollut mikään finanssimies, vaan jesuiittain johtomies *Montalembert*. Hänen perustelunsa oli hämmästyttävän yksinkertaista: vero on äidinrinta, josta hallitus saa ravintonsa, ja hallituksen muodostavat repressiiviset elimet, arvovallan elimet, armeija, poliisi, virkamiehet, tuomarit, ministerit ja *papit*. Hyökkäys veroa vastaan on anarkistien hyökkäys järjestyksen vartioita vastaan, jotka suojelevat porvarillisen yhteiskunnan aineellista ja henkistä tuotantoa proletaarivandaalien pyyteiltä. Vero on viides jumala omaisuuden, perheen, järjestyksen ja uskonnon ohella. Ja

viinivero on kiistattomasti vero, ja päälle päätteeksi se ei ole mikään tavallinen, vaan ikivanha, monarkismihenkkinen, kunnioitettava vero. Vive l'impôt des boissons! Three cheers and one cheer more!*

Kun ranskalainen talonpoika haluaa maalata pirun seinälle, niin hän maalaa siihen verokarhun. Siitä hetkestä alkaen, jolloin Montalembert korotti veron jumalaksi, talonpojasta tuli jumalaton, ateisti, ja hän heittäytyi pirun, *sosialismin*, syliin. Järjestyksen uskonto oli kevytmielisesti menettänyt hänet, jesuiitat olivat kevytmielisesti menettäneet hänet, ja Bonaparte oli kevytmielisesti menettänyt hänet. Vuoden 1849 joulukuun 20. päivä oli peruuttamattomasti kompromettoinut vuoden 1848 joulukuun 20. päivän. »Setänsä veljenpoika» ei ollut perheessään ensimmäinen, jonka löi viinivero, tuo vero, joka Montalembertin sanojen mukaan ennustaa vallankumouksen rajusäätä. Todellinen, suuri Napoleon selitti St. Helenan saarella, että viiniveron ennallistaminen myötävaikutti hänen kukistumiseensa enemmän kuin mikään muu, sillä se vieroitti hänestä Etelä-Ranskan talonpojat. Se oli jo Ludvig XIV aikana ollut tärkeimpänä kansan vihan kohteena (katso Boisguillebertin ja Vaubanin kirjoituksia). Ensimmäinen vallankumous oli sen lakkauttanut, mutta 1808 Napoleon otti sen jälleen käytäntöön muunnetussa muodossa. Kun sitten Ranskaan enti restauraatio, sille eivät raivanneet tietä yksinomaan kasakat, vaan myös lupaukset viiniveron poistamisesta. Gentilhomme** ei tietenkään ollut velvollinen pysymään sanassaan, jonka se oli antanut gens tailable à merci et miséricorde***. Vuosi 1830 lupasi lakkauttaa viiniveron. Sen tapoihin ei kuulunut tehdä, mitä se sanoi, eikä sanoa, mitä se teki. Vuosi 1848 lupasi lakkauttaa viiniveron, niinkuin se lupasi kaikkea muutakin. Vihdoin Konstituante, joka ei ollut luvannut mitään, määräsi testamenttisäädöksessään viiniveron poistettavan tammikuun 1. päivänä 1850, kuten jo mainitsimme.

* — Eläköön viinivero! Kolminkertainen eläköön ja vielä kerran eläköön! *Toim.*

** — aatelisto. *Toim.*

*** — oikeudettomalle alhaiselle säädylle. *Toim.*

Mutta juuri kymmentä päivää ennen vuoden 1850 tammikuun 1. päivää Legislative vahvisti sen taas. Ranskan kansa yritti turhaan poistaa tuon veron: kun se oli heittänyt sen ovesta ulos, se näki sen jälleen tulevan sisälle ikkunasta.

Viiniveroon kohdistuneen kansanvihan selittää se, että siihen liittyivät kaikki Ranskan verojärjestelmän inhottavat puolet. Sen kantotapa oli vihattu, sen jakotapa aristokraattinen, sillä verotusprosentti on sama niin tavallisimmista kuin kalleimmistakin viineistä, vero siis kasvaa geometrisessa suhteessa kuluttajien varakkuuden vähenemiseen nähden, se on nurinkurinen progressiivinen vero. Muodostuen palkkioksi viinien väärentämisestä ja jäljentämisestä se suorastaan myrkyttää säännöllisesti työtätekeviä luokkia. Se vähentää kulutusta asettamalla pikkutulleja jokaisen sellaisen kaupungin porteille, jossa on yli neljä tuhatta asukasta, ja muuttaa joka kaupungin vieraaksi maaksi, jolla on suojelustullit ranskalaista viiniä vastaan. Suuret ja sitäkin enemmän pienet viinikauppiat, marchands de vin, kapakoitsijat, joiden ansiot riippuvat välittömästi viinin kulutuksesta, ovat viiniveron ilmettyjä vastustajia. Ja vihdoin, vähentäessään kulutusta viinivero supistaa tuotteiden menekkimarkkinoita. Samalla kun se tekee kaupungin työläiset kykenemättömiksi ostamaan viiniä, se tekee viiniviljelystä harjoittavat talonpojat kykenemättömiksi myymään viiniä, ja viiniviljelystä harjoittavaa väestöä lasketaan Ranskassa olevan 12 miljoonaa. Viiniveroon kohdistunut kansan viha ja erittäinkin talonpoikien fanaattinen kiihtymys sitä vastaan on sen tähden ymmärrettävää. He eivät sitä paitsi pitäneet sen ennallistamista minään yksityisenä, minään satunnaisena tapahtumana. Talonpojilla on omalaatuista historiallista perimätietoutta, jonka poika perii isältään, ja tässä historiallisessa koulussa on vakiintunut mielipide, että jokainen hallitus lupaa lakkauttaa viiniveron, kun se tahtoo petkuttaa talonpoikia, ja säilyttää tai saattaa sen jälleen voimaan heti, kun on pettänyt talonpojat. Viiniveron perusteella talonpoika saa hajua hallituksesta, sen pyrkimyksistä. Viiniveron uudelleen voimaansaattaminen 20. joulukuuta merkitsi: *Louis Bonaparte on samanlainen kuin muut.*

Hän ei kuitenkaan ollut sellainen kuin muut, hän oli *talonpoikien keksimä*, ja miljoonien allekirjoittamissa viiniveroa vastustavissa anomuksissa he peruuttivat ne äänet, jotka vuosi sitten olivat antaneet »setänsä veljenpojalle».

Maalaisväestön, joka käsittää yli kaksi kolmannesta Ranskan koko väestöstä, muodostavat suurimmaksi osaksi niin sanotut vapaat *maanomistajat*. Niiden ensimmäinen sukupolvi, jonka vuoden 1789 vallankumous vapautti lunastuksesta feodaalisista rasituksista, ei ollut maksanut maastaan mitään. Mutta seuraavat sukupolvet maksoivat *maan hinnan* nimellä sen, mitä heidän puoleksi henkiorjina olleet esi-isänsä olivat maksaneet veroina, kymmenyksinä, päivätöinä jne. Kuta enemmän väestö kasvoi ja kuta enemmän maan lohkominen lisääntyi, sitä kalliimmaksi kävi parsellien hinta, sillä niiden kysyntä kasvoi sitä mukaa kuin ne pienenivät. Mutta samassa suhteessa kuin nousi talonpoikaisparsellien hinta, kasvoi *talonpojan velka*, ts. *hypoteekki*, riippumatta siitä, ostiko hän parsellin välittömästi vai saiko hän sen yhteisperillisiltä pääomaksi arvioituna. Maata rasittavaa velkasitoumusta sanotaan *hypoteekiksi*, maan kiinnitykseksi. Niin kuin keskiaikaiseen maapalstaan akkumuloitui *privilegioita*, niin myös nykyaikaiseen parselliin akkumuloituu *hypoteekkeja*.— Toisaalta parsellijärjestelmän vallitessa maa on sen omistajan pelkkä *tuotantoväline*. Mutta samassa määrässä kuin maata lohkotaan, vähenee sen hedelmällisyys. Koneiden käyttäminen maataloilla, työnjako, sellaiset maanparannuskeinot kuin laskuojien ja kastelukanavien laittaminen jne. käyvät yhä mahdottomammiksi, kun taas *tuottamattomat viljelykustannukset* kasvavat samassa suhteessa kuin itse tuon tuotantovälineen pirstoutuminen. Näin käy siitä huolimatta, onko parsellin omistajalla pääomaa vai ei. Mutta kuta enemmän pirstoutuminen lisääntyy, sitä suuremmassa määrässä maapalsta kaikkine viheliäisimpine irtaimistoi-neen on palstaviljelijän ainoa pääoma, sitä suuremmassa mitassa lakataan sijoittamasta maahan pääomaa, sitä enemmän köyhältä talonpojalta [Kotsass] puuttuu maata, rahaa ja sivistystä maanviljelystieteen saavutusten käyttämiseen, sitä enemmän taantuu maanviljelys. *Puh-*

das tuotto vihdoin vähenee samassa suhteessa kuin *bruttokulutus* kasvaa, kuin talonpojan omaisuus pitää koko hänen perhettään poissa muista toimista kykenemättä kuitenkaan sitä ylläpitämään.

Siis samassa määrässä kuin lisääntyvät väestö ja maan pirstoutuminen, samassa määrin *kallistuu tuotantoväline* — maa — ja vähenee *sen hedelmällisyys*, samassa määrin *rappeutuu maanviljelys ja talonpoika velkaantuu*. Se mikä oli seurauksena, muuttuu vuorostaan syyksi. Jokainen sukupolvi jättää seuraavalle yhä enemmän velkoja, jokainen uusi sukupolvi alkaa elämänsä yhä epäsuotuisampien ja vaikeampien ehtojen vallitessa, kiinnityslainan otto aiheuttaa kiinnityslainan oton, ja kun talonpojan on mahdoton tarjota palstaansa *uuden velan* pantiksi, ts. rasittaa sitä uusilla hypoteekeilla, niin hän joutuu suoraa päätä *koronkiskurin* kynsiin ja *kiskurikorot* käyvät sitä suunnattomammiksi.

Niin jouduttiin siihen, että maata rasittavien *hypoteekkilainojen korkoina* ja *koronkiskurilta saamiensa kiinnityksettömien lainojen korkoina* Ranskan talonpoika ei luovuta kapitalisteille ainoastaan maankorkoa eikä ainoastaan teollista voittoa, sanalla sanoen, ei ainoastaan *koko puhdasta voittoa*, vaan vieläpä *osan työpalkastaankin*; hän on siis vajonnut *irlantilaisen maanvuokraajan* tasalle, vaikka on olevinaan muka *yksityisomistaja*.

Tuota kehityskulkua edistivät Ranskassa jatkuvasti kasvava *verotaakka* ja *oikeuskulut*, mitkä johtuivat osaksi suoranaisesti niistä muodollisuuksista, joilla Ranskan lainsäädäntö saartaa maaomaisuuden, osaksi niistä lukemattomista selkkauksista, joita syntyi toisiinsa rajoituvien ja ristiinkäyvien parsellien omistajien välillä, ja osaksi talonpoikien *käräjäimisinnosta*, sillä heidän omistusnautintonsa supistuu kuvitellun omaisuuden, *omistusoikeuden* fanaattiseen puolustamiseen.

Vuoden 1840 tilastollisen laskelman mukaan Ranskan maanviljelyksen kokonaistuoton arvo oli 5 237 178 000 frangia. Tästä summasta on vähennettävä 3 552 000 000 frangia viljelykustannuksiin, mm. työntekijäin kulutukseen. Puhtaaksi tuotoksi jää 1 685 178 000 frangia, ja siitä on vähennettävä 550 miljoonaa hypoteekkien korkoihin, 100 miljoonaa oikeusviranomaisille, 350 miljoo-

naa veroihin ja 107 miljoonaa kirjaanpanomaksuihin, leimaveroihin, kiinnityspalkkioihin jne. Nettotuotosta jää kolmas osa — 538 miljoonaa; väestön lukumäärän mukaan jaettuna puhdasta tuloa ei tule edes 25 frangia henkeä kohti¹⁶⁰. Tässä laskelmassa ei luonnollisesti ole otettu huomioon kiinnityksetöntä koronkiskontaa, asianaajopalkkioita eikä muuta sellaista.

Tämän jälkeen ymmärtää kyllä Ranskan talonpoikien aseman, kun tasavalta lisäsi heidän entisiin rasituksiinsa vielä uusia. Näemme, että talonpoikien riistäminen eroaa teollisuusproletariaatin riistämisestä ainoastaan *muodollisesti*. Riistäjä on sama: *pääoma*. Yksityiset kapitalistit riistävät yksityisiä talonpoikia *hypoteekkien* ja *koronkiskonnan* avulla, kapitalistiluokka riistää talonpoikaisluokkaa *valtionverojen* avulla. Talonpojan omistusoikeus on se taikakalu, jolla pääoma on lumonnut häntä tähän asti, se tekosyy, jonka varjolla se on yllyttänyt häntä teollisuusproletariaattia vastaan. Vain pääoman kukistuminen voi nostaa talonpojan, vain kapitalisminvastainen proletariihallitus voi tehdä lopun hänen taloudellisesta kurjuudestaan ja yhteiskunnallisesta alennustilastaan. *Perustuslaillinen tasavalta* merkitsee hänen yhtyneiden riistäjiensä diktatuuria, *sosiaalidemokraattinen, punainen* tasavalta — hänen liittolaistensa diktatuuria. Ja vaakakuppi nousee tai laskee aina niiden äänien mukaan, jotka talonpoika pudottaa vaaliurnaansa. Hänen on itsensä ratkaistava kohtalonsa.— Niin sanoivat sosialistit pamfleteissa, albumeissa, kalentereissa ja kaikenlaisissa lentolehtisissä. Nämä sanat kävivät talonpojalle ymmärrettävämmiksi järjestyspuolueen vastakirjoitusten ansiosta; järjestyspuoluekin kääntyi hänen puoleensa ja liioitellen karkeasti ja kuvailen brutaalisti sosialistisia aatteita ja pyrkimyksiä se tavoitti todellisen talonpoikaissävyn ja kiihotti ylenmäärin hänen himoaan saada kielletty hedelmä. Ymmärrettävimminkin puhuivat kuitenkin itse kokemukset, joita talonpoikaisluokka oli saanut äänioikeuden käyttämisestä, ja ne pettymykset, jotka kolauttivat sitä kerta toisensa jälkeen vallankumouksen kiivaassa kulussa. *Vallankumoukset ovat historian vetureita.*

Talonpoikain vähittäisestä kääntymyksestä ilmeni eri oireita. Se ilmeni jo lakiasäättävän kokouksen vaaleis-

sa, se ilmeni Lyonin ympärillä olevan viiden departementin piiritystilassa, se ilmeni siinä, että muutamia kuuksia kesäkuun 13. päivän jälkeen Gironden departementti valitsi Chambre introuvablen* entisen presidentin tilalle erään vuoripuoluelaisen, se ilmeni vuoden 1849 joulukuun 20. p:nä, kun kuolleen legitimistin tilalle valittiin edustajaksi punainen *du Gardin*¹⁶¹ departementissa, tuossa legitimistien luvatussa maassa, joka vuosina 1794 ja 1795 oli tasavaltalaisiin kohdistuneiden mitä hirvittävimpien väkivaltaisuuksien näyttämönä, vuoden 1815 *terreur blanchen*** keskuspesässä, jossa murhattiin julkisesti liberaaleja ja protestantteja. Tuon staattisimman luokan vallankumouksellistuminen tulee huomattavimmin näkyviin viiniveron ennallistamisen jälkeen. Hallituksen toimenpiteet ja vuoden 1850 tammi- ja helmikuussa säädetyt lait suuntautuivat melkein yksinomaisesti *departementteja* ja *talonpoikia* vastaan. Vakuuttava todiste näiden kehittymisestä.

Hauptoulin kiertokirje, jolla santarmi nimitettiin prefektin, aliprefektin ja ennen kaikkea määrin inkvisiittoriksi ja järjestettiin urkinta kaukaisimpienkin kylien pimeimpiin kolkkiin ulottuvaksi; *laki koulumestareita vastaan*, joka heidät, talonpoikaisluokan kykymiehet, johtajat, kasvattajat ja neuvonantajat, alisti prefektien mielivaltaan ja ajoi heitä, oppineiden luokan proletaareja, kuin metsänotuksia kunnasta toiseen; *määrjä vastaan suunnattu lakiehdotus*, joka ripusti virkaeron Damokleen-miekan heidän pänsä yläpuolelle ja asetti heidät, talonpoikaiskuntien presidentit, joka hetki vastakkain tasavallan presidentin ja järjestyspuolueen kanssa; *määräys*, joka muutti Ranskan 17 sotilaspiiriä neljäksi pašsalikiksi¹⁶² ja teki kasarmista ja kenttäleiristä ranskalaisten kansallissalongin; *koululaki*, jolla järjestyspuolue yleisen äänioikeuden valtakautena julisti elin ehdokseen tietämättömyyden ja Ranskan väkivaltaisen tylystämisen — mitä olivat kaikki nuo lait ja toimenpi-

* Tätä nimeä kantaa historiassa 1815 välittömästi Napoleonin toisen kukistumisen jälkeen valittu fanaattisen ultraroyalistinen ja taantumuksellinen edustajakamari. (*Engelsin huomautus vuoden 1896 painokseen.*)

** — valkoinen terrori. *Toim.*

teet? Epätoivoisia yrityksiä saattaa departementit ja departementtien talonpojat jälleen järjestyspuolueen valtaan.

Repressiivisinä toimenpiteinä ne olivat surkeita keinoja, jotka eivät osuneet maaliin. Suuret toimenpiteet, kuten viiniveron ja 45 centimen veron säilyttäminen, miljardin takaisin maksamista koskevien talonpoikaisanomusten ivallinen hylkääminen jne., kaikki nuo keskuksen lainsäädännölliset ukonnuolet osuivat talonpoikaisluokkaan ainoastaan kertaiskuna, tukussa; mainitut lait ja toimenpiteet tekivät hyökkäyksen ja vastarinnan *yleiseksi*, päivän puheenaiheeksi joka mökissä, ne levittivät vallankumousta joka kylään, ne *paikallistivat ja talonpoikaistivat vallankumousta*.

Eivätkö nuo Bonaparten ehdotukset, niiden hyväksyminen kansalliskokouksessa todista toisaalta perustuslaillisen tasavallan molempien mahtien yksimielisyyttä, mikäli kysymyksessä on anarkian kukistaminen, ts. kaikkien niiden luokkien kukistaminen, jotka vastustavat porvariston diktatuuria? Eikö *Soulouque* ollut heti karkeasanaisen kirjelmänsä¹⁶³ jälkeen vakuuttanut lakiasäättävälle kokoukselle *Carlierin* välittömästi seuranneen kirjelmän¹⁶⁴ välityksellä olevansa uskollinen järjestykselle, saman *Carlierin* joka oli *Fouchésin* likainen ja rivo karikatyyri niin kuin *Louis Bonaparte* itse oli *Napoleonin* lattea karikatyyri?

Koululaki on meille osoituksena nuorten katolilaisten ja vanhojen voltairelaisten liittoutumisesta. Saattoiko yhtyneen porvariston valta olla jotakin muuta kuin jesuiitoille ystävällisen restauraation ja vapaamielisyydellä keinoitelevan heinäkuun monarkian yhteistä despotismia? Eikö niitä aseita, jotka toinen porvarisryhmä kamppaillessaan yliherruudesta toisen porvarisryhmän kanssa oli jakanut kansalle käytettäväksi sitä vastaan, pitänyt riistää taas pois kansalta, kun se oli noussut vastustamaan heidän yhteistä diktatuuriaan? Pariisin pikkukauppiaita ei kuohuttanut mikään enemmän kuin tuo kokeeteeraava *jesuiittalaisuuden* näytteillepano, ei edes *concordats à l'amiablen** hylkääminen.

* — sovinnollisten sopimusten. *Toim.*

Sillä välin jatkuivat yhteentörmäykset järjestyspuolueen eri ryhmien välillä, samoin kuin kansalliskokouksen ja Bonapartenkin välillä. Kansalliskokousta ei miellyttänyt, että Bonaparte kohta coup d'étatinsa jälkeen, nimitettyään oman bonapartistisen ministeristön, kutsutti luokseen vastikään prefekteiksi nimitetyt monarkian invalidit ja pani heidän virassaolonsa ehdoksi perustuslainvastaisen agitaation hänen presidentiksi uudelleen valitsemisensa hyväksi, että Carlier juhli virkaanastumistaan lakkauttamalla erään legitimistisen klubin; että Bonaparte perusti oman sanomalehden »Le Napoléon»¹⁶⁵, joka ilmaisi yleisölle presidentin salaiset mielihalut, samaan aikaan kuin hänen ministeriensä tuli kieltää ne lakiasäättävän kokouksen näyttämöllä; kansalliskokousta miellytti hyvin vähän se, että Bonaparte säilytti uhalakin ministeristönsä, piittaamatta sille annetuista useista epäluottamuslauseista; että yritettiin päästä aliupseerien suosioon lisäämällä heille palkkaa neljä souta päivältä ja proletariaatin suosioon plagioidamalla Eugène Suen »Pariisin mysteeriöitä», siis perustamalla kunnialainapankin; sitä miellytti vihdoin hyvin vähän se häpeämättömyys, millä ministerien kautta vaadittiin eloon jääneiden kesäkuun kapinoitsijain karkottamista Algeriaan tarkoituksena saattaa lakiasäättävä kokous en gros* kansan epäsuosioon, samalla kun erinäisillä armahdusmääräyksillä presidentti varasi itselleen détail** kansan suosiota. Thiers puhui uhkaavia sanoja »coup d'étatista» ja »coups de têtes»***, ja lakiasäättävä kokous kosti puolestaan Bonapartelle hylkäämällä hänen jokaisen omaksi hyväkseen esittämänsä lakiehdotuksen ja tutkimalla äänekkäästi ja epäluuloisesti hänen jokaista yhteisetua tarkoittavaa lakiehdotustaan, eikö se toimeenpanovaltaa lisätessään koitunut Bonaparten persoonallisen vallan hyödyksi. Sanalla sanoen, lakiasäättävä kokous kosti hyljeksintäkonspiraatiolla.

Legitimistien puolue näki puolestaan harmikseen, kuinka kyvykkäämmät orleanistit anastivat jälleen mel-

* — kerralla. *Toim.*

** — vähin erin. *Toim.*

*** Sanaleikki: »coup d'état» — »valtiokaappaus», »coups de tête» — »ajattelemattomat teot». *Toim.*

kein kaikki virkapaikat ja kuinka *sentralisaatio* lisääntyi, kun he sitä vastoin odottivat menestyvänsä *desentralisaation* ansiosta. Tosiaankin. Vastavallankumous suoritti *väkivaltaista keskitystyötä*, ts. valmisteli vallankumouksen koneistoa. Pankkisetelien pakkokurssilla se *keskitti* jopa Ranskan kullan ja hopeankin Pariisiin pankkiin ja loi siten vallankumoukselle *valmiin sotarahaston*.

Orleanistit näkivät vihdoin harmikseen, että legitimitteettiperiaate nousee taas esiin heidän bastardiperiaatteensa vastakohtana ja että he itse joutuvat joka hetki alennetuiksi ja pahoinpidellyiksi niin kuin porvarissäätyinen vaimo aatelisen puolisonsa taholta.

Olemme tulleet vähitellen huomaamaan, miten talonpojat, pikkuporvarit, yleensä keskikerrokset asettuivat proletariaatin puolelle, joutuivat ilmi ristiriitaan virallisen tasavallan kanssa, joka kohteli niitä kuin vihollisiaan. *Kapina porvariston diktatuuria vastaan, yhteiskunnan uudistamisen tarve, demokraattis-tasavaltalaisten laitosten säilyttäminen yhteiskunnan uudistamiseliminä, ryhmittäminen proletariaatin, ratkaisevan vallankumouksellisen voiman, ympärille* — siinä niin sanotun *sosiaalidemokraattisen puolueen, punaisen tasavallan puolueen, yleiset luonteenpiirteet*. Tämä *»anarkian puolue»*, joksi vastustajat ovat sen ristineet, on samoin kuin *järjestyspuoluekin* eri etujen koalitio. Vanhan yhteiskunnallisen epäjärjestyksen pienimmästä reformista aina vanhan yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseen asti, porvarillisesta liberalismista aina vallankumoukselliseen terrorismiin asti, niin kaukana toisistaan ovat ne äärimmäisyydet, jotka muodostavat *»anarkian puolueen»* lähtö- ja päätekohtan.

Suojelustullien poistaminen on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen *teollisuusryhmän* monopolia. Valtiotalouden järjestely on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen *finanssiryhmän* monopolia. Ulkomaisen lihan ja viljan tuontivapaus on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen kolmannen ryhmän, *suurmaanomistuksen*, monopolia. Freetrader-puolueen, ts. Englannin porvariston edistysmielisimmän puolueen, vaatimukset näyttävät Ranskassa järjestään sosialistisilta vaatimuksilta. Voltairelaisuus on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen neljättä ryhmää, *katolilaista*

ryhmää. Painovapaus, yhdistymisoikeus, yleinen kansanvalistus ovat sosialismia, sosialismia! Nehän loukkaavat järjestyspuolueen yleistä monopolia.

Tilanne oli kypsynyt vallankumouksen kulussa niin nopeasti, että kaikenlaisten uudistuksenystävien, varsin vähäisiä vaatimuksia omaavien keskiluokkien oli pakko ryhmittyä äärimmäisen kumouspuolueen lipun alle, *punaisen lipun* alle.

Niin moninaista kuin »anarkian puolueen» tärkeimpien ainesosien *sosialismi* olikin asianomaisen luokan tai luokkaryhmän taloudellisten edellytysten ja niistä johtuvien vallankumouksellisten yleistarpeiden kannalta, niin *yhdessä* kohdassa se kävi yhteen: se julisti olevansa *proletariaatin vapautuksen väline* ja pitävänsä sen vapauttamista *päämääränään*. Toisia petetään tarkoituksellisesti, toiset pettävät itseään uskottelemalla heidän tarpeittensa mukaiseksi muutettua maailmaa kaikille parhaaksi maailmaksi, jossa kaikki vallankumoukselliset vaatimukset toteutuvat ja kaikki vallankumoukselliset yhteentörmäykset tulevat poistetuiksi.

»Anarkian puolueen» jokseenkin samankaikuisten *yleisten* sosialististen fraasien takana piilee »Nationalin», »Pressen» ja »Sièclen» sosialismi, joka tahtoo enemmän tai vähemmän johdonmukaisesti suistaa finanssiylimystön vallan ja vapauttaa teollisuuden ja kaupan niiden tähänastisista kahleista. Se on teollisuuden, kaupan ja maanviljelyksen sosialismia, joiden valtaherrat järjestyspuolueessa kieltävät nuo edut, mikäli ne eivät käy enää yhteen heidän yksityismonopoliensa kanssa. Tuosta *porvarillisesta sosialismista*, joka luonnollisesti, kuten jokainen sosialismin muunnos, vetää mukaansa osan työläisistä ja pikkuporvareista, eroaa varsinainen, *pikkuporvarillinen sosialismi*, sosialismi par excellence*. Pääoma ryövää pikkuporvariin luokkaa pääasiallisesti velkojana, siksi tämä luokka vaatii *luottolaitoksia*; pääoma murjoo sitä *kilpailulla*, siksi se vaatii valtion tukemia *yhtymiä*; pääoma alistaa sen valtaansa *keskittymisen* avulla, siksi se vaatii *progressiivista verotusta*, perintöoikeuden rajoittamista, suurten valtiontöiden suorittamista ja muita

* — ennen muuta. *Toim.*

toimenpiteitä, jotka *pidättävät väkivaltaisesti pääoman kasvua*. Koska tämä luokka unelmoi sosialisminsa rauhallisesta toteuttamisesta — ehkä lukuunottamatta lyhytaikaista toista helmikuun vallankumousta — niin tuleva historiallinen kehityskulku näyttää siitä luonnollisesti niiden *järjestelmien soveltamiselta*, joita yhteiskunnan ajattelijat joko ryhmänä tai yksityisinä keksijöinä keksivät tai ovat keksineet. Näistä sosialisteista tulee sitten olemassaolevien sosialististen *järjestelmien* eklektikkoja tai adepteja, sen *doktrinäärisen sosialismin* kannattajia, joka oli proletariaatin teoreettisena ilmauksena ainoastaan niin kauan kuin proletariaatti ei ollut vielä kehittänyt omaa vapaata historiallista liikettään.

Tuo utopia, tuo *doktrinäärinen sosialismi*, joka alistaa koko liikkeen palvelemaan sen jotain yhtä puolta ja korvaa yksityisen pedantin aivotoiminnalla yhteisen, yhteiskunnallisen tuotannon ja ennen kaikkea kuvittelee pienten taitotempujen tai suurten sentimentaalisuuksien avulla vallankumouksellisen luokkataistelun ja sen välttämättömyyden olemattomaksi, tuo doktrinäärinen sosialismi oikeastaan vain ihannoii nykyistä yhteiskuntaa, esittää siitä kuvan, jossa ei ole varjopuolia, ja tahtoo toteuttaa ihanteensa vastoin yhteiskunnallista todellisuutta. Samaan aikaan kuin proletariaatti luovuttaa tuon sosialismin pikkuporvaristolle ja eri sosialistijohtajien keskinäinen taistelu tuo julki, että jokainen niin sanotuista järjestelmistä on sosiaalisen kumouksen jonkin yhden tilapäismomentin korostamista muihin verraten — *proletariaatti* ryhtyy yhä enemmän *vallankumouksellisen sosialismin* ympärille, *kommunismin* ympärille, jolle porvaristo itse on keksinyt nimen *Blanqui*. Tämä sosialismi on *vallankumouksen julistamista jatkuvaksi*, se on proletariaatin *luokkadiktatuuria*, joka on välttämätön siirtymävaihe *luokkaeroavuuksien hävittämiseksi yleensä*, niiden tuotantosuhteiden hävittämiseksi, joihin luokkaeroavuudet perustuvat, noita tuotantosuhteita vastaavien yhteiskunnallisten suhteiden hävittämiseksi, noista yhteiskunnallisista suhteista johtuvien aatteiden kumoamiseksi.

Tämän esityksen puitteet eivät salli laajemmin käsitellä tätä asiaa.

Olemme nähneet, että niin kuin *finanssiylimystö* asetui väistämättä *järjestys*puolueen johtoon, niin teki myös *proletariaatti* »anarkian puolueessa». Samalla kun erinäiset vallankumoukselliseksi liitoksi yhtyneet luokat ryhmittivät proletariaatin ympärille, samaan aikaan kun departementit muuttuivat yhä epäluotettavammiksi ja itse lakiasäätävä kokous suhtautui yhä äreämmin Ranskan Soulouquen* vaatimukseen, lähenivät täydennysvaalit, joita oli pitkän aikaa lykätty ja viivytelty ja joissa oli valittava edustajat karkotettujen kesäkuun 13. päivän vuoripuoluelaisten tilalle.

Vihollistensa halveksimana, oletettujen ystäviensä huonosti kohtelemana ja alituisesti nöyryyttämänä hallitus näki vain *yhden* keinon päästä pois sietämättömästä ja arveluttavasta asemasta — *kapinan*. Kapina Pariisissa olisi antanut tilaisuuden julistaa Pariisi ja departementit piiritystilaan ja siten pitää komentoa vaaleissa. Toisaalta järjestyksen ystävien oli pakko tehdä myönnytyksiä hallitukselle, joka oli saanut voiton anarkiasista, elleivät he itse tahtoneet näyttää anarkisteilta.

Hallitus ryhtyi työhön. Helmikuun alussa 1850 se provosoi kansaa hakkaamalla vapauden puut.¹⁶⁶ Turhaan. Kun vapauden puut olivat kadonneet, niin hallituskin kadotti malttinsa ja perääntyi säikähtäen omaa provokaatiotekoaan. Kansalliskokous suhtautui tuohon Bonaparten kömpelöön vapautumisyritykseen jääkylmän epäluuloisesti. Kuolemattomuusseppelten poistaminen heinäkuun patsaalta ei ollut sen tuloksellisempaa.¹⁶⁷ Se aiheutti armeijan erään osan vallankumouksellisia mielenosoituksia ja antoi kansalliskokoukselle aiheen enemmän tai vähemmän peiteltyyn epäluottamuslauseeseen antamiseen ministeristölle. Turhaan hallituksen sanomalehdistö uhkaili yleisen äänioikeuden poistamisella ja kasakoiden maahanhyökkäyksellä. Turhaan d'Hauptpoul suorastaan haastoi lakiasäätävässä kokouksessa vasemiston lähtemään kadulle ja selitti, että hallitus oli valmis vastaanottamaan sen. Hautpoul ei saanut aikaan mitään muuta kuin puhemiehen kehotuksen palata

* — Napoleon III:n. *Toim.*

asiaan, ja järjestyspuolue antoi vaiteliaan vahingoniloisena erään vasemmistolaisedustajan ivailla Bonaparten vallananastushaluja. Turha oli vihdoin ennustus, että vallankumous tulisi *helmikuun 24. päivänä*. Hallitus sai aikaan sen, että kansa sivuutti huomiotta helmikuun 24. päivän.

Proletariaatti ei antanut provosoida itseään mihinkään *kapinamellakkaan*, sillä sen aikomuksena oli tehdä *vallankumous*.

Hallituksen provokaatioteot vain lisäsivät yleistä suuttumusta vallitsevaa järjestystä kohtaan, mutta ne eivät estäneet vaalikomiteaa, joka oli kokonaan työläisten vaikutuksen alainen, asettamasta Pariisia varten kolmea ehdokasta: *De Flottea, Vidalia ja Carnotia*. *De Flotte* oli kesäkuun karkotettuja ja sai armahduksen Bonaparten erään kansansuosiota tavoittelevan päähänpiston seurauksena, hän oli Blanquin ystävä ja toukuuun 15. päivän yrityksen osanottaja.¹⁶⁸ *Vidal* tunnettiin kommunistisena kirjailijana kirjastaan »Rikkauden jaosta», hän oli Louis Blancin entinen sihteeri Luxembourgin valiokunnassa. *Carnot*, voiton järjestäneen Konventin jäsenen poika, »Nationalin»-puolueen vähiten mainitaan pilannut jäsen, väliaikaisen hallituksen ja toimeenpanokunnan kansanvalistusministeri, oli demokraattisen koululakiehdotuksensa ansiosta elävä vastalause jesuiittain koululakia vastaan. Nuo kolme ehdokasta edustivat kolmea liittoutunutta luokkaa: kärjessä kesäkuun kapinallinen, vallankumouksellisen proletariaatin edustaja, hänen rinnallaan doktrinääri sosialisti, sosialistisen pikkuporvariston edustaja, ja vihdoin kolmantena tasavaltalaisen porvaripuolueen edustaja, puolueen, jonka demokraattiset kaavat olivat järjestyspuoluetta vastaan suunnattuina saaneet sosialistista sisältöä ja menettäneet aikoja sitten varsinaisen merkityksensä. Tämä oli sama *yleinen koalitio porvaristoa ja hallitusta vastaan kuin helmikuussakin*. Mutta tällä kertaa *vallankumouksellisen liiton johdossa oli proletariaatti*.

Kaikesta vastustuksesta huolimatta voittivat sosialistiset ehdokkaat. Yksinpä armeijakin äänesti kesäkuun kapinallisen puolesta omaa sotaministeriään *La Hittea* vastaan. Järjestyspuolue oli kuin salaman lyömä. De-

partementtien vaalit eivät tuoneet sille lohdutusta, ne tuottivat enemmistön vuoripuoluelaisille.

Vuoden 1850 maaliskuun 10. päivän vaalit! Ne olivat vuoden 1848 kesäkuun kumoamista: kesäkuun kapinallisten teurastajat ja karkottajat palasivat kansalliskokoukseen, mutta nöyryytettyinä, karkotettujen seurassa ja näiden periaatteet huulillaan. *Vaalit olivat vuoden 1849 kesäkuun 13. päivän kumoamista:* kansalliskokouksen proskriboima vuoripuolue palasi kansalliskokoukseen, mutta ei enää vallankumouksen komentajana, vaan sen etumaisena torvensoittajana. *Vaalit olivat joulukuun 10. päivän kumoamista:* ministeri La Hitten tappio merkitsi Napoleonin tappiota. Ranskan parlamentin historia tuntee vain yhden vastaavan tapauksen: Kaarle X ministerin d'Hausserin häviön 1830. Vuoden 1850 maaliskuun 10. päivän vaalit olivat vihdoin toukokuun 13. päivän vaalien kumoamista, jotka olivat antaneet järjestyspuolueelle enemmistön. Maaliskuun 10. päivän vaalit olivat vastalause toukokuun 13. päivän enemmistöä vastaan. Maaliskuun 10. päivä oli vallankumousta. Vaaliliput kätkevät taaksensa katukiviä.

»Maaliskuun 10. päivän äänestys tietää sotaa», huudahti Ségur d'Aguesseau, eräs järjestyspuolueen edistyksellisimpiä jäseniä.

Vuoden 1850 maaliskuun 10. päivästä perustuslainlinen tasavalta siirtyy uuteen vaiheeseen, *hajaantumisvaiheeseensa*. Enemmistön eri ryhmät ovat taasen yhtyneet keskenään ja Bonaparten kanssa, ne ovat taasen järjestyksen pelastajia, ja Bonaparte on taasen niiden *puolueeton mies*. Joskin ne muistavat olevansa kuningasmielisiä, niin vain sen tähden, että ne epäilevät porvarillisen tasavallan mahdollisuutta; joskin Bonaparte muistaa olevansa ehdokas, niin vain sen tähden, että hän epäilee pysyvänsä presidenttinä.

De Flotten, kesäkuun kapinallisen, valitsemiseen Bonaparte vastasi järjestyspuolueen käskystä nimittämällä *Barochen* sisäasiainministeriksi, Barochen, joka oli Blanquin ja Barbèsin, Ledru-Rollinin ja Guinardin syyttäjiä. *Carnotin* valitsemiseen lakiasäättävä kokous vastasi hyväksymällä koululain, *Vidalin* valitsemiseen — kuristamalla sosialistisen lehdistön. Sanomalehdistönsä

toitotuksela järjestyspuolue koettaa karkottaa pelkonsa. »Miekka on pyhä», huudahtaa sen eräs äänenkannattaja; »järjestyksen puolustajien on ryhdyttävä hyökkäykseen punaisten puoluetta vastaan», sanoo toinen; »socialismin ja yhteiskunnan välillä käydään kaksintaistelua elämästä ja kuolemasta, taukoamatonta, armotonta sotaa; tässä epätoivoisessa kaksintaistelussa täytyy jommankumman sortua; ellei yhteiskunta tuhoa socialismia, socialismi tuhoaa yhteiskunnan», kiekuu eräs kolmas järjestyksen kukko. Rakentakaa järjestyksen katusulkuja, uskonnon katusulkuja, perheen katusulkuja! Pariisin 127 000 valitsijasta on tehtävä loppu! Pärttylinyö socialisteille! Järjestyspuolue uskoo todellakin silmänräpäyksen ajan, että sen voitto on taattu.

Kiihkeimmin käyvät sen sanomalehdet »*Pariisin pikkukauppiaiden*» kimppuun. Pariisin pikkukauppiat ovat valinneet edustajakseen kesäkuun kapinallisen! Se merkitsee, että toinen vuoden 1848 kesäkuu on mahdoton; se merkitsee, että toinen vuoden 1849 kesäkuun 13. päivä on mahdoton; se merkitsee, että pääoman moraalinen vaikutus on murrettu; se merkitsee, että porvariston parlamentti edustaa enää vain porvaristoa; se merkitsee, että suuromistus on hukassa, koska sen vasalli — pienomistus — etsii itselleen pelastusta omistamattomien leiristä.

Järjestyspuolue turvautuu tietenkin välttämättömään *kuluneeseen tapaansa*. »*Enemmän repressiivisiä toimenpiteitä!*» se huutaa. »*Kymmenkertaistettava repressiiviset toimenpiteet!*» Mutta sen repressiivinen voima on vähennyt kymmenkertaisesti, samalla kun vastarinta on satakertaistunut. Tärkein repressiivinen ase, armeija, eikö sekin pitäisi masentaa? Ja järjestyspuolue sanoo viimeisen sanansa: »Tukahduttavan laillisuuden rautarengas on murrettava. *Perustuslaillinen tasavalta on mahdoton*. Meidän on taisteltava todellisilla aseillamme. Vuoden 1848 helmikuusta alkaen olemme taistelleet vallankumousta vastaan *sen* aseilla ja *sen* pohjalla, olemme tunnustaneet *sen* instituutiot; perustuslaki on linnoitus, joka suojelee ainoastaan piirittäviä, muttei piiritettyjä! Toimitettuamme itsemme Troijan hevosen avulla salaa pyhään Ilioniin me emme esi-isiemme, *kreikka-*

*laisten** tapaan valloittaneet viholliskaupunkia, vaan jouduimme itse vangeiksi.»

Perustuslaki pohjaa *yleiseen äänioikeuteen*. *Yleisen äänioikeuden tuhoaminen*, se on järjestyspuolueen, porvarillisen diktatuurin viimeinen sana.

Yleinen äänioikeus antoi porvaristolle oikeuden tähän diktatuuriin toukokuun 4. päivänä 1848, joulukuun 20. päivänä 1848, toukokuun 13. päivänä 1849, heinäkuun 8. päivänä 1849. Yleinen äänioikeus tuomitsi itse itsensä maaliskuun 10. päivänä 1850. Porvariston herruus yleisen äänioikeuden johtopäätöksensä ja tuloksensa, kansan suvereenin tahdon kategorisena ilmauksena — siinä on porvarillisen perustuslain merkitys. Mutta mitä merkitystä olisi perustuslailla siitä hetkestä lähtien, kun tämän äänioikeuden, tämän kansan suvereenin tahdon sisältönä ei ole enää porvariston herruus? Eikö porvariston velvollisuus ole säännellä äänioikeutta niin, että se ajaisi takaa sitä, mikä on järjellistä, ts. porvariston herruutta? Eikö yleinen äänioikeus, kumotessaan tämän tästä olemassaolevan valtiomahdin ja luodessaan sen uudelleen itse itsestään, tee siten loppua kaikesta pysyvästä, aseta joka hetki kaikkea olemassaolevaa valtaa kyseenalaiseksi, tuhoa arvovaltaa, uhkaa kohottaa itse anarkiaa arvovallaksi? Kuka saattaisi vielä epäillä sitä vuoden 1850 maaliskuun 10. päivän jälkeen?

Porvaristo, hylätessään yleisen äänioikeuden, jolla se oli verhonnut itseään tähän asti ja josta se oli ammentanut ylivaltaansa, tunnustaa peittelemättä: »*Tähän asti diktatuurimme on ollut olemassa kansan tahdosta, nyt sitä tullaan lujittamaan vastoin kansan tahtoa.*» Ollen johdonmukainen se ei etsi enää itselleen tukea *Ranskasta*, vaan sen ulkopuolelta, ulkomailta, *invaasiosta*.

Invaasiokutsullaan tämä toinen Koblenz¹⁶⁹, joka on valinnut olopaikakseen Ranskan, nostattaa itseään vastaan kaikki kansalliset intohimot. Hyökkäämällä yleistä äänioikeutta vastaan se antaa *yleisen aiheen* uuteen vallankumoukseen, ja vallankumous tarvitsee juuri sel-

* Sanaleikki: »grecs» — »kreikkalaiset», mutta myös »ammattihuijarit». (*Engelstin huomautus vuoden 1895 painokseen.*)

laista aihetta. Jokainen *erityinen* aihe erottaisi vallankumouksellisen liiton ryhmiä ja toisi näkyviin niiden väliset erot. Mutta *yleinen* aihe huumaa puolivallankumoukselliset luokat, se sallii niiden pettää itseään sen suhteen, mikä *tietty luonne* on tulevalla vallankumouksella ja mitä seurauksia koituu niiden omasta toiminnasta. Jokainen vallankumous tarvitsee bankettikysymyksen. Yleinen äänioikeus — siinä uuden vallankumouksen bankettikysymys.

Perääntyessään *yhdistetyn* valtansa ainoasta mahdollisesta muodosta, *luokkaherruutensa* mahtavimmasta ja täydellisimmästä muodosta, *perustuslaillisesta tasavallasta*, takaisin alempaan, epätäydelliseen, heikompaan muotoon, *monarkiaan*, liittoutuneet porvarisryhmät julistivat oman tuomionsa. Ne muistuttavat vanhusta, joka saadakseen jälleen nuoruudenvoimansa kaivoi esille lapsenvaatteensa ja koetti kiskoa ne kuivettuneen kehonsa verhoksi. Niiden tasavallan ansiota oli vain se, että *se oli vallankumouksen ansari*.

Vuoden 1850 maaliskuun 10. päivän muistokirjoituksena on:

*Après moi le déluge!**

IV

YLEISEN ÄÄNIOIKEUDEN LAKKAUTTAMINEN 1850

(Edellisten kolmen luvun jatko on otettu »Neue Rheinische Zeitungin» viimeksi ilmestyneen, viidennen ja kuudennen kaksoisvihkon »Katsauksesta». Siinä selostetaan aluksi Englannissa 1847 puhjennutta suurta kaupapapulaa ja tehdään selkoa niistä jälkivaikutuksista, joita se aiheutti Euroopan mannermaalla ja jotka selittävät silloisten poliittisten selkkausten kärjistymisen vuoden 1848 helmikuun ja maaliskuun vallankumouksiksi, ja osoitetaan sitten, kuinka vuonna 1848 taasen alkanut ja 1849 vielä korkeammalle kohonnut teollisuuden ja kaupan kukoistus lamautti vallankumouksellisen nousun

* — Minun jälkeeni vedenpaisumus. (Sanat kuuluvat Ludvig XV:lle.) *Toim.*

ja teki samalla taantumuksen voiton mahdolliseksi. Nimenomaan Ranskasta sanotaan sitten seuraavaa:)*

Samoja oireita ilmeni *Ranskassa* vuodesta 1849 ja varsinkin vuoden 1850 alusta alkaen. Pariisin teollisuuslaitokset toimivat täydellä teholla, ja myös Rouenin ja Mülhausenin puuvillatehtaat toimivat jotakuinkin hyvin, joskin täälläkin, kuten Englannissa, raaka-aineiden korkeat hinnat ovat olleet haittana. Espanjan laaja tulliudistus ja erilaisten ylellisyystavarain tullien alentaminen Meksikossa edistivät lisäksi erityisesti kukoistustilan kehittymistä Ranskassa; ranskalaisten tavaroiden vienti noille markkinoille lisääntyi huomattavasti. Pääomien lisääntyminen johti Ranskassa moniin keinottelurytyksiin, joihin antoi aihetta Kalifornian kultakaivosten laajamittainen käyttö. Syntyi joukko yhtiöitä, jotka alhaisilla osakemaksuillaan ja sosialistisiksi väritetyillä prospekteillaan vetosivat suoraan pikkuporvariensa ja työläisten rahapussiin, mutta jotka ylipäänsä olivat sitä aitoa puijausta, mikä on ominaista yksinomaan ranskalaisille ja kiinalaisille. Eräs näistä yhtiöistä on jopa suoranaisesti hallituksen suojeluksessa. Tuontitullit tuottivat Ranskassa yhdeksänä ensimmäisenä kuukautena vuonna 1848 63 miljoonaa frangia, 1849 — 95 miljoonaa frangia ja 1850 — 93 miljoonaa frangia. Vuoden 1850 syyskuussa ne nousivat muuten vuoden 1849 samaan kuukauteen verraten enemmän kuin miljoonalla. Vienti nousi samaten 1849 ja vielä enemmän 1850.

Parhaimpana todistuksena jälleen koittaneesta kukoistuskaudesta on se, että Ranskan pankki otti vuoden 1850 elokuun 6. päivän lain mukaan jälleen käytäntöön käteissuoritukset. Maaliskuun 15. päivänä 1848 pankki oli saanut valtuudet lakkauttaa käteissuoritukset. Pankkiseteleitä oli silloin, maaseutupankit mukaan luettuina, liikkeellä 373 miljoonaa frangia (14 920 000 Englannin puntaa). Marraskuun 2. päivänä 1849 oli liikkeellä oleva setelimäärä 482 miljoonaa frangia eli 19 280 000 Englannin puntaa; lisäys oli 4 360 000 Englannin puntaa, ja syyskuun 2. päivänä 1850 496 miljoonaa frangia eli

* Tämän alkuselityksen kirjoitti Engels vuoden 1895 painosta varten. *Toim.*

19 840 000 Englannin puntaa; lisäys oli siis noin 5 miljoonaa Englannin puntaa. Mitään setelien arvon laske- mista ei tällöin tapahtunut; päinvastoin, seteli liikkeen lisääntymistä seurasi kullan ja hopean alati kasvava kasaantuminen pankkiholveihin, niin että kesällä 1850 metallirahavarat nousivat noin 14 miljoonaan Englannin puntaan, mikä oli Ranskassa ennen kuulumatonta. Se, että pankki siten kykeni korottamaan rahaliikettään ja toimivaa pääomaansa 123 miljoonalla frangilla eli 5 miljoonalla Englannin punnalla, todistaa loistavasti, kuinka oikea oli eräessä edellisessä vihkossa* esittämämme väite, ettei vallankumous suinkaan suistanut finanssiylimystä, vaan vieläpä vahvisti sitä. Vielä selvemmäksi tuo tulos käy seuraavasta Ranskan viime vuosien pankkilainsäädäntöä koskevasta katsauksesta. Kesäkuun 10. päivänä 1847 pankki valtuutettiin laskemaan liikkeelle 200 frangin seteleitä; pienin seteli oli siihen asti ollut 500 frangin arvoinen. Vuoden 1848 maaliskuun 15. päivänä annettu asetus selitti Ranskan pankin setelit lailleksi maksuvälineeksi ja vapautti pankin velvollisuudesta lunastaa niitä metallirahalla. Pankin setelinanto-oikeus rajoitettiin 350 miljoonaan frangiin. Samalla se valtuutettiin päästämään liikkeeseen 100 frangin seteleitä. Huhtikuun 27. päivänä annettu asetus määräsi yhdistämään departementtipankit Ranskanpankkiin; eräs toinen, vuoden 1848 toukokuun 2. päivänä annettu asetus korotti sen setelien liikkeeseenlaskumäärää 442 miljoonaan frangiin. Muuan vuoden 1849 joulukuun 22. päivänä annettu asetus nosti setelien liikkeeseenlaskun maksimirajan 525 miljoonaan frangiin. Vihdoin vuoden 1850 syyskuun 6. päivän laki saattoi jälleen voimaan setelien vaihdon metallirahaksi. Nuo tosiasiat: seteli liikkeen jatkuva lisääntyminen, Ranskan koko luotto toiminnan keskittyminen pankin käsiin ja Ranskan kaiken kullan ja hopean kasaantuminen pankkiholveihin, veivät herra Proudhonin siihen johtopäätökseen, että pankin oli nyt luotava vanha käärmeennahkansa ja muuttuttava proudhonilaiseksi kansanpankiksi. Hänen ei kuitenkaan olisi tarvinnut tuntea edes Englannin pank-

* Ks. tätä osaa, s. 536—539. *Toim.*

kirajoitusten historiaa v. 1797—1819¹⁷⁰, hänen olisi tarvinnut vain suunnata katseensa Kanaalin ylitse nähdäkseen, että tuo tosiasia, joka hänestä oli porvarillisen yhteiskunnan historiassa ennen kuulumaton, oli mitä normaalisin porvarillinen tapaus, joka nyt oli Ranskassa ensikertainen ilmiö. Nähdään siis, että näennäisesti vallankumoukselliset teoreetikot, jotka väliaikaisen hallituksen jälkeen pitivät Pariisissa suurta suuta, olivat suoritettujen toimenpiteiden luonteesta ja tuloksista yhtä tietämättömiä kuin väliaikaisen hallituksen herrat itsekin.

Huolimatta teollisuuden ja kaupan menestyksestä, josta Ranska hetkellisesti iloitsi, väestön pääjoukko, 25 miljoonaa talonpoikaa, kärsi kovasta lamatilasta. Viime vuosien hyvät sadot olivat painaneet viljan hinnat Ranskassa vielä paljon alemmaksi kuin Englannissa, ja velkaantuneiden, koronkiskurien näännyttämien ja verojen rasittamien talonpoikien asema saattoi niin ollen olla kaikkea muuta kuin loistava. Kolmen viimeksi kulu-
neen vuoden historia on kuitenkin todistanut riittävän selvästi, ettei tämä väestöluokka suinkaan kykene tekemään mitään vallankumouksellista aloitetta.

Kukoistuskausi kuten pulakausikin alkaa mannermaalla myöhemmin kuin Englannissa. Alkuprosessi tapahtuu aina Englannissa; Englanti on porvarillisen maailmankaikkeuden demiurgi. Porvarillisen yhteiskunnan yhä uudelleen läpikäymän kehitysjakson eri vaiheet esiintyvät mannermaalla sekundäärisessä ja tertiäärisessä muodossa. Ensinnäkin mannermaa vie Englantiin suhteettomasti enemmän kuin mihinkään muuhun maahan. Tämä Englantiin suuntautuva vienti riippuu kuitenkin vuorostaan Englannin asemasta, varsinkin merentakaisilla markkinoilla. Edelleen Englanti vie merentakaisiin maihin verrattomasti enemmän kuin koko mannermaa, joten noihin maihin suuntautuvan mannermaisien viennin määrä riippuu aina Englannin merentakaisesta viennistä. Mikäli siis pulat synnyttävät vallankumouksia ennen kaikkea mannermaalla, niin niiden syy on kuitenkin Englannissa. Porvarillisen maailman raajoissa täytyy luonnollisesti tapahtua väkivaltaisia purkauksia pikemmin kuin sen sydämessä, missä on enem-

män korvaamismahdollisuuksia. Toisaalta se, missä määrin mannermaan vallankumoukset vaikuttavat Englantiin, on samalla ilmapuntari, joka osoittaa, missä määrin nämä vallankumoukset todella asettavat kyseenalaiseksi porvarillisen järjestelmän olemassaolon tai missä määrin ne koskevat ainoastaan sen poliittisia muodostumia.

Tämän yleisen kukoistuksen vallitessa, jolloin porvarillisen yhteiskunnan tuotantovoimat kehittyvät niin rehevästi kuin porvarillisissa oloissa ylipäänsä on mahdollista, ei voi olla puhettakaan todellisesta vallankumouksesta. Sellainen vallankumous on mahdollinen ainoastaan kausina, jolloin *nuo molemmat tekijät — uuden-aikaiset tuotantovoimat ja porvarilliset tuotantomuodot* — joutuvat keskenään *ristiriitaan*. Ne monet riidat, joihin mannermaisen järjestyspuolueen eri ryhmien edustajat nyt antautuvat kompromettoiden toinen toisiaan, eivät suinkaan johda uusiin vallankumouksiin, vaan päinvastoin ne ovat mahdollisia ainoastaan siitä syystä, että yhteiskunnallisten suhteiden perusta on tällä hetkellä niin varma ja — mitä taantumus ei tiedä — niin *porvarillinen*. Siitä kimmahtavat takaisin kaikki porvarillista kehitystä pidättämään pyrkivät taantumukselliset yritykset samoin kuin demokraattien koko siveellinen suuttumus ja kaikki intomieliset julistukset. *Uusi vallankumous on mahdollinen ainoastaan uuden pulan seurauksena. Edellinen on kuitenkin yhtä varmaa kuin jälkimmäinenkin.*

¶ | Palatkaamme nyt *Ranskaan*.

Voiton, jonka kansa oli saavuttanut pikkuporvarien kanssa vaaleissa maaliskuun 10. päivänä, se itse teki mitättömäksi pakottaessaan suorittamaan uudet vaalit huhtikuun 28. päivänä. Vidal oli valittu paitsi Pariisissa myös Niederrheinissä. Pariisin komitea, jossa pikkuporvaristo ja vuoripuolue olivat vahvasti edustettuina, sai hänet suostumaan Niederrheinin edustajaksi. Maaliskuun 10. päivän voitto menetti ratkaisevan merkityksensä; lopullista ratkaisua lykättiin jälleen, kansan jännittyneisyys laukesi, kansaa totutettiin vallankumouksellisten voittojen asemesta legaalisiin voittoihin. Eugène Suen, tuon tunteellisen pikkuporvarin ja yhteiskun-

nallisen haaveilijan ehdokkuus mitätöi vihdoin täydelleen maaliskuun 10. päivän vallankumouksellisen merkityksen, kesäkuun kapinan rehabilitoimisen; proletariaatti saattoi hyväksyä tuon ehdokkuuden ainoastaan pilana, jolla tahdottiin miellyttää grisettejä. Vastustajansa horjuvan politiikan rohkaisemana järjestyspuolue asetti tuota hyväaikeista ehdokasta vastaan ehdokkaan, jonka piti edustaa kesäkuun *voittoa*. Tämä koominen ehdokas oli spartalainen perheenisä Leclerc, jonka sankarilliset varusteet sanomalehdistö kuitenkin riipi pala palalta pois ja joka kärsi vaaleissa loistavan tappion. Huhtikuun 28. päivän uusi vaalivoitto teki vuoripuolueen ja pikkuporvariston ylimieliseksi. Sisimmässään vuoripuolue jo riemuitsi, että se voi saavuttaa toiveittensa päämäärän puhtaasti laillista tietä ja ilman uutta vallankumousta, joka asettaisi proletariaatin jälleen etualalle; se uskoi varmasti saavansa vuoden 1852 uusissa vaaleissa yleisellä äänioikeudella asetetuksi herra Ledru-Rollinin presidentintuolille ja vuoripuoluelaiusten enemmistön kansalliskokoukseen. Järjestyspuolue, jonka uudet vaalit, Suen ehdokkuus ja vuoripuolueen sekä pikkuporvariston mieliala olivat saaneet täysin vakuuttuneeksi, että ne olivat päättäneet pysyä kaikissa tapauksissa levollisina, vastasi molempiin vaalivoittoihin *vaalilaililla*, joka teki lopun yleisestä äänioikeudesta.

Hallitus varoi tekemästä tuota lakiehdotusta omalla vastuullaan. Se oli tekevinään myönnytyksen enemmistölle siirtäen lakiehdotuksen tuon enemmistön korkeiden arvohenkilöiden, seitsemäntoista linnakreivin¹⁷¹, valmisteltavaksi. Yleisen äänioikeuden poistamista ei siis ehdottanut kansalliskokoukselle hallitus, vaan sitä ehdotti itselleen kokouksen enemmistö.

Toukokuun 8. päivänä lakiehdotus esitettiin kamarille. Koko sosiaalidemokraattinen sanomalehdistö ryhtyi yhtenä miehenä saarnaamaan, että kansan oli käyttäydettävä arvokkaasti, pysyttävä *calme majestuerex**, passiivisena ja luotettava edustajiinsa. Noiden lehtien jokainen artikkeli oli tunnustus, että vallankumous oli ennen kaikkea tuhoava niin sanotun vallankumoukselli-

* — majesteettisen tyynenä. *Toim.*

sen sanomalehdistön ja että nyt siis oli kysymyksessä sen itsesäilytys. Vallankumoukselliseksi luuloteltu sanomalehdistö paljasti salaisuutensa. Se allekirjoitti oman kuolemantuomionsa.

Toukokuun 21. päivänä vuoripuolue esitti kysymyksen alustavaan käsittelyyn ja ehdotti hylättäväksi koko suunnitelman, koska se loukkasi perustuslakia. Järjestyspuolue vastasi, että perustuslakia tullaan rikkomaan, jos se on tarpeellista, mutta nyt sitä ei tarvinnut tehdä, koska perustuslakia voitiin tulkita miten tahansa ja ainoastaan enemmistö oli pätevä ratkaisemaan, mikä tulkinta oli oikea. Thiersin ja Montalembertin tekemiin hurjiin hyökkäyksiin vuori vastasi säädylisellä ja sivistyneellä humanisuudella. Se vetosi oikeusperustaan; järjestyspuolue neuvoi sitä asettumaan sille perustalle, jolla oikeus versoo, ts. porvarillisen omaisuuden perustalle. Vuoripuolue ruikutti: tahdotaanko todella manata kai-kin voimin esiin vallankumous? Järjestyspuolue vastasi: se ei tule olemaan odottamaton.

Alustavasta käsittelystä tehtiin loppu toukokuun 22. päivänä 462 äänellä 227 vastaan. Samat miehet, jotka olivat niin juhlallisesti ja perusteellisesti todistelleet, että kansalliskokous ja jokainen edustaja menettävät valtuutensa heti kun he luopuvat kansasta, valtuuttajastaan, istua kököttivät paikoillaan ja sen sijaan, että olisivat toimineet itse, koettivat nyt yhtäkkiä saada maan toimimaan, nimittäin anomusten avulla; he istuivat hievahtamatta vielä silloinkin, kun laki meni toukokuun 31. päivänä loistavasti läpi. He koettivat kostaa puolestaan vastalauseella, jossa he merkityttivät olevansa viatomia perustuslain raiskaamiseen, vastalauseella, jota he eivät edes esittäneet julkisesti, vaan jonka he sujauttivat salaa puhemiehen taskuun.

150 000 miestä käsittävä armeija Pariisissa, lopullisen ratkaisun loputon lykkääminen, sanomalehdistön rauhoitumiskehotukset, vuoripuolueen ja vastavalittujen edustajien arkuus, pikkuporvarien majesteettinen tyyneys, mutta ennen kaikkea kaupan ja teollisuuden kukoistus estivät proletariaattia yrittämästä vallankumousta.

Yleinen äänioikeus oli tehnyt tehtävänsä. Kansan enemmistö oli käynyt kasvatuskoulun, jona yleinen äänioi-

keus vain voikin olla vallankumouksen kaudella. Tuosta oikeudesta oli tekevä lopun joko vallankumous tai taantumus.

Kohta tämän jälkeen syntyneessä selkkauksessa vuoripuolue käyttäytyi sitäkin tarmokkaammin. Sotaministeri d'Hautpoul oli sanonut puhujalavalta helmikuun kapinaa onnettomaksi katastrofiksi. Vuoren puhujille, jotka toivat kuten aina siveellisen suuttumuksensa ilmi äänekkäästi, puhemies Dupin ei antanut puheenvuoroa. Girardin ehdotti, että vuoripuolue poistuisi heti joukolla. Tulos: vuoripuolue jäi istumaan, mutta Girardin heitettiin arvottomana pois sen helmasta.

Vaalilaki kaipasi vielä erästä lisäystä, uutta *painolakia*. Sitä ei tarvinnut odottaa kauan. Hallituksen ehdotus, jota järjestyspuolue oli korjausehdotuksillaan moninkertaisesti tiukentanut, korotti vakuuksia, asetti ylimääräisen leimamaksun alakertaromaaneista (vastaus Eugène Suen valitsemiseen), asetti veron kaikille viikko- tai kuukausijulkaisuissa ilmestyville teoksille tiettyyn arkkimäärään asti ja sääti lopuksi, että jokainen sanomalehtiartikkeli on varustettava tekijän allekirjoituksella. Vakuuksia koskevat määräykset tappoivat niin sanotun vallankumouksellisen sanomalehdistön; kansa piti niiden tuhoutumista hyvityksenä yleisen äänioikeuden lakkauttamisesta. Uuden lain tarkoitus ja vaikutus eivät kuitenkaan koskeneet yksinomaisesti sanomalehdistön tätä osaa. Niin kauan kuin sanomalehdistö oli anonymia, se oli määrättömän ja nimettömän yleisen mielipiteen välittäjä; se oli kolmantena mahtina valtiossa. Kun jokainen artikkeli oli allekirjoitettava, sanomalehdestä tuli pelkkä enemmän tai vähemmän tunnettujen henkilöiden kirjallisten tuotteiden kokoelma. Jokainen artikkeli laski lehti-ilmoituksen tasolle. Tähän asti sanomalehdet olivat kiertäneet eräänlaisena yleisen mielipiteen paperirahana; nyt ne muuttuivat jokseenkin epävarmoiksi yksinäisvekseleiksi, joiden kelpoisuus ja kiertokulku eivät riippuneet ainoastaan asettajan, vaan myös siirtäjän nauttimasta luotosta. Järjestyspuolueen sanomalehdistö ei ollut kiihottanut ainoastaan yleisen äänioikeuden lakkauttamiseen, vaan myös äärimmäisiin toimenpiteisiin »huonoa» sanomalehdistöä vastaan. Mutta

kaamean anonyymina »hyvä» sanomalehdistö ei itsekään sopinut järjestyspuolueelle ja varsinkaan sen yksityisille maalaisedustajille. Se tahtoi olla tekemisissä ainoastaan palkattujen kirjailijoiden kanssa, tietää heidän nimensä, asuinpaikkansa ja tuntomerkinsä. Turhaan »hyvä» sanomalehdistö valitteli kiittämättömyyttä, jolla sen ansiota palkittiin. Laki meni läpi ja nimenmainintamääräys kolhaisi ennen muuta sitä itseään. Tasavaltalaisten lehdimiesten nimet olivat melko tunnettuja; mutta kunnioitettavat toiminimet »Journal des Débats», »Assemblée nationale»¹⁷², »Constitutionnel»¹⁷³ jne. yms. joutuivat kovasti mainostettuine valtioviisauksineen surkeaan asemaan, kun tuo arvoituksellinen sakki kerralla pelkistyi ostettavissa oleviksi ja kokeneiksi Granier de Cassagnac'n tapaisiksi penny-a-linersiksi*, jotka puolustivat käteismaksusta mitä tahansa, tai Capefiguen tapaisiksi vanhoiksi pesurievuiksi, jotka sanoivat itseään valtiomiehiksi, tai »Débatsin» herra Lemoinnen tapaisiksi keteeraaviksi kynänpyörittäjiksi.

Painolaista käydyn keskustelun aikana vuoripuolue osoitti laskeneensa jo sellaiselle moraalisen rappeutuneisuuden asteelle, että sen oli rajoitettava vain taputtamaan käsiään erään vanhan ludvigfilipiläisen kuuluisuuden, herra Victor Hugon, loistavalle sanatulvalle.

Vaalilain ja painolain hyväksymistä seurasi vallankumouksellisen ja demokraattisen puolueen poistuminen julkiselta näyttämöltä. Ennen lomalle lähtöään, heti istuntokauden päätyttyä vuoripuolueen molemmat ryhmät — sosialistiset demokraatit ja demokraattiset sosialistit — antoivat kaksi manifestia, kaksi testimonia paupertatis**, joissa he todistelivat, että joskaan voima ja menestys eivät ole koskaan olleet heidän puolellaan, he ovat toki aina olleet ikuisen oikeuden ja kaikkien muiden ikuisten totuuksien puolella.

Tarkastelkaamme nyt järjestyspuoluetta. »Neue Rheinische Zeitungin» 3. vihkossa sivulla 16 sanottiin: »Yhtyneiden orleanistien ja legitimistien restauraatiohaluja vastaan Bonaparte puolustaa todellisen valtansa oikeus-

* — rivimaksusta kirjoittajat. *Toim.*

** — köyhyydentodistusta. *Toim.*

perustetta: tasavaltaa. Restaurationihaluista Bonapartea vastaan järjestyspuolue puolustaa yhteisen herruutensa oikeusperustetta: tasavaltaa. Legitimistit puolustavat orleanisteja vastaan ja orleanistit legitimistejä vastaan status quota: tasavaltaa. Nämä kaikki järjestyspuolueen ryhmät, joista jokaisella on in petto oma kuninkaansa ja oma restauraationsa, asettavat kilpailijainsa vallan-anastus- ja kapinahaluja vastaan porvariston yhteisen herruuden, muodon, jossa erityiset vaatimukset neutralisoituvat ja säilyvät: *tasavallan...* Thiers puhui enemmän totta kuin aavistikaan sanoessaan: 'Me kuningasmieliset olemme perustuslaillisen tasavallan todellinen tuki.'*»

Tämä komedia, jota républicains malgré eux** esittivät, status quon*** vastustamisen ja sen alinomaisen lujittamisen komedia; Bonaparten ja kansalliskokouksen väliset lakkaamattomat kahnaukset; alinomaa uusiutuva vaara, että järjestyspuolue hajoaa alkuosiinsa ja sen ryhmien alituinen yhteenliittyminen; jokaisen ryhmän yritykset kääntää jokainen yhteisestä vihollisesta saatu voitto väliaikaisten liittolaistensa tappioksi; keskinäistä kateutta, vihankaunaa, vainoamista, väsymätöntä miekkojen paljastamista, minkä loppuna on aina jälleen baiser Lamourette¹⁷⁴ — koko tämä ikävyydyttävä erhekomedialla ei ollut vielä koskaan kehittynyt niin klasisisesti kuin kuuden viime kuukauden aikana.

Järjestyspuolue piti vaalilakia samalla Bonapartesta saamana voiton. Eikö hallitus ollut luopunut tehtävistään jättäessään seitsemäntoista valiokunnalle ehdotuksensa viimeistelyn ja siitä lankeavan edesvastuun? Eikö Bonaparten päävoimana kokousta vastaan ollut se, että hän oli kuuden miljoonan valitsema? — Bonaparte puolestaan piti vaalilakia kokoukselle tehtynä myönnöksenä, jolla hän oli ostanut lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välisen sopusoinnun. Tuo halpamainen seikkailija vaati palkaksi määrärahasa korottamista kolmella miljoonalla. Saattoiko kansalliskokous antautua selkkaukseen toimeenpanovallan kanssa juuri hetke-

* Ks. tätä osaa, s. 535. *Toim.*

** — tasavaltalaiset vastoin tahtoaan. (Viittaus Molièren komediaan Lääkäri vastoin tahtoaan.) *Toim.*

*** — vallitsevaa tilaa. *Toim.*

nä, jolloin se itse oli julistanut ranskalaisten valtaenemistön pannaan? Kokous äityi, se oli menemäisillään äärimmäisyyksiin, sen valiokunta hylkäsi ehdotuksen, bonapartistinen sanomalehdistö vuorostaan otti uhkaavan asennon ja viittasi kansaan, joka oli tehty perinnöttömäksi, jolta oli riistetty äänioikeus; ryhdyttiin useihin meluisiin sovintoyrityksiin, ja kokous antoi lopulta periksi asiallisesti, mutta kosti samalla periaatteellisesti. Kolmen miljoonan suuruisen vuosittaisen periaatteellisen määrärahalisäyksen asemesta se myönsi Bonapartelle 2 160 000 frangia kerta-avustusta. Sitä paitsi tuonkin myönnytyksen se teki vasta sitten, kun Changarnier, tämä järjestyspuolueen kenraali ja odottamaton Bonaparten suojelija, oli kannattanut sitä. Kokous myönsi siis nuo kaksi miljoonaa oikeastaan Changarnierille eikä Bonapartelle.

Tuon *de mauvaise grace** heitetyn lahjan Bonaparte otti vastaan samalla mielellä kuin se annettiin. Bonapartistinen sanomalehdistö aloitti uudelleen hyökkäilynsä kansalliskokousta vastaan. Kun sitten painolaista keskusteltaessa tehtiin korjausehdotus kirjoittajien nimien osoittamisesta, mikä taaskin suuntautui erikoisesti toisarvoisia lehtiä, Bonaparten yksityisintressien edustajia vastaan, bonapartistien pää-äänenkannattaja »Pouvoir»¹⁷⁵ hyökkäsi avoimesti ja kiivaasti kansalliskokousta vastaan. Ministerien täytyi kansalliskokouksessa kieltäytyä tuosta lehdestä; »Pouvoirin» päätoimittaja haastettiin kansalliskokouksen eteen ja tuomittiin maksamaan korkein rahasakko, 5000 frangia. Seuraavana päivänä »Pouvoir» julkaisi vielä julkeamman artikkelin kokousta vastaan, ja hallitus kosti asettamalla heti useita legitimistien lehtiä syytteeseen perustuslain loukkaamisesta.

Vihdoin asetettiin kysymys kamarin istuntojen lykkäämisestä. Bonaparte toivoi tuota lykkäystä saadakseen toimia esteettömästi. Järjestyspuolue toivoi sitä osaksi ryhmäkuntalaisjuoniensa toteuttamiseksi ja osaksi eri edustajien yksityisetujen vuoksi. Kumpikin tarvitsi sitä lujittaakseen ja laajentaakseen maaseudulla taantumuksen voittoa. Kokous siirsi siis istuntonsa elokuun 11,

* — vastahakoisesti. *Toim.*

päivästä marraskuun 11. päivään. Mutta kun Bonaparte ei ollut suinkaan salannut, että hänen tarkoituksenaan oli vain päästä kansalliskokouksen kiusallisesta valvonnasta, niin kokous antoi luottamuslauseelleen presidenttiin kohdistuvan epäluottamuksen leiman. Kaksikymmentä kahdeksan jäsentä käsittävästä vakinaisesta valiokunnasta, jonka oli loma-ajalla oltava tasavallan hyvän vartijana, jätettiin kaikki bonapartistit pois.¹⁷⁶ Heidän tilalleen valittiin jopa muutamia »Sièclen» ja »Nationalin» tasavaltalaisia tarkoituksena osoittaa presidentille, että enemmistö oli uskollinen perustuslailliselle tasavallalle.

Vähän ennen lomaa ja varsinkin heti kamarin mentyä lomalle järjestyspuolueen molemmat suuret ryhmät, orleanistit ja legitimistit, näyttivät haluavan sopia yhdistämällä molemmat kuningashuoneet, joiden lippujen alla ne taistelivat. Lehdet olivat täynnään sovintoehdotuksia, joista keskusteltiin Ludvig Filipin sairavuoteen ääressä St. Leonardsissa, kunnes Ludvig Filipin kuolema yksinkertaisti äkkiä tilanteen. Ludvig Filip oli vallananastaja, hän oli ryövännyt Henrik V:n, kun taas Pariisin kreivi oli Henrik V:n lapsettomuuden vuoksi hänen valtaistuimensa laillinen perijä. Mitkään tekosyyt eivät nyt enää estäneet noiden molempien hallitsijasukujen etujen yhteensulautumista. Mutta juuri nyt porvariston molemmat ryhmät käsittivät, ettei heitä erottanut minkään määrätyn kuningashuoneen haaveellinen ihailu, vaan pikemminkin heidän erilaiset luokkaetunsa pitivät erossa molempia hallitsijasukuja. Legitimistit, jotka olivat tehneet toivioletken Henrik V:n hovileiriin Wiesbadeeniin, samoin kuin heidän kilpailijansa St. Leonardsiin, saivat siellä tiedon Ludvig Filipin kuolemasta. He muodostivat heti ministeristön in partibus infidelium, johon tuli enimmäkseen tasavallan hyveenvartijain valiokunnan jäseniä ja joka puolueessa syntyneen jupakan johdosta esitti mitä peittelemättömmän julistuksen jumalan armoon perustuvasta oikeudesta. Orleanistit riemuitsivat sen kompromettoivan skandaalin johdosta, minkä tuo manifesti¹⁷⁷ aiheutti lehdistössä, eivätkä he vähääkään salanneet legitimisteihin kohdistuvaa avointa vihamielisyyttään.

Kansalliskokouksen lomalla ollessa kokoontuivat departementtien edustuslaitokset. Suurin osa niistä kannatti suuremmilla tai pienemmillä varauksilla rajoitettua perustuslain tarkistusta, ts. kannatti monarkian restauraatiota määrittelemättä sitä tarkemmin, »ratkaisua», mutta tunnusti samalla olevansa kykenemätön ja liian arka löytämään tuota ratkaisua. Bonapartistien ryhmä selitti heti tuon tarkistushalun siten, että tahdottiin pidentää Bonaparten presidenttiaikaa.

Perustuslain mukainen ratkaisu — Bonaparten eroaminen virasta toukokuussa 1852 ja samalla maan kaikkien valitsijain toimittama uuden presidentin vaali, erityisen tarkistuskamarin toimittama perustuslain tarkistus uuden presidentin toimikauden ensimmäisinä kuukausina — oli hallitsevalle luokalle läpeensä sopimaton. Uuden presidentin vaalipäivä olisi ollut kaikkien vihollispuolueiden, orleanistien, porvarillistasavaltalaisten, vallankumouksellisten kohtauspäivä. Se oli pakosta johtava eri ryhmien väliseen väkivaltaiseen yhteenottoon. Vaikka järjestyspuolue itse olisikin onnistunut pääsemään yksimielisyyteen jonkun hallitsijasukujen perheiden ulkopuolella olevan puolueettoman miehen ehdokkuudesta, niin Bonaparte olisi asettunut häntä vastaan. Kansaa vastaan taistellessaan järjestyspuolueen on pakko lisätä alituisesti toimeenpanovaltaa. Kaikkinainen toimeenpanovallan lisääminen lisää sen haltijan — Bonaparten — valtaa. Sen tähden lisätessään yhteistä voimaansa järjestyspuolue lisää samassa määrässä dynastisia pyyteitä omaavan Bonaparten taistelukeinoja ja hänen mahdollisuuksiaan estää väkivallalla perustuslaillinen ratkaisu ratkaisupäivän koittaessa. Taistelussaan järjestyspuoluetta vastaan Bonaparte ei epäröi rikkoa perustuslain erästä peruskohtaa samoin kuin järjestyspuolue taistelussaan kansaa vastaan ei epäröinyt rikkoa perustuslain toista peruskohtaa lakkauttamalla yleisen äänioikeuden. Kansalliskokousta vastaan hän vetoaisi nähtävästi jopa yleiseen äänioikeuteen. Sanalla sanoen perustuslaillinen ratkaisu asettaa kyseenalaiseksi koko poliittisen status quon ja status quon vaarantamisen takana porvari näkee kaaoksen, anarkian, kansalaissodan. Hänestä näyttää, että vuoden 1852 toukokuun ensimmäinen sunnuntai asettaa

kyseenalaiseksi hänen osto- ja myyntisopimuksensa, vekselinsä, naimakauppansa, notaarin vahvistamat asiakirjansa, kiinnityksensä, maankorkonsa, asuntovuokransa, voittonsa, kaikki kontraktinsa ja tulolähteensä, ja sellaiseen vaaraan hän ei voi antautua. Poliittisen status quon vaarantamisen takana piilee koko porvarillisen yhteiskunnan kukistumisvaara. Porvariston mielestä ainoa mahdollinen ratkaisu on ratkaisun lykkääminen. Se voi pelastaa perustuslaillisen tasavallan vain rikkomalla perustuslakia, pidentämällä presidentin valtakautta. Tämä on myös järjestyspuolueen lehdistön viimeinen sana kaikkien »ratkaisusta» käytyjen pitkällisten ja syvämielteisten väittelyjen jälkeen, joihin sanomalehdistö antautui pääneuvostojen istunnon jälkeen. Mahtava järjestyspuolue näkee siten häpeäkseen olevansa pakotettu ottamaan vakavalta kannalta pseudo-Bonaparten naurettavan, halpamaisen ja vihaamansa persoonan.

Tuo likainen halmo erehtyi vuorostaan sen suhteen, mistä syistä hänelle annettiin yhä enemmän tarpeellisen miehen merkitystä. Kun hänen puolueellaan oli kyliksi tajua lukeakseen Bonaparten kasvavan merkityksen olosuhteiden ansioksi, hän itse uskoi sen johtuvan nimensä lumousvoimasta ja keskeytymättömästä Napoleonin parodioimisesta. Hän kävi päivä päivältä yritteliäämmäksi. St. Leonardsiin ja Wiesbadeniin tehtyjen toivoretkien vastapainoksi hän teki kiertomatkoja ympäri Ranskaa. Bonapartistit luottivat niin vähän hänen persoonansa maagiseen vaikutukseen, että he lähettivät hänen mukaansa kaikkialle Joulukuun 10. päivän seuran, tuon Pariisin ryysyköyhälistön järjestön, jäseniä palkatuiksi kättentaputtajiksi sulloen heitä joukoittain juniin ja postivaunuihin. He panivat marionettinsa suuhun puheita, joissa aina sen mukaan, minkälainen oli vastaanotto kussakin kaupungissa, presidentin politiikan valiolauseiksi julistettiin joko tasavaltalainen alistuvaisuus tai maltillisuus ja sitkeys. Kaikista manöövereista huolimatta nuo matkat olivat kaikkea muuta kuin riemusaattoja.

Luullen innostuttaneensa siten kansan Bonaparte aloitti armeijan valloituksen. Hän pani Versaillesin lähellä Satoryn tasangolla toimeen suuria sotaväen katselmuksia, joissa hän koetti lahjoa sotamiehet kynsilauk-

kamakkaralla, sampanjalla ja sikareilla. Kun oikea Napoleon oli osannut piristää hetkellisellä patriarkaalisella tuttavallisuudella valloitusretkiensä väsyttämiä sotilaitaan, niin pseudo-Napoleon luuli joukkojen huttavan kiitollisina: »Vive Napoléon, vive le saucisson»*, ts. »Eläköön makkara, eläköön ilveilijä!»**

Nuo katselmuksat toivat ilmi toisaalta Bonaparten ja hänen sotaministerinsä d'Hautpoulin ja toisaalta Changarnierin välisen kauan salatun eripuraisuuden. Järjestyspuolue oli löytänyt Changarnierista todellisen puolueettoman miehensä, jonka omista dynastisista pyyteistä ei voinut olla puhuttakaan. Puolue oli määrännyt hänet Bonaparten seuraajaksi. Sitä paitsi Changarnierin esiintyminen vuoden 1849 tammikuun 29. päivänä ja kesäkuun 13. päivänä oli tehnyt hänet järjestyspuolueen suureksi sotapäälliköksi, uudeksi Aleksanteriksi, joka puuttumalla raa'asti asioiden kulkuun oli aran porvarin mielestä lyönyt vallankumouksen Gordionin solmun poikki. Ollessaan pohjimmaltaan yhtä naurettava kuin Bonaparte hän oli päässyt tällä peräti halpamaisella tavalla voimatekijäksi, ja kansalliskokous oli asettanut hänet valvomaan presidenttiä. Itse hän koketeerasi — esimerkiksi määräraha-asiassa — esiintymällä Bonaparten suojelijana ja käyttäytyi yhä ylimielisemmin häntä ja ministerejä kohtaan. Kun vaalilakia muutettaessa odotettiin kapinaa, hän kielsi upseereitaan ottamasta vastaan mitään käskyjä sotaministeriltä tai presidentiltä. Sanomalehdistö auttoi puolestaan Changarnierin persoonallisuuden suurentelemisessa. Koska järjestyspuolueella ei ollut lainkaan suuria persoonallisuuksia, sen täytyi luonnollisesti elimöidä yhteen henkilöön voimaa, jota ei ollut koko luokalla, ja paisuttaa hänet siten jättiläiseksi. Näin syntyi myytti Changarnierista, »yhteiskunnan suojamuurista». Röyhkeä petkus, salamyhkäinen ylvästely, jotka synnyttivät harhanäön, että Changarnier oli alentunut kantamaan harteillaan koko maailmaa, ovat mitä naurettavin vastakohta Satoryn katselmuksen aikaisille ja sen jälkeisille tapahtumille, jotka todistavat kumoamatto-

* — »Eläköön Napoleon, eläköön makkara!» *Toim.*

** Sanaleikki: »Wurst» — »makkara», »Hanswurst» — »ilveilijä». *Toim.*

masti, että Bonaparten, tuon äärettömän pienuuden, yksi kynänpiirto riitti tekemään porvarillisen pelon synnyttämästä mielikuvituksellisesta jättiläisestä, Changarnierista, jälleen keskinkertaisuuden ja muuttamaan hänet, yhteiskunnan pelastajan, kenraaliksi evp.

Bonaparte oli jo kerran kostanut Changarnierille prosoimalla sotaministerin kurinpitouriitaan epämukavan suojelijan kanssa. Satoryn viimeinen sotaväen katselmus sai vihdoin vanhan vihan räjähtämään. Changarnierin perustuslaillisella suuttumuksella ei ollut enää mitään rajoja, kun hän näki ratsuväkirykmenttien kulkevan kaunomarssissa ohi ja huutavan perustuslain vastaisesti: »Vive l'empereur!»* Ehkäistäkseen tämän huudon takia syntymästä ikäviä väittelyjä edustajakamarin tulevassa istunnossa Bonaparte toimitti sotaministeri d'Hautpoulin etäämmälle nimittämällä hänet Algerian kuvernööriksi. Hänen tilalleen Bonaparte asetti keisarinaikaisen luotettavan vanhan kenraalin, joka oli karkeudessaan täydellisesti Changarnierin veroinen. Jotta d'Hautpoulin erottaminen ei näyttäisi miltään Changarnierille tehdyiltä myönnytykseltä, Bonaparte siirsi samaan aikaan kenraali Neumayerin, yhteiskunnan suuren pelastajan oikean käden, Pariisista Nantesiin. Neumayer oli ollut se, joka oli saanut viimeisessä katselmuksessa koko jalkaväen kulkemaan jäätävän äänettömänä kaunomarssissa Napoleonin jälkeläisen ohitse. Changarnier, jota Neumayerin siirto koski omakohtaisesti, esitti vastalauseita ja uhkaili. Turhaan. Kaksi päivää kestäneiden neuvottelujen jälkeen ilmestyi Neumayerin siirtämismääräys »Moniteurissa», ja järjestyksen sankarille ei jäänyt muuta keinoa kuin alistua kuriin tai erota.

Bonaparten taistelu Changarnieria vastaan on jatkoa hänen taistelulleen järjestyspuoluetta vastaan. Kansalliskokouksen avaaminen marraskuun 11. päivänä tapahtuu sen tähden uhkaavien enteiden vallitessa. Se on kuitenkin oleva myrsky vesilasissa. Itse asiassa on jatkuva vanha peli. Järjestyspuolueen enemmistön on kuitenkin pakko pidentää presidentin valtakautta eri puolueyhmiä periaateritarien kirkumisista huolimatta.

* — »Eläköön keisari!» *Toim.*

Bonaparte puolestaan tulee kaikista aikaisemmista vastalauseistaan huolimatta, yksinpä rahanpuutteen taltuttamana ottamaan vastaan kansalliskokouksen käsistä tuon valtakauden pidennyksen pelkästään valtuutuksena. Ratkaisu siis lykkäytyy, status quo säilyy edelleenkin; toinen järjestyspuolueen ryhmä kompromettoi, heikentää, tekee mahdottomaksi toisen; repressiivisiä toimenpiteitä yhteistä vihollista, kansanjoukkoja, vastaan laajennetaan ja kiristetään yhä, kunnes itse taloudelliset suhteet ovat saavuttaneet jälleen sen kehitystason, jolloin uusi räjähdys nostattaa ilmaan kaikki nuo toraillevat puolueet ja niiden perustuslaillisen tasavallan.

Porvareiden rauhoittamiseksi on muuten mainittava, että Bonaparten ja järjestyspuolueen välisestä skandaalista on ollut se seuraus, että se tuhosi pörssissä joukon pienkapitalisteja ja siirsi heidän varansa suurien pörs-sikarhujen taskuihin.

*Kirjoitettu tammikuun ja mar-
raskuun 1. päivän välisenä
aikana 1850*

*Julkaistu 1850 aikakausleh-
dessä »Neue Rheinische Zeitung,
Politisch-ökonomische Revue»,
1., 2., 3., 5.—6, n:oissa*

*Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 180—265*

